

ב"ה

ליקוט מאמרי

אדמו"ר הזקן

לחג החגים

י"ט כסלו

ב"ה

ליקוט זה הוא מאמרי אדמו"ר הזקן שנאמרו או נכתבו בקשר לחג גאולתו י"ט כסלו.

השתדלנו לאסוף למקום א' כל המאמרים המיוחדים לאדמו"ר הזקן לי"ט כסלו (או ששייכים לי"ט כסלו אפילו אינו נודע בודאי שנאמרו ביום י"ט כסלו), מכל ספריו שאינם נפוצים ביד כל אדם.

אחר יציאת אדמו"ר הזקן היה מפטרברג היה אומר מאמר דא"ח בכל שנה ביום י"ט כסלו (חוץ משנת תקס"א שהיה בתפיסה השנית, ושנת תקע"ג שהיה בדרך וכו'). מכל השנים האלו (תק"ס, תקס"ב-תקע"ב) מצאתי בדפוס מאמרים אלו:

- 1- ד"ה פדה בשלום נפשי, לא נודע תאריך, נדפס בסה"מ קצרים ע' רטו, כנראה הוא היסוד לד"ה זה של אדמו"ר האמצעי בשערי תשובה, שנודע ליסוד לכמה מאמרי י"ט כסלו.¹
- 2- ד"ה לשנה האחרת קבעום בהלל, שנת תק"ס, נדפס בסה"מ קצרים.
- 3- ד"ה ברוך שעשה ניסים, משנת תק"ס, נדפס בפעם הראשונה בקונטרס בפ"ע בשנת תשע"ו.² מצורף לזה הקדמה למאמר מדברי אדמו"ר הזקן, מובא בלקו"ד, ובהוספות לקונטרס הנ"ל.
- 4- ד"ה ויאבק איש עמו, שנת תקס"ב נדפס בתורה אור פ' וישלח.³
- 5- ד"ה להבין טעם הקטרוג, שנת תקס"ג, י"א שנאמר בקשר לי"ט כסלו, נדפס בסה"מ תקס"ג (ע' נה).
- 6- ד"ה מזמור לתודה, שנת תקס"ז, נדפס בסידור עם דא"ח (על מזמור לתודה בשחרית), והנחה אחרת בסה"מ על רז"ל-ש"ס-תפלה, בפסוקי דמרה.
- 7- ד"ה ר' יהודה פתח כי ישרים דרכי ה', שנת תקס"ז, נדפס בביאורי הזהר פ' וישלח.

¹ יש להדגיש שביאור ענין "פדה בשלום" שנתבאר במאמר זה נאמר בעיקר בשייכות לנשמה כללית-נשיא וכו', וענין פדה בשלום בדרך המיצוע ששייך לכל אדם נתבאר בתניא באגרת הק' סימן ד' ד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה.

² ונדפס ביחד עם הגהות וביאורים של הצ"צ באור התורה בראשית כרך ה', תתקנ"ז, ב.

³ וגם כל המאמרים של פרשת וישלח בתורה אור שייכים לי"ט כסלו, שנאמרו בשבת קודם י"ט כסלו תקס"ב כהכנה לי"ט כסלו.

8- ד"ה להבין ההפרש בין הנס דפסח, שנת תקע"א, נדפס בסה"מ תקע"א ע' ה', ונתבאר בד"ה להבין מפני מה נשתנה היו"ט דפסח שנדפס ספה"מ הנ"ל (לחג הפסח) ובלקוטי תורה פ' צו (חג הפסח).

9- ד"ה השתחוו לה' בהדרת קדש, שנת תקע"ב, שכנראה הוא ביאור על ד"ה מזמור לתודה תקס"ז, נדפס בסה"מ תקע"ב (וגם בסה"מ כתובים ח"א).

בקובץ זה מדפיסים מאמרים הנ"ל חוץ מב' המאמרים שנדפסו בתו"א ולקו"ת: ד"ה ויאבק איש עמו שנדפס בתו"א פ' וישלח, וד"ה להבין ההפרש בין הנס דפסח שעיקר ביאור המאמר נדפס בלקו"ת פ' צו (פסח).

בתור הוספה על ליקוט הנ"ל, מדפיסים אגרות ק' מאדמו"ר הזקן שאינם נפוצים בידי הכל שנכתבו בקשר לי"ט כסלו אחר ביאתו מפטרברג, וגם ביאור על אגרת סד' (תלת קשרין) מספר "בית רבי". (לא נדפס פה ב' אגרות שנדפסו בתניא אגרת הק', אגרת "קטנתי", סימן ב', ואגרת "אין ישראל נגאלין אלא בצדקה", סימן ד', שב' אגרות אלו קשורים לי"ט כסלו, אבל נמצאים בידי הכל.)

-המלקט, אברהם כ"ץ, פוסטוויל, איווה

All the material in this booklet is copyright property of Kehot Publication Society, to purchase the original of these maamarim and letters, go to Kehot.com.

Printed in assistance with Otzar HaChochma.

This material is not intended for commercial use in any way.

נה, יט

פדה בשלום נפשי וגו' כי כתיב בזהר דשעת צלותא שעת קרבא. כי מבשרי אחזה כגבורות אנשים אם רוצה לנצח ולהכניע את חבירו אליו אז מתגבר צד שכנגדו ג"כ למולו וצריך שיתאבקו ויתקרבו זע"ז בגופי' וכמו"כ מתערבים חיותם זב"ז עד שיוגבר אחד ויוכלל שכנגדו בו כן בעבודת ה' בשעת התעוררות נפש אלקי' בתפלה אזי מתגברת כנגדה רוח הבהמה היורדת למטה ורוצה לבלבלה במחשבות זרות עד שתגבר נפש אחד המיוחד ותנצח ותכניע את האחרת להתכלל בה' אחד הויות כל האחדיו. וזהו כי הנה אויביך ה' וגו' כלומר אם המחשבות של חיות רוח הבהמיות שנק' אויביך

נה, יט

פדה בשלום: נעתק מכת"י 355 עד, א. וכנראה הוא היסוד לד"ה זה שבשערי תשובה לאדמו"ר האמצעי (ח"א מט, א ואילך).

כתיב בזהר: ראה לקו"ת ר"פ תצא.

כי . . ה: תהלים צב, י.

מחמת שהם בהתדבקות והתקרבות אל נפש אלקי' ומקבלים חיות ממנה והם כנגדה באותו החיות גופא אם הם מתעוררים בשעה שמתגבר נפש האלקי' ברשפי אש תשוקת לה' לבדו אזי יאבדו ויהי' כלא הי' גם אפי' אותן המחשבות שנתפשטו כבר בגופים כי כמו שלא תאבוד הנפש כן לא יאבדו כחותי' וכמו שהתפשטו הנפש מוכרחת תמיד להיות בכלי הגוף ואם תצא מגוף זה תלך ותתפשט בגוף אחר כן מחשבותיו של אדם הוא חיות רוחני ומוכרח שיתפשט בכלי ולפעמים נעשי' מהם נפש שלמה להחיות גוף אחד והוא הרודף ומייסר אותו ואם נתברר נפש אלקי' ברשפי אש תשוקתו לה' לבדו אז אפי' אותן שכבר נתפשטו מהם בגופי' יתפרדו ולא יפעלו און. והנה יש ב' מינים מס"נ א' שבשעת התגברות התשוקה לה' לבדו מבטל כל רצונותיו באמת אבל זהו רק בביטול רצון א' מפני רצון הגדול ממנו שאין זה נק' ביטול גמור כי כשילך לו ישאר הרצון הראשון בתקפו, כמו עד"מ אם יש לאדם איזה רצון ותשוקה באמת לב' דברים שהם הפכיים כאשר מגביר אחד על חברתה ויכניעה כאלו לא היתה אין זה נק' ביטול באמת שהרי ישנה בתקפה כשיסיר מלבו התשוקה שיותר נפלאה משא"כ אם אין לו באמת רק רצון אחד שהרצון הב' אין תופס מקום אצלו כלל וכלל, והסימן על זה שאין לו יסורים בהעדר התשוקה מחמת גודל עוצם האהבה ותענוג, כמו עד"מ בהתגברות אהבה ורצון אל חבירו לא יהי' הצער ויסורי הגוף שיקבל בשבילו בדרך הסבלנות ובחי' ביטול המיעוט ברוב אלא בדרך אהבה ותענוג שאין תופס מקום אצלו, כן אם יש לאדם מדת השתוות שאין לו יסורים מהעדר עוה"ז ואפילו אם יעבור עליו מה זה סימן שאין לו שום רצון בעוה"ז, כי אין שייך יסורים אלא בדבר שהוא נגד הרצון כי ערך היסורים והצער הוא לפי ערך הרצון שאם אינו רוצה כ"כ אין ההיפך יסורים כ"כ, נמצא הסימן על מסירת הנפש שהוא מסירת הרצון לה' בתכלית האמת כשאין לו יסורי' כלל וכלל מכל מה שנעשה נגד רצונו והוא בטל רצונך מפני רצונו שהוא בחי' בכל מאודך בחי' מקיף. וזהו פדה בשלום נפשי כי בהתגברות נפש אלקי' על נפש הבהמי' נפדית הרצון בדרך מלחמה אבל יש פדי' אחרת לנפש אלקי' מתוך הגבלות הגוף בלא מלחמה כלל אלא בשלום כשאין לו יסורים כלל מכל מה שיעשה נגד רצונו שהוא בחי' בכל מאדך בחי' מקיף של נפש אלקי' המהווה אותה ואת כליה לכן גם בהתבוננו' יהי' נתפס בחב"ד שלה ביטול היש למקורו בהשגה מופשטת מגופניות בתכלית דהיינו אין עוד באמת לאמיתו, ועד"ז הי' ענין עשרה הרוגי מלכות שלא הי' צער בנפשם כלל מן ההריגה מאחר שלא הי' להם רק רצון א' ולא ב' רצונות ולכן מעלים מ"נ תמיד. וזהו כי ברבים היו עמדי מה שבתוך רבים בהעלם ובחי' מקיף עליהם ולא בא"פ של נפשם היו עמדי כי מדריגה זו אינו אלא לעיני העדה הכוללים כל פרטי פרטיות נשמות ישראל. או ע"ד פשוט כי ברבים כלומר הרצון שהי'

בטל . . רצונו: אבות פ"ב מ"ד.

עשרה . . מעלים מ"ן תמיד: ע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש א'.

מפוזר ומופרד בין העמי' שנק' רבים נפשות עשו הי' עמדי כמ"ש בזהר כל המזכה את הרבים שהוא התפשטו' חו"ב ודעת זכות הרבים.

אוצר החכמה

1234567



כמ"ש בזהר: ראה זח"א עט, ריש ע"ב.



כא, ב

לשנה אחרת קבעום בהלל והודאה. להבין מהו הודאה דאיתא בגמרא מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. הענין דיש אצלינו בתפילה ב' מינים ברכה והודאה ומהו הודאה כאדם שמודה לחבירו על איזה דבר שהיה מחולק עד הנה. אך הענין דהנה כל א' יש לו תענוג ממה שיש תענוג ומשיג הדבר הנ"ל ויש לו תענוג ממה שחוז ממנו וממחי' שלו שמחיה אותו אין לו תענוג ובאמת חיוב גדול להתענג ממחי' יותר מכל התענוגים הנמצאים בעולם שמחיה אותם מאין ליש ואח"כ כשנמצאו בעולם יכול לקבל תענוג מאיזה דבר ועכ"פ בלתי החיות לא היה יכול לקבל שום תענוג מאחר שאינו נמצא בעולם ממילא החיות גדול ואנו רואים בחוש שבאמת אצל בעל החיים שלו מכל התענוגי' כי כל אשר לו ניתן בעד נפשו כמו שאנו רואין שמוסר נפשו לסבול כמה יסורין קשים לקחת רפואות מרים בכדי להשאר בחיים. מכל הנ"ל יובן שחיים גדול ואעפ"כ אין אדם משיג תענוג מחיות. הענין מפני שתענוג תמידי אינו תענוג וממילא קודם שנתהווה בעולם לא היה מי שיקבל תענוג וכשנתהווה בעולם הוא תענוג תמידי. אבל באמת הוא טעות גדול כשידע ויתבונן שזה הוא עיקר העבודה שיתבונן האדם שלא רק פ"א ברא הוא ית' כל הברואים מאין ליש כי בכל רגע הוא מחיה בחסדו הגדול מאין ליש ובלא"ה היו כלין ונפסדין כולם ברגע א' כמאמר ברוך עושה בראשית ונאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם למשל אצל האדם הדיבור מקבל ממחשבה והמחשבה מהשכל כן צריך תמיד זו מזו עד שמחי' תמיד כל העולמות בכל רגע וזהו בראשית ברא אלהים ראשית חכמה שצריך לקבל תמיד ממנה ממילא כשהיה אדם מתבונן בכל זה לא הי' תענוג תמידי והיה בטל מכל התענוגים נגד התענוג הזה והיה מדבק א"ע רק אליו כמ"ש ובחרת בחיים כי הוא חיך ולדבקה בו וזהו פ"י יונתי בחגווי הסלע וגו' יונתי הוא השכל מל' אונאה, שמאנין אותה לירד בגוף בחגווי הסלע הוא הגוף החומרי בסתר המדרגה שמסתיר ממנה כי כתיב אני ה' לא שניתי מאחר שכולא עלמא כלא חשיבי באמת כלא שאין שום עולם ואין שייך אצלו שום מקום וזמן מאחר שהכל ממנו ואין שום דבר

כא, ב

לשנה אחרת קבעום בהלל: נעתק מכת"י 35 מט, א. 349 עא, ב. וכת"י ירושלים 4088 נט, ב. נוסח אחר מהנ"ל נעתק מכת"י 1174 פז, ב.
 בשיחת י"ט כסלו תרצ"ז מסופר איך שמאמר זה נאמר ב"ט כסלו תק"ס.
 בדבר . . . צבאם: תהלים לג, ו.
 בראשית . . . אלקים: בראשית א, א.
 ראשית חכמה: תהלים קיא, י.
 ובחרת . . . ולדבקה בו: נצבים ל, יט-כ.
 יונתי בחגווי הסלע: שה"ש ב, יד.
 יונתי . . . אונאה: זח"ב קצט, א. וראה גם ד"ה יונתי (לעיל שה"ש ב, יד).
 אני . . . שנית: מלאכי ג, ו.

חוץ ממנו והוא משיג א"ע וממילא אצלו עבר ועתיד שוין וכן הוה הכל ברגע א' מאחר שהכל ממנו. וזהו שכתב הרמב"ם הוא המדע והוא היודע. אך מ"מ בהסתרה נראה שינויים וזהו כוונתו שהשכל שבגוף הוא מתאוה ורואה שינוין אבל באמת איננו כך ומ"מ בהתבוננות יש ב' בחי' שמיעה וראיה ואינו דומה שמיעה לראיה שבראיה נתאמת הדבר אצלו בלי ספיקות וזהו ב' שמות חכם ונבון איזהו חכם הרואה את הנולד שיראה שבאמת כך הוא ע"ד הראני את מראיך השמיעני את קולך ובודאי אם היה מתבונן בזה תמיד שהוא א"פ כנ"ל היו בטלים ממנו כל התענוגים והיו כנר בפני האבוקה רק לדבקה בו. וזהו ברכה והודאה. והחילוק שבין שבת לשאר מועדים ע"ש הנס שנעשה בו נראה גדולתו ומתגלה ומבין שהכל ממנו ית' כי הנס הוא התגלות אלקות ולכן הוא הודאה שמודה לו ית' שאינו כמו שחשב עד הנה שיש ח"ו שינויים רק שזה היה מחמת הסתרה אך מ"מ זו ההתבוננות אינו רק בחי' שמיעה משא"כ בשבת ממילא נעשה באמת שהוא אח"פ ויכול כל אחד לדבקה בו ולהיות בטל מקמי' מחמת בחי' אין. וזהו אות ג' שבשבת יש תלת קשרין קב"ה ושבת וישראל ואע"ג דאיהו לא חזי כו'. וזהו נק' ברכה בחי' ראיה הנ"ל מל' דבר המתרבה ומתגדל שיתגדל אלקים עד שבאמת צריך להיות הכל בטלים וזהו ברוך אתה וזהו ויברך אלהים וכו' אעפ"י שהוא בחי' אלהים לחיות עולמות מ"מ ויברך כו' שהכל בטלין נגדו ית' ולכן אין שום זמן רק ששת ימים תעשה מלאכה ויום השביעי שבת לה' אלהיך. וזהו ג"כ יתגדל ויתקדש שמי' רבא שיגדל שמו וזהו ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב בה כשהשם מתברך בא הטוב משא"כ בחנוכה שאינו רק בחי' שמיעה בחי' הודאה כו' והוא למטה ממדרגה צריך יותר זמן כ"כ התבוננות עד שתכלה רגל מן השוק רגל היא אמונה מן השוק שהיא רה"ר שהוא ענפים שמתפשטים שהם השינויים הנראי' בעולם רק ליראה ולהתבונן ולהתחזק באמונתו כ"כ עד שתקבע האמונה בלבו שהוא אח"פ וד"ל.

נוסח אחר מהנ"ל

לשנה האחרת קבעו ועשו יו"ט בהלל ובהודאה. להבין מהו הודאה והוא עפ"י דאיתא בגמ' מצוותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. והענין דיש אצלינו בתפילה ב' ענינים, דהיינו ברכה והודאה. ענין ההודאה כאדם שמודה לחבירו על איזה דבר שהי' מחלק עמו עד הנה וכעת הוא מודה שכדבריו כן הוא. אך הענין דהנה כ"א יש לו תענוג וחיות, וענין התענוג שיש לו מזה שחוץ ממנו או כשהוא משיג איזה דבר כו', ומחיות שלו שמחי' אותו אין לו תענוג, ובאמת החיים הם יותר תענוג מכל התענוגים

ו"ש הרמב"ם: הל' יסוה"ת פ"ב ה"י.

איזהו . . הנולד: תמיד לב, א.

הראני . . קולך: שה"ש שם.

ברכת . . תעשיר: משלי י, כב.

הנמצאים בעולם שמחי' אותו יש מאין. ואח"כ כשנמצא בעולם יכול הוא לקבל תענוג מאיזה דבר, ועכ"פ בלתי החיים לא היה יכול לקבל שום תענוג מאחר שאינו נמצא בעולם. ממילא החיים הם יותר גדול. וגם אנו רואים בחוש שאצל כ"א חיות שלו גדול מכל התענוגים שאם היו נותנים לאדם איזה תענוג וימות מיד בוודאי לא הי' מקבל ולא היה מתרצה ברצוי שום תענוג בעולם. וכמו שאנו רואים שאדם סובל כמה יסורים לפעמים להשאר בחיים וכמו שלפעמים לוקח איזה רפואות מרים בכדי להחיות את נפשו. מכל הנז' מובן שהחיים גדול. ומ"מ אין אדם משיג תענוג מחיים, אבל הענין הוא שתענוג תמידי אינו תענוג, וקודם שנתהווה בעולם לא הי' מי שיקבל תענוג. וכשנתהווה בעולם הוא תענוג תמידי ולא יכול לקבל תענוג, אבל באמת הוא טעות גדול, כשידע ויתבונן האדם שזה עיקר העבדות מאדם שיתבונן שלא רק פ"א ברא הוא ית' כל הברואים יש מאין רק בכל רגע הוא ית' מחי' בחסדו הגדול מאין ליש, ובל"ז היו כלים ונפסדים כולם ברגע אחד, כמאמר ברוך עושה בראשית, ונאמר בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, והוא עד"מ כמו אצל האדם הדיבור מקבל מהמחשבה והמחשבה מן השכל, כן עתה מקבלים זמ"ז עד שמחי' תמיד כל העולמות בכל רגע, וזהו בראשית ברא אלהים ראשית חכמה שצריך לקבל תמיד ממנה, וכשהאדם יתבונן בכל זה אזי לא יהי' התענוג אצלו תמידי מאחר שבכל רגע מחי' אותו יש מאין, והי' מבטל כל התענוגים נגד התענוג הזה. והנ' מדבק א"ע רק אליו ית', כמ"ש ובחרת בחיים כי הוא חייך כו'. וזהו פי' יונתי בחגווי הסלע וגו', יונתי נק' השכל מלשון אונאה שמאנין אותה לירד בחגווי הסלע הוא הגוף החומרי, בסתר המדרגה שמסתיר ממנה, דהנה כתיב אני ה' לא שניתי וכולא קמי' כלא חשיב, ובאמת שאין שום עולם, ולא שייך אצלו שום מקום וזמן מאחר שהכל ממנו ית', ואין דבר שחוץ ממנו והוא משיג א"ע כו'. וממילא אצלו עבר ועתיד והוא הכל ברגע אחת. מאחר שהוא מחי' כל העולמות עליונים ותחתונים במאמרו עד לעולם כמ"ש צופה ומביט עד סוף כל הדורות ברגע א'. מאחר שאין דבר חוץ ממנו ית', וזהו שכתב הרמב"ם ז"ל שהבורא ית' הוא ומדעו א', משא"כ אדם, למשל אדם כשהוא יודע איזה דבר שחוץ ממנו הוא והדבר שהוא יודע הם ב' ענינים, מכיון שהדבר ההוא איננו האדם עצמו רק שהאדם יודע הדבר בידיעה שחוץ ממנו, משא"כ לגבי השי"ת לא שייך זה מאחר שהכל נמשך ממנו ואין שום דבר שחוץ ממנו. וכשיודע א"ע יודע את הכל מאחר שאין דבר חוץ מעצמותו ית'. וז"ש הוא המדע והוא הידוע ובידיעת עצמו יודע הכל כמ"ש כי ממך הכל ומידך כו', ולכן לא שייך אצלו זמן ומקום כנז', אך מ"מ בהסתרה נראה שינוים, אמנם באמת אין שום שינוי לפניו ית' שהוא א"פ, וזהו יונתי שהשכל בגוף הוא מתאנה ורואה שינוים, אבל באמת צריך האדם להתבונן שאינו כן, ומ"מ בהתבוננות יש ג"כ ב' בחי' יש שמיעה וראי' ואינו דומה שמיעה לראי' ששומע הדבר הנ"ל ומבין, אבל באמת מ"מ אינו נתאמת אצלו הדבר כ"כ וכשרואה הוא נתאמת אצלו באמתיות גמור בלי שום ספיקות. וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד שרואה

כו'. וז"פ ב' שמות חכם ונבון, ואלו הב' בחי' שאדם יכול להשיג בהתבוננותו בחי' שמיעה שיבין, וראיי' שרואה בחכמתו שבאמת הוא כך, וז"פ הראני את מראיך השמיעני את קולך, ובוודאי אם הי' האדם מתבונן בזה תמיד שהוא ית' א"פ כנז' היו כל התענוגים בטלים ממנו רק לדבקה בו, והי' כנר בפני אבוקה, וזהו ברכה והודאה, והחילוק שביניהם הוא בעצמו החילוק שבין שבת לשאר מועדים, שהנה שאר מועדים ע"ש הנס שנעשה בהם הוא מתראה גדולתו ית' ומתגלה אלהותו ומבין כל היצור שהכל הוא ממנו ית' שהנה הנס הוא התגלות אלהותו, ולכן הוא בחי' ההודאה שמודה לו ית' שאינו כמו שחושב עד הנה שיש ח"ו שינוים, רק שזה הי' מחמת ההסתרה, אבל באמת אינו כן, אך מ"מ התבוננות אינו רק בחי' שמיעה הנ"ל, שמבין אבל באמת אין אצלו כ"כ בחי' השגה וראי', אבל בשבת נעשה באמת ממילא שיכול לדבק א"ע כאו"א מישראל בו ית' להיות בטל מקמי' מחמת בחי' אין הנז', שבשבת יש תלת קשרין קוב"ה ושבת וישראל, ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי, וזהו נק' ברכה בחי' ראי' הנ"ל. ברכה מלשון דבר שמתרבה ומתגדל שאלהותו מתגדל בעולם, וזהו ברוך אתה, ויברך אלהים את יום השביעי, אעפ"י שהוא בחי' אלוהים לחיות עולמות כו' וד"ל.



- ג -

שיחתו י"ט כסלו תרצ"ג

עמהם ועמדו – בהצלת כ"ק רבינו הגדול והצלת תורת הבעש"ט נ"ע.

דער מאמר „ברוך שעשה נסים" איז בהמשך צו דעם מאמר בכ"ה בכסלו, וואָס כ"ק רבינו הגדול האָט געזאָגט בחנוכה תקנ"ט בוויטעבסק בנסיעתו חזרה מפעטרבורג.

– דעם מאמר – „בכ"ה בכסלו" – האָט דער רבי נאָך אַ מאָהל געזאָגט לכ"ק אאזמו"ר הרה"ק צ"צ בשנת תקס"ג, וישנו בהנחה כפי ששמעו. ומאמר זה עצמו ישנו עם הגהות ארוכות מכ"ק אאזמו"ר הרה"ק צ"צ משנת תקע"א או תקע"ב. ויש בו ט"ו פרקים גדולים עם

ווי עס איז מקובל איז בחג הגאולה י"ט כסלו תק"ס אין ליאָזנאָ נתאספו קיבוץ גדול מאנ"ש והתרבו חסידים ממי שהיו תחלה מן המנגדים. ואמר אז – כ"ק רבינו הגדול – הדרוש „ברוך שעשה נסים לאבותינו" (ויש נוסחא מדוייקת אשר בתחלת אמירתו אמר בזה"ל „ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט ורבינו הרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו") ובמאמר זה משבח עבודת המוחין, משפיל ומבטל הענין דעבודת הלב בהתפעלות, והי' זה רק הוראת שעה לפי שהחסידים עמדו כל השנה בהתלהבות גדולה, ובהתפעלות עצומה, מחסד הגלוי אשר עשה הוי'

(2) נדפס בספר אור התורה, לכ"ק אדמו"ר הצ"צ, בדרושי חנוכה (רעח, ב).

(1) נדפסה בלקוטי דבורים לקוט ב' אות יא. קונטרס ברוך שעשה נסים תשי"א.

אדמו"ר מוהר"ש הוא על המאמר ברוך שעשה נסים. וזה לשונו הק':

„שמעתי מכ"ק אאמו"ר שי' שאאזמו"ר הזקן נ"ע בג"מ אמר דרוש זה הי' כוונתו להסירם מריבוי התפעלות הלב, ותנועות חיצוניות שהיו נוסעים מהעיר לשדה נגד העיר להתפלל שם בצעקה גדולה, לכן אמר דרוש זה והגביה חב"ד בהתפעלות השכל דוקא, ובאמת זהו הוראת שעה שהי' צריך לכך“.

עד כאן לשון הרשימה בהנוגע לענין זה, כי יש שם עוד רשימת דברים הנוגעים במאד בהבנה בעבודה ובהזדרכה. ולכ"ק אאמו"ר הרה"ק בהיותו על יחידות אצלו ביאר לו כי התפעלות שלהם היתה גדולה כ"כ עד שהיו תולין עצמן בין שמים לארץ, און דער רבי מיט די מאמרים האָט זיי גיבראָכט אין התיישבות.

קיצורים, ומחזיק יותר על תשעה בוגין בכתב בינוני. אבל בעיקרו כפי שקבלו מכ"ק רבינו הגדול הוא מאמר לא ארוך בערך כחמשה עמודים. אמנם זה העיקר שאלו המאמרים הם מהראשונים אחר פטרבורג. –

וכבר סיפרתי מענין המעשה הכתובה בכת"ק כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בסיבת אמירת מאמרים אלו. אך שם מספר בקצרה ולכן יצא עירוב ענינים, ועתה אפרשו.

המאמר בכ"ה בכסלו הוא העתק, והמאמר ברוך שעשה נסים הוא כת"ק כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש, ורשימת המעשה בכת"ק אאזמו"ר

(3) שיחת י"ב תמוז תרצ"א (קונטרס טו). עיי"ש.

ברוך שעשה ניסים² לאבותינו בימים ההם, צריך להבין מהו שמזכירים שעשה הנס לאבותינו דוקא, גם ענין שבחנוכה מותר בעשיית מלאכה ובנס שבפסח כתיב כל³ עבודת מלאכה לא תעשו. הנה ידוע שג' רגלים ובשבת נעשה יחוד ז' והיחוד הוא פנים בפנים במקומן שאינם מתייראים מן החיצוני, אבל בפורים⁴ וחנוכה היחוד אחר באחר ועולים להיכל או"א להתייחד שם פ"פ מפני יראת אחיזת החיצוני. וביאור הענין יובן עד"מ מאדם התחתון כשהוא⁵ מתיירא משום אדם מגלה הוא התפעלות שכלו לעין כל וניכר לכל התפעלות לבבו, אבל כשאין חפץ שיכיר שונאו את התפעלות לבבו כדי שלא יתערב זר בשמחתו, הנה יסתור ויעצור רוח לבבו בלי יראה התפעלות לבבו כלל, ואמנם מאחר שבשכל נתפעל מאד בתענוג נפלא איך לא תתפעל לבבו, אך הענין שמעלה הוא התפעלות הלב לתכלית הדקות שתהי' מעורבת במוחו לבד עם התפעלות השכל והיו לאחדים, נמצא⁶ במוח הוא בגילוי גמור אלא שבלב הוא אב"א עם המקבל הרואה. ועפ"י⁷ יובן למעלה להיות ידוע שהמדות דאצילות הם משפיעים ומלכות הוא המקבל, ובכל שבת ויו"ט יראה⁸ את פני ה' במקום אשר יבחר כלומר שהארה נוספת מן או"א ב"ה מאיר במדות דאצ"י בפסח אור החסד כו', והארה זו נמשכת בכלי המל' כח הפועל בנפעל בבחי' פ"פ ואינם יראים מאחיזת חיצוני⁹ מהארה זו בבחי' אחוריים שהם הכלים והמילויים כידוע, להיות כי נמשכת ההארה הנוספת מלמעלה מעלה לירד מטה מטה בבחי' גילוי דוקא במדות דאצילות, כמשל מי שאינו מתיירא מהכרת שונאו את גילוי לבבו והיינו ענין איסור עשיית מלאכה

קסג, א (בכורת: תורת חנוכה מאדמו"ר שיחי'). 735 נה, א (בכורת ליל חנוכה בעז"ה ית' ויתעלה מאדמו"ר שיחי'). 1278 רמה, א. 2015 רעא, א. 2027 לו, א. וראה לקמן בהוספות. וראה עוד בספר „הרב" (מכון הרב, תשע"ה) עמוד תלח ואילך.

(2) ברוך שעשה ניסים: נוסח ברכת הנסים דחנוכה ודפורים.

(3) כל עבודת מלאכה לא תעשו: כ"ה בכת"י המעתיק, ובפ' אמור כג, ז: כל מלאכת עבודה לא תעשו.

(4) בפורים וחנוכה . . היחוד הוא אחר באזור: משנת חסידים מסכת זווג ז' רפ"ה (הובא באוה"ת שם. עיי"ש).

(5) כשהוא מתיירא: בכת"י ב: כשהוא אינו מתיירא.

(6) . . המקבל הרואה: בכת"י ב ליתא.

(7) יראה את פני ה': ע"פ פ' ראה טז, טז [לגבי יו"ט]. וראה אוה"ת שם תתקנז, סע"ב.

(1) ברוך שעשה ניסים: מאמר זה מופיע כאן כפי שנרשם בשעתו ע"י כ"ק אדמו"ר האמצעי. כ"ק אדמו"ר הצמח צדק אמר מאמר זה עם שינויים והוספות, ונדפס בקונטרס בפ"ע בשנת תשי"א ע"י כ"ק אדמו"ר זי"ע, ומשם באור התורה בראשית כרך ה תתקנ, ב.

מאמר הצ"צ נמצא גם בהנחה מהר"ה מפארישט בס' פלח הרמון קג, א [ושם בסוף המאמר בתחילת סעיף ה' הוא כותב: זה הענין השמיט כ"ק בדיבור ורשמתי כפי שהבנתי מכי"ק: ומעתה יובן למה שבת ויו"ט אסורים במלאכה וחנוכה ופורים מותרים כי הנה כתיב כו.]. וראה גם ד"ה ברוך שעשה ניסים בשה"מ מלוקט ח"ב ע' ריא [בהוצאה החדשה – ע' קעח] ואילך.

המאמר נדפס כאן מכת"י 1144 קפג, ב. [ראה אודות כת"י זה בהוספות למאמרי אדה"ו אתהלך לאוניא ע' שיח]. ונמצא ג"כ בכת"י: 1745 א, א – כת"י ב/ 117 ק, ב (רק חלק). 258

בפסח שלא ליתן יניקה⁸ לחיצוני, כי ההארה מאירה בבחינת פכ"פ בלי יראה כלל מיניקת החיצוני, אבל בחנוכה ופורים אותו תוספת ההארה אינו יורדת בבחי' גילוי ממש מפני יראה יניקת החיצונים, פי' שאינו חפץ המשפיע שיתגלה שפעויו כמשל שעולה גילוי הלב אל כלי המוח לכך מותר בעשיית מלאכה, כי לא איכפת להמשפיע אם יקבלו החיצונים ע"י מלאכת ו' ימי המעשה מבחי' כלים דאצילות, מאחר שנסתלקה עיקר תוספת הארה באורות דאצילות להיכל או"א שאין החיצוני יכולים להגיע שם ולא יכירו בו כלל.

אך צריך להבין עיקר טעם ההפרש בין פסח לחנוכה, למה יורד האור בנס דפסח בגילוי להאיר במקומו פכ"פ ובנס דחנוכה עולה ומסתלק למעלה כי הנס דפסח שתתעלה תוספת הארה באור החסדי¹¹ דאצילות שהי' אברהם¹² אוהבי בחי' מרכבה אליו כידוע, ולהיות כי כאשר היתה מדה זו בבחי' קטנות תחלה במצרים היו עבדים במלאכה דוקא וע"י תוספת ההארה בבחי' גדלות המוחין יצאו לחירות מן העבודה ולכך לא יעשו מלאכה, וכן עד"ז בכל שבת ויו"ט מאיר בחי' גדלות המוחין במדות דאצי' עד שמסתלקין החיצונים מתוספת יניקה שלהם כמו שהיו בבחי' קטנות כמ"ש בזוהר¹³ כל דינין מתעברין מינה, וידוע שכל תוספת הארת מוחין דגדלות בהמדה הוא בבחי' מילויים דשם מ"ה הוי' כמ"ש וארא¹⁴ אל אברהם באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם, פי' כי עיקר שם הוי' כמו שהוא בעצמותו לא במילויים הוא כדי שיושפע החכמה, והיינו כמו שם¹⁵ ע"ב במילוי יודין, וע"כ לא נודע שם הוי' במילוי יודין להאבות שהם המדות מאחר שהם כבר נולדים מן השכל במילוי שם מ"ה משם ס"ג שבבינה כידוע, אבל למשה שהוא בחי' יסוד אבא היינו גילוי שפע החכ' ע"י שם הוי' העצמי¹⁶ במילוי יודין כתיב ב' ויאמר¹⁷ הוי' אל משה.

(12) אברהם אוהבי בחי' מרכבה אליו: ישעי' מא, ח. וראה ספר הבהיר סקצ"א, הובא בפרדס שער הכינויים (שכ"ב) פ"ד.
(13) בזוהר כל דינין מתעברין מינה: ח"ב קלה, ב.
(14) וארא אל אברהם: ע"פ וארא ו, ג.
(15) שם ע"ב במילוי יודין: ראה ע"ח שער טנת"א (ש"ה) פ"א. שער רפ"ח ניצוצין (שי"ח) פ"א. ובכ"מ. וראה בכ"מ במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'קצב.
(16) העצמי: בכת"י ג: עצמה. וראה אוה"ת חנוכה שם תתקנה, סע"ב.
(17) ויאמר ה' אל משה: שמות ד, ד. וראה מאמרי אדה"צ על פרשיות התורה ח"ב ע' תקסא ואילך. ובכ"מ.

(8) יניקה . . מיניקת החיצוני: בכת"י ב: מקום מחמת עשיית המלאכה ליניקת החיצוני מהמדות תוס' אור זה כו'.
(9) אותו תוספת ההארה אינו: בכת"י ב': אותו היחוד אבי"א מיראת אחיות החיצוני' ואזי עולים להיכל או"א להתייחד שם פכ"פ כו' פי' שאותו תוספת ההארה מאור המאציל בבחי' ז"א דאצי' בפורים וחנוכה אינה.
(10) שפעו כמשל: בכת"י ב: שפעו לכל פן יתאחזו גם הם בו כו' לכך מסתיר ומעציר רוח שפעו אל מקורו שנלקח משם והיינו היכל או"א כנ"ל כמשל.
(11) החסד דאצילות שהי' אברהם: ראה זח"א מז, ב.

מאמר ברוך שעשה ניסים

ה

וְזָה הִי' הַנֶּס דַּחְנוּכָה וּפּוּרִים שֶׁנִּיצְלוּ מִשַּׁכַּחַת הַדָּת שֶׁהוּא הַחֲכָמָה כַּמֵּ"שׁ וּדְתֵיהֶם¹⁸ שׁוֹנוֹת, וּבַחְנוּכָה לְהַשְׁכִּיחֵם¹⁹ תּוֹרַתְךָ כּו', שְׁטַמְאוּ²⁰ כָּל הַשְּׁמַנִּי שֶׁבַהִיכַל פִּי שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה אִז חֲכָמַת יוֹנִית הַפִּילֹסוֹפִיָּא שֶׁמִּטְמָא חֲכָמַת הַקְּבֵלָה אֶלְקִית וְכַשְׁמֶצְאוֹ שֶׁמֶן טְהוֹר בַּחוּתָמוֹ שֶׁל כַּהֲ"ג כַּמֵּשִׁי"ת שֶׁהִי' נֶס בְּתוֹסַפַּת הָאָרֶת הַחֲכָמָה דַּקְדוּשָׁה בַּחֲ"י מִשָּׁה, וְזֶהוּ שַׁעֲשֵׂה נִסִּים לְאֲבוֹתֵינוּ פִי' הַנֶּס הוּא הַהֲגַבְהָה וְהַהֲתַנְשְׂאוֹת מִהַנְמוֹךְ לַגְבוּהָ מֵאֵד נַעֲלָה כִּמוֹ הַנֶּס²¹ עַל הַהָרִים²² שֶׁהֵם הָאֲבוֹת²³, כַּשְׁנִמְשָׁכוּ מִמֶּנּוּ תוֹסַפַּת הָאָרֶה לַחֲכָמָה שֶׁהוּא הַשְּׁמֶן זֶה שֶׁנַּעֲשֵׂה נִסִּים לְאֲבוֹת, פִּי' שֶׁהוֹגְבָהוּ הָאֲבוֹת מֵאֵד נַעֲלָה לְמַעֲלָה מִן הַשְּׁכַל, וְלִהְיוֹת כִּי כָל כַּח פּוֹעֵל אֶלְקִי לְמַטָּה מִמֶּשׁ אִ"א כִּי"א שִׁיּוּשְׁפַעוּ עֵ"י הַמַּדּוֹת דְּאֲצִי' כִּידּוּעַ, אֲךָ הַנֶּס דַּחְנוּכָה בְּשֶׁרֶשׁ שֶׁרָשׁוּ לְמַעֲלָה בְּאֲצִי' בַּחֲ"י דְּאֲצִילוֹת לְכַךְ כִּשְׁהַשְׁפִּיעוּ הַמַּדּוֹת הַנֶּס שֶׁל הַשְּׁמֶן טְהוֹר בְּזֶה הָעוֹלָם מִמֶּשׁ הוֹגְבָהוּ הַמַּדּוֹת תַּחֲלָה לְמַעֲלָה בְּפִרְצוֹף הַכֶּתֶר, אֲבָל בְּפִסְחָא אֵין מְבַרְכִין שַׁעֲשֵׂה נִסִּים לְאֲבוֹתֵינוּ לִהְיוֹת כִּי הַנֶּס לְמַעֲלָה בְּמַדּוֹת עֲצָמוֹת לִהְיוֹת תוֹסַפַּת אֹר הַחֶסֶד עֵ"י שֶׁם מִ"ה בְּמִילּוֹי אֶלְפִין הָרִי לֹא הוֹגְבָהוּ הַמַּדּוֹת וְלֹא נַעֲשֵׂה בֵּהֶם עֲצָמָן עֵינִי הַנֶּס.

וְעַתָּה יוֹבֵן מַה שֶׁבְּפִסְחָא יוֹרֵד הָאֹר בְּגִילּוֹי וּבַחְנוּכָה בַּבַּחֲ"י אַחוּר בְּאַחוּר בְּמִקּוּמָן לִהְיוֹת כִּי בַחְנוּכָה נַעֲשׂוּ נִסִּים לְהָאֲבוֹת עֲצָמָן פִּי' שֶׁהוֹגְבָהוּ מֵאֵד נַעֲלָה בִּימֵים הֵם שְׁכוּלָם אֲרוּכִים דִּהֵינּוּ בְּמַדּוֹת שֶׁבְּכַתֵּר שֶׁהֵם מִמִּשְׁכִּיכִים הַחֲכָמָה, וְאִ"א לְהַמְשִׁכָה עֲלֵיוֹנָה כִּזוֹ שֶׁתְּהִי' בְּמַדּוֹת דְּאֲצִי' בְּגִילּוֹי בְּמִקּוּמוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת אַחִיזוֹת הַחִיצוֹנִי, אֲבָל בְּהֶנֶס דְּפִסְחָא שֶׁהִיוּ מְבַחֲ"י הַמַּדּוֹת עֲצָמָן וְלִמְטָה הִי' הַנֶּס בְּגִילּוֹי אוֹתִיוֹת צִירוֹפִי הַטְּבַע לְהַפּוֹךְ יָם לִיבְשָׁה מְבַלִּי יִרְאֵה מִהַחִיצוֹנִי, לִהְיוֹת כִּי הַמַּדּוֹת הֵם הַמְשַׁפִּיעִים חַיּוֹת לְהַחִיצוֹנִים בְּמַדָּה וְקַצְבָּה.

וְזָהוּ וּזְכַרְתִּי²⁴ אֶת בְּרִיתִי אֲבֵרָהֶם לֹא מֵאֲסַתִּים בִּימֵי מִדֵּי כּו', דּוֹקָא הִי' לְזַכּוֹר עַל כְּרִיתַת בְּרִית לְאֲבֵרָהֶם, אֲבָל בְּגִלּוֹת מְצָרִים לֹא הִי' צָרִיךְ לְזַכּוֹר עַל בְּרִית נִיצְלוֹ בְּזִכּוֹת אֲבֵרָהֶם מִמֶּשׁ, כִּי עֵינֵן כְּרִיתַת בְּרִית שֶׁל שְׁנֵי אוֹהֲבִים נִאֲמַנִי אֵינוֹ עַל הָאֵהָבָה שֶׁכֶּבֶר יֵשׁ בְּלֵב כָּל אֶחָד עַל חֲבִירוֹ שֶׁלְּזֶה אֵין צָרִיךְ סִימָן וְזָכַר בְּאִיזָה דְּבַר, אֲךָ²⁵ עֵיקַר כְּרִיתַת הַבְּרִית הַגֵּם שִׁיחֵי' בִּינֵיהֶם דְּבַרֵּי נִרְגָן מִפְּרִידִים הַלְּבָבוֹת עַד

23) הַהָרִים שֶׁהֵם הָאֲבוֹת: רִאֵה ר"ה י"א, א.

24) וּזְכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲבֵרָהֶם . . . בִּימֵי מִדֵּי:

בַּחֲקוּתֵי כּו, מִבְּ-מַד. רִאֵה מְגִילָה י"א, א.

אֲסַתִּ"ר בְּתַחֲלַת.

25) אֲךָ . . . הַגֵּם שִׁיחֵי: בְּכַתִּי ב: אֲבָל עֵיקַר

הַבְּרִית הוּא שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח הָאֵהָבָה עַל חֲבִירוֹ וְלֹא תִשְׁתַּנֶּה אֲהַבְתָּם לְעוֹלָם, וְאִמְנָם בְּמַה תִּשְׁתַּנֶּה שְׁצָרִיךְ לִהְיוֹת כְּרִיתוֹת בְּרִית, אֲךָ עֵיקַר הַדְּבַר שֶׁאֵף כְּשִׂיחֵי.

18) וּדְתֵיהֶם שׁוֹנוֹת: אֲסַתֵּר ג, ח.

19) לְהַשְׁכִּיחֵם תּוֹרַתֶיךָ: נוֹסַח, "וְעַל הַנִּסִּים"

דַּחְנוּכָה.

20) שְׁטַמְאוּ כָּל הַשְּׁמַנִּי שֶׁבַהִיכַל: שַׁבַּת כ"א,

ב.

21) הַנֶּס עַל הַהָרִים: יִשְׁעֵי' ל, יז. וְרִאֵה

אוֹהֵ"ת חְנוּכָה שֶׁם תַּקְנַט, א.

22) הַהָרִים שֶׁהֵם: בְּכַתִּי ב: כּו, וּפְרָצוֹף

הַכֶּתֶר לִהְיוֹתוֹ מֵאֵד נַעֲלָה עַל הַהָרִים.

שיחפצו לעשות מלחמה זה בזה, יעמידם חק הברית שלא יחלקו הלבבות²⁶ ולא ילחמו זה בזה²⁷. ובוה יובן ענין כריתת ברית לאברהם²⁸ שהי²⁹ בחי' מרכבה לשם, אבל בחנוכה שנעשה נס לאור חסד דאצי' שהוגבה למעלה מאור החכמה דאצילות הוצרך לזכור ענין הברית שכרת עם אברהם אוהבו לבל ישכח עליו אף אם יפרדו בריחוק מופלג זה מזה יעמידם חק הברית, כמ"ש אשר³⁰ נשבע לאבותיך כאדם הקושר עצמו בשבועה כי כמו ענין הברית שנשאר רשימו מאהבת א' בתוך חבריו³¹ כן עד"מ למעלה רשימו מאהבת אברהם יש בהימים שבפרצוף כתר הנק' ימים ההם וימי קדם וגם רשימו מימים ההם באהבת אברהם ע"י הברית שכרת עד שלא יוכל למאוס בהם בימי מדי³², אבל בגלות מצרים לא הפליגו הריחוק, ועדיין מהות אהבתם כמו שהיתה בגילוי ע"כ אין מברכים שעשה נסים לאבותינו ולא נאמר על אותו הזמן וזכרתי את בריתי.

וענין והארץ³³ אזכור הוא ענין בזמן הזה שמזכירין אחר בימים ההם שלהיות עכ"ז שעלו המדות במדות דכתר הרי הוצרכו לעשות הנס בגילוי בזמן ומקום, וזהו והארץ אזכור כי תצטרך מדת מל' גם הוא לזיכרון ומכל שכן וקי"ו של זיכרון המדות, וזהו ופורקו³⁴ כהיום הזה פי' יום הזה הוא מ"ש שלע"ל³⁵ כל אחד מראה באצבעו כו', והיינו שיתעלה יום³⁶ שכולו ארוך הנק' יום הזה זה אלי, ופורקן דחנוכה שהי' על הדת הי' כפורקן של יום הזה ממש, פי' שהי' הנס בימים דכתר שימשיכו תוספת הארה בחכמה דאצי' שזהו ענין חותמו של כהן גדול, כי כה"ג³⁷ הוא חסד דאריך אנפין אהבה רבה שלמעלה מן השכל ובחותמו נשאר מטומאת הקליפות, והיינו ענין הפורקן כהיום הזה.

ועתה צריך להבין עיקר ענין הדלקת נר חנוכה, הנה במצות נר חנוכה הוא השמן והאור, ותחלה צריך להבין ענין השמן, בהיות כי ידוע

חבירו בלבבו ע"י אותו הדבר שכורת' בו כו'.
 (32) מדי: בכת"י ב: מדי דוקא שאז הוגבהו אורות דאצי' בהמציל עצמו הנק' ימים ההם ויכולים לשכוח על אהבת אברהם.
 (33) והארץ אזכור: בחוקתי שם.
 (34) ופורקן כהיום הזה: נוסח, "ועל הנסים" דחנוכה.
 (35) שלע"ל כל אחד מראה באצבעו: תענית בסופו.
 (36) יום שכולו ארוך: ראה קידושין לט, ב. וש"נ.
 (37) כה"ג הוא חסד דא"א: ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קעב. סיודר עם דא"ח שער הסוכות רסח, סע"ב. לקוית' דרושים ליוהכ"פ עא, א. ועוד.

(26) הלבבות ולא: בכת"י ב: זמ"ז בשום דברי נרגן כו'.
 (27) בזה, ובוה: בכת"י ב: בזה וכן דרך המלכים כשעושים שלום ואהבה שמפני היראה פן תנתק האהבה ברוב הזמן עד שירצו ללחום זע"ז כו' אזי יכרתו ברית פי' שיעשו חק קבוע ולא יעבור שלא ילחמו לעולם כו', ועד"ז.
 (28) לאברהם: בכת"י ב: שהי' בחי' מרכבה לאצי' שבהיותו בחי' מרכבה ממש זכותו הגין על בניו פי' אור החסד דאצי'.
 (29) לאברהם שהי' בחי' מרכבה: ראה ב"ר פמ"ז, י. פפ"ב, ו.
 (30) אשר נשבע לאבותיך: בא יג, ה.
 (31) חבירו: בכת"י ב: וכן רשימו מאהבת

מעניין³⁸ ניסוך המים בחג כל ז' על המזבח הוא השאיבה מכד החכמה מים עליונים לברר בחי' גבורות רשפי אש המזבח עילאה דמל' דאצי', עד"מ מהבל יסוד האש הלב שבעבודת ה' כשמתגברת יפול משכלו והשגתו, אמנם כשיגביר החכמה והעמקת השגה ויבא לבחי' ביטול מציאותו אזי תקרר ההתלהבות ויומתקו הגבורות קשות שבה כמבואר במ"א, והנה חנוכת המזבח שעשה משה הי' במדריגה יותר גבוה שהרי משח את המזבח בשמן המשחה, וידוע שהשמן גבוה מן המים כמו שנראה בגשמיות שהשמן³⁹ צף ע"פ המים אף שיהי' השמן תחלה למטה יעלה למעלה על המים, כמו"כ השמן העליון הוא הצף ע"פ המים העליונים, והענין כי כח המשכיל הוא למעלה מן השכל הגלוי הגבה מאד נעלה במדריגה שהרי אין ערך לגילוי עם ההעלם⁴⁰ כמו עשב הגשמי לגבי כח המצמיח כן גילוי השכל והסברא לגבי כח המשכיל המצמיח ומוציא מן ההעלם שכל זה, ואמנם כמו שבעשב ידוע שהמרירות או המתיקות הגשמיות שבו כדוגמת ממש הוא בכח המצמיח מרירות או מתיקות רוחני שאל"כ לא הי' מציאות הטעם זה דוקא בעשב, כן עד"ז יובן שהשכל הגלוי אף שהוא גשמי לערך דקות שלמעלה מן השכלי' בהעלם והוא הנק' ח"ס פ'י שכל נעלם, ואע"פ שהכתר אינו ממהות שכל כידוע, עכ"ז מה שיש בכחו להוציא שכל הגלוי יקרא בשם חכמה כדוגמא השכל הגדול ממנו אלא שהוא סתום ונעלם בהעלם הכתר עצמו ונק' חכמה שבכתר, ויובן זה עד"מ מהעלם החי שבמדבר שהוא בתכלית הדקות כלול בהשכל והיו לאחדים עמו, והנה השכל הגלוי במוח נקרא בשם מים ע"ש שהורד כבר מן ההעלם לגילוי גמור כמים⁴¹ גשמיים שטבעם לירד ממקום גבוה מטה מטה, אבל אותה חכמה הנעלמה שהוא בכח המשכיל ומוציא שכל זה לגילוי נק' בשם שמן ע"ש שהוא נמשך כשמן מן ההעלם לגילוי והוא צף לעולם ע"פ המים כי הוא מקורו.

ועפ"י יובן למעלה בענין חנוכת המזבח⁴² דמשה שהי' בשמן המשחה מהות כח החכמה שהוא בחי' ביטול בתכלית הגבה מאד נעלה מענין שאיבת כד החכמה הגלוי דאצי' בז' ימי החג, ועם היות כי ידוע שפנימית⁴³ אבא הוא פנימי'

השכל, מאחר שהוציאו מן ההעלם אל הגילוי והיינו בחי' שכל שיש בלמעלה מן השכל בהעלם.

(42) כמים . . לירד ממקום גבוה: ראה

תענית ז, א.

(43) המזבח דמשה שהי' בשמן המשחה: צו ח, י"א. וראה תשא ל, כה"כח. פקודי מ, ט"י. נשא ז, פד. שם פח.

(44) שפנימית אבא הוא פנימי ע"י: ראה

לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ. הערה בסה"מ ה"ש"ת ע' 49 ואילך.

(38) מענין ניסוך המים בחג . . כמבואר במ"א: ראה ד"ה להבין ענין ניסוך המים בחג במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' מז ואילך. ועוד.

(39) שהשמן צף ע"פ המים: ראה טבול יום פ"ב מ"ה. שבת ה, ב. וש"נ. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"ח ה"ג (שמן שצף ע"ג יין). רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"ד (שמן צף על פני המים).

(40) ההעלם: בכת"י ב: ההעלם מקורו.

(41) השכל בהעלם: בכת"י ב: השכל כו' אבל עכ"ז כדוגמתו ממש יש בלמעלה מן

ע"י שבכח המשכיל יהי' הארת התענוג העצמי מבחי' יחידה לכך הי' בשמן שמשח בשמים⁴⁵ ראש פי' הריח דראש העליון והוא מבחי' חוטמא דא"א ובזאת נמתקו גבורות דמזבח עילאה, וח' ימים משחו בשמן המשחה של בשמים ראש להיות כי סיבת יציאת ההעלם לידי גילוי⁴⁶, וזה ענין הח' ימי המילואי' פי' ז' ימים עילאין דע"י בחי' הבושם שהשמן שנק' ימי המילואים עד שנמשך ע"פ המדות אלו כח החכמה לגילוי במל', ולכך נק' שמן הזה גם קודם המשחו ע"ג המזבח בשם שמן המשחה ע"ש המשכת התענוג לח"ס שאינו בלשון המשכה וירידה כ"א בלשון משיחה, וגם אח"כ במזבח הי' דוקא בדרך משיחה שהוא בחי' קול⁴⁷ דממה דקה, אבל בזמן הגלות שבימי מרדכי ואסתר וכן בזמן בית שני בחנוכה אע"פ שהי' הנס בהמשכת החכמה הנק' שמן טהור, לא הי' ביכולת להמשיך ע"י בחי' שמן המשחה שעשה משה כ"א הדלקת המנורה שהי' בשמן ואור, וענין האור שבשמן הוא ג"כ ענין הבשמים ראש שבשמן, אלא ששם הוא מבחי' חוטמא והאור הוא מבחי' הארת פנים דא"א הנק' שעשועי' כמ"ש יאר⁴⁸ ה' פניו והוא ב"פ ש"ע נהורין שבתרין תפוחין.

וביאור הדבר דהנה כתיב חכמת⁴⁹ אדם תאיר פניו, כמו⁵⁰ ר' אבוהו שהאירו פניו מחמת שראה תוספתא חדתא, כי מבואר למעלה שהשכל הנעלם שבכתר מוציא לידי גילוי השכל המושג, ואמנם מטבע העלם שלא יבא לידי גילוי כלל, שאל"כ לא הי' נק' העלם, והרי כשאדם מייגע כח שכלו להשיג השגה סברא גלויה שידוע שעומק המושג שלעולם א"א לו להשיג הוא הנק' שכל הנעלם על שם העלמו והסתרו שא"א לו לבוא לידי גילוי בשום אדם ונק' שכל מופלא בדברי הגאונים כמ"ש יבפרדס, וא"כ כשלפעמים ע"י יגיעה ישיג האדם איזה שכל מחמת השכל מופלא ונעלם שהוציאו לגילוי זהו אינו ממהות השכל הנעלם כלל שהרי הוא הפוכו מאחר שנתגלה, וא"כ צריך לומר שיש בשכל מופלא ב' הפכים, א' שלא יתגלה כלל, הב' שיתגלה מהעלמו, והנה שיהי' מתהפך מהיפוך אל היפוך צ"ל דבר הגבוה ממנו שיהפך השכל מופלא להיות יוצא מהעלמו, והיינו האור שהוא נמשך בכתר דא"א ובחכ' דא"א, ובחכמה שבו פי' כתר דא"א היינו מהות עצמיות המופלא והנעלם שא"א לו להתגלות, כי כל כתר הוא מהות העצם והחכ' שבו הוא המתגלה, ונק' ח"ס פי' העלם הגילוי, ושיהי' מחבר מב' הפכים אלו מכתר וח"ס הוא מפרצוף הנעלה משניהם שהוא הארת אור עתיקא שבוקע השכל מופלא הנק' כתר וממשיכו לחכמה שבו, והיינו הארת⁵² פניו בעת שיוצא העלם החכמה לגילוי כמו ר' אבהו

(50) כמו ר' אבוהו: ראה ירושלמי שבת

פ"ח, ה"א. ועוד.

(51) כמ"ש בפרדס: שער ג' פ"ג. וראה

בהמ"מ לת"ח לך פ, א. הערה 8. מאמרי

אדהאמ"צ בראשית ע' ח. אמרי בינה צ, ב.

(52) הארת פניו בעת שיוצא העלם החכמה

לגילוי: באוה"ת חנוכה שם (תקסב, ב) מעיר

(45) בשמים ראש: תשא ל, כג.

(46) גילוי: בכת"י ב: גילוי החכ' א"א כ"א

ע"י בחי' יחידה שהוא התענוג המוציא את

ההעלם לגילוי כו'.

(47) קול דממה דקה: מלכים-א יט, יב.

(48) יאר ה' פניו: נשא ז, כה.

(49) חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א.

כשהשיג תוספתא חדתא דוקא שבאת מהעולם לגילוי שאינו אלא ע"י האור דבחי' תענוג עצמי, ולכך האירו פניו בבחי' עונג מופלא, ואע"פ שידוע שעונג זה כבר מתגשם בחכמה הגלויה, אבל אותה ההארה גשמי' שבפניו ממש שרש שרשה הוא מחמת הארת התענוג העצמי בחי' יחידה בהשכל המופלא, וזהו חכמת אדם תאיר פניו, פי' 53 עיקר השרש של הארה זו היא באור העצמי של בחי' יחידה, ועפ"י יובן למעלה באדם קדמאה שחכמת אדם זה תאיר פניו והיינו יאר ה' פניו כו', דהיינו מבחי' שעשועי 54 המלך בעצמותו, פי' אור התענוג העליון הנק' שעשוע כמ"ש במ"א משם נמשך ב' 55 פעמים ש"ע נהורין בח"ס דא"א עד שיאירו פניו ממש גם אליך פי' אל מל' דאצי' שהוא בחי' ראש לשועלים.

ובכ"ז יובן ענין הדלקת נר חנוכה, כי האור שבשמן הוא המכלה השמן וא"כ הוא גבוה ממנו, ובהיות ג"כ כי לא ידלק השמן לבדו כלל ויהי' חשך ולא אור כ"א כאשר יאיר האור בו ובאמצעות שהיית 56 זמן קיום האור שהשמן הוא נמשך מהעולם והאור טבעו להסתלק, והיינו מבחי' ההעלם בעצמו לכן מסיבת אמצעות ב' הפכים יהי' סיבת ההדלקה, כן יובן למעלה שלפי שהארת התענוג הנק' שעשועי יש בו מב' הפכים של הכתר וחכמה שהוא בחי' אר"ח כידוע, לכך יעשה היציאה של ההעלם לגילוי שיש בו ג"כ ב' הפכים שהרי לעולם השמן צף ע"פ המים מלמעלה, פי' אף העלם הגילוי אינו בא לידי גילוי כולו, והנה להיות כי המל' הוא בתכלית החשך כשמסתרת בבי"ע להחיות רוח שפלים לכך צריכה להארת היותר נעלה במדרגה כמ"ש במ"א שעיקר כל הארת המקיפין הוא דוקא במל' להיותה ראש לשועלים כמשל התינוק שצריך שמירה ביותר מפני פחיתות ערכו, וגם ידוע 57 שכל דבר הגבוה מאד נעלה לא יוכר כ"א בהיותה נמוך דוקא, ע"כ הוא ענין הדלקת נר חנוכה להאיר המל' בהארת פנים דא"א בבחי' אור ושמן דוקא.

וזהו 58 שאין בחנוכה אלא הלל והודאה לבד, להיות כי מפני שהאור הוא מאד נעלה מן השגה וחכמה ע"כ א"א להגיע אליו בשום העלאת מ"ן של או"ר

ש"ע נהורין כו'.
 56) שהיית זמן: בכת"י ב: שהיית שמן כליון השמן באור השלהבת מזה יהי' סיבת זמן.
 57) ידוע שכל דבר הגבוה: ראה בהנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז (קה"ת תשמ"א) בערכו. ובארוכה שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ב. שם פל"ב ואילך (סה, א ואילך). ובכ"מ.
 58) וזהו שאין בחנוכה אלא הלל והודאה: שבת כא, ב שם. ביאור על ענין זה במאמר כאן, נמצא בתורת מנחם – התוועדויות חכ"ז ע' 257 ואילך).

על לשון ההנחה כאן: לפענ"ד אינו כן אלא ההעלם עצמו הוא ח"ס שנק' שכל הנעלם, והגילוי ממנו הוא כענין אבא יונק ממזלא, או כענין הארת פנים, ומי הוא הממשיך הח"ס לידי גילוי זהו בחי' שעשועים העליונים שהוא מבחי' עתיק כו'.
 53) פי' עיקר: בכת"י ב: פי' כח המשכיל שלו תאיר פניו הגשמי' בלחיים כו' אבל עיקר.
 54) שעשועי המלך בעצמותו: ראה עמק המלך שער זה. וראה לקו"ת במדבר ית, א. שה"ש כז, סע"א.
 55) פעמים ש"ע נהורין: ראה אוה"ת חנוכה שם תקסב, ב: והו"ע שעשועים ב"פ

מאמר ברוך שעשה נסים

כו' כ"א בבחי' הודאה במוח בלבד להודות ולהלל, כמשל מלך גדול שאין העני יכול להגיע בשום אהבה וקירוב כי אין לו ערך אליו, אבל בשבח הודאה יכול להגיע אליו שאין שם קירוב כלל כ"א מרחוק כו'. וזהו שנאמר וזכרתי את בריתי יעקב שאין זכות אהבת אברהם ממש מגעת כלל לבחי' אורי⁶¹ פני מלך חיים שהרי הוא למעלה רק בזכירות כריתת ברית לבד שהוא מחמת הרשימו שנשאר למעלה מאהבת אברהם.

והנה לתוספת ביאור ענין ההפרש בין שבת ויו"ט לחנוכה ופורים, יובן ע"פ משל ב' בני אדם א' עומד למעלה בגג גבוה והשני עומד למטה בארץ ושיתחברו עליון עם התחתון יש ב' דרכים, הא' שיתעלה התחתון למעלה או שישפיל העליון לירד למטה לארץ, והכל ענין א' במהות החיבור והדיבוק שלהם רק ההפרש⁶² במקום מי ירום ומי ישפל, כמו"כ שבת ויו"ט הוא עליות העולמות למעלה, עד"מ בעבודת ה' כשהאדם ברשפי אש התלהבות הלב הנה יהפוך כל טבעית דמו ונפשו לה' לבדו ויתהפכו מדותיו הרעים ונעשה החיצוני פנימי, והיינו מפני גילוי הגדול של התפעלות שכלו ולבבו ביגיעת הנפש באברים עד שמתהפך דמו ובשרו הטבעי, אמנם כשמתפעל בשכלו לבד ומעלה התפעלות הלב שתהי' בחשאי במוחו לבד ולא בגילוי הרעש היינו שעולה פנימי' הלב להיכל חו"ב, אזי אין טבעית דמו ובשרו מתהפכי' כלל רק נשארים במהותם כמו שהי' ממש, ובזאת יש גרעון בעבודה זו מעבודת הלב שבגילוי, אבל מצד עליי' הפנימי' הלב בזאת יש יתרון מעלת עליי' זו מעליי' המדות בהיפוך החיצוניות עמם שהרי בהתגלות הלב ברשפי אש הגלוי הוא במקומו ומעמדן בהבל הלב, אבל כשעולה פנימי' הלב במוח עליי' זו במקום גבוה ביותר⁶³ כמשל עליי' של התחתון לגג, שאע"פ במהות החיבור לא יש יתרון, אבל מ"מ היחוד והחיבור במקום גבוה ונעלם מעין הוראה, ועד"ו יובן ההפרש בין שבת ליו"ט לחנוכה ופורים, בהיות כי ידוע של"ט מלאכות הם מהארת ו' ימי המעשה של מדת מל' כח הפועל בנפעל כמו שמבואר למעלה בהיפוך טבעיות הנפש בעוצם התלהבות, והיינו ממה שאכל ושתה וממוג מדותיו הטבעי' מקליפת נוגה מתהפכי', והיינו הבירורים מל"ט מלאכות ברגלי⁶⁴ יורדות כו', כמו"כ למעלה בכל שבת ויו"ט מה שהדם⁶⁵ הוא הנפש של בחי' מדת מל' שמסתרת בבי"ע להיות כח הפועל בנפעל בבחי' חיצוניות ואחוריים דאחוריים, ועיי' שם ב"ן המברר מתהפכי' להיות בבחי' פנימי' של האורות דאצי' שהם המדות, והיינו ענין עליות העולמות שבכל שבת ויו"ט, פ"י עליות החיצוניות להתהפך לפנימי' שזהו ענין הבירורים מעבודת החול, ואמנם

59) אור פני מלך חיים: ע"פ משלי טז, טו.
 60) ההפרש במקום מי ירום ומי ישפל
 כמו"כ: בכת"י ב: שנשאר ההפרש שבעלות התחתון לעליון יהי' מקום החיבור ודיבוק בגג ובירידת העליון לארץ יהי' בארץ החיבור והדיבוק, כמו"כ.
 61) ביותר כמשל: בכת"י ב: ביותר ואע"פ שאין יתרון במהות ענין ההתלהבות כו' אבל מ"מ היא במקום הגבוה כו' כמשל.
 62) ברגלי' יורדות: משלי ה, ה. ראה זח"א רכא, ב.
 63) שהדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

עליי הפנימי' הוא במקומן לבד, אבל בזאת יתרון מעלת עליות⁶⁴ שבת וי"ט שהרע נהפך לטוב ע"כ אסור בעשיית מלאכה, ובחנוכה ופורים הם נשארים במהותם ולא נתבררו כלל ע"כ מותר בעשיית מלאכה.

אך הנה יש עוד יתרון מעלה לחנוכה ופורים על מעלת שבת וי"ט, בהיות כי מבואר במשל הנ"ל שע"י העלאת פנימי' הלב במוחו לא תתהפך החיצוני' כלל, אבל הרי אנו רואים שלאחר התפלה יוכל לעשות מצות או ללמוד תורה ע"י התפעלות שכלי' שהי' לו בתפלה שלו ית' אתה הביטול והעבודה לשמור מצותיו, ואע"פ שהי' במוח רק בבחי' הודאה לבד יוכל להיות סור מרע ועשה טוב כל היום ע"י, אבל ע"י רשפי אש התלהבות לאחר התפלה שיפול מהתלהבות יהי' קשה לו לעורר לבבו לעשות מצות או ללמוד, והטעם הוא מפני שגם בשעת התפלה יש יתרון מעלה להעובד בשכלו מעובד בגילוי הלב, בהיות שכל היותר גבוה יכול להשפיל עצמו ביותר כידוע, ע"כ ע"י התפעלות שכליות יכול להשפיל עצמו ביותר כידוע ע"כ ע"י התפעלות שכליות יכול הוא להשפיל עצמו בבחי' העשי' לבד לשמור ולעשות, אבל ברשפי אש התלהבות להיותו אינו גבוה כ"כ הרי לא יוכל ללמוד בעת ההיא ואם ילמוד יפול מן ההתלהבות, ועד"ז יובן ג"כ למעלה שבזאת יתרון מעלה מה שהיחוד של הזו"נ בהיכל או"א משהוא במקומן במה שיוכלו להשפיל במדריגות הנמוכות יותר כמשל שני בני אדם הנ"ל, שבהיות יחודם במקום הנעלה מעין הרואה לא תשלוט עין הרע באהבתם⁶⁵, אבל בהיות יחודם והתקשרות אהבתם בגילוי יוכל העין של השונא הרע לשלוט ולפגום אהבתם, כמו"כ יובן למעלה שיכול יחודים עליונים של נסים דחנוכה ופורים להתלבש אפילו בבחי' לבושים דחול שהם מל"ט מלאכות וכן בחנוכה בענין הדלקת הנר בלילה דוקא כמש"ל, והיינו מפני שנעשה היחוד במקום גבוה, ורק בזאת מדריגתם נמוכה שלא יתהפך החיצוני' כלל ולא יתכן לקרות בשם עליות העולמות כמו בשבת וי"ט.



יש יתרון ומעלה לעליית העולמות בשבת.
 (65) באהבתם: בכת"י ג: באהבתם לא נתגלה.

64 עליות שבת: בכת"י ב: עליית האורות
 בחנוכה ופורים שעולים זו"נ להיכל או"א
 להיות שם היחוד והדיבוק כנ"ל אמנם בזאת

הוספה ב

רשימת כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- אודות מאמר זה -

(שעתי וסוף אמונה ה"א אאאאאא הגוף נל' בנ"י אינה ברוח זה ה"א כוונתו להסירם מריבוי התפעלות
 האב שה"א מסע"ו זהו ענין אברה ע"ב הענין אה"א) ס"א כמעט נראה א"ל אינה ברוח
 זה . והקב"ה חת"ו בהתפעלות השכל בנפ"א (וכא"ז נהו הומאט טעה ספ"א ל"ק א"כ .)
 והיכו"ו נהמוס זה ע"י התפעלות השכל א"ל א"ל א"כ . (משא"כ בהתפעלות האב נ"א א"כ נ"א א"כ) (וא"א א"כ)
 ונ"א ע"ן ה"א והגזירה ב"א א"כ א"כ א"כ . א"כ א"כ א"כ . א"כ א"כ א"כ . א"כ א"כ א"כ .

שמעתי מכ"ק אאמו"ר שי' שאאזמו"ר הזקן נ"ע בג"מ אמר דרוש זה הי' כוונתו להסירם מריבוי התפעלות הלב ותנועות חיצוני' שהיו נוסעים מהעיר לשדה נגד העיר להתפלל שם בצעקה גדולה, לכן אמר דרוש זה, והגביה חב"ד בהתפעלות השכל דוקא, (ובאמת זהו הוראת שעה שהי' צריך לכך), והמכוון מדרוש זה שע"י התפעלות השכל יוכל ללמוד אח"כ (משא"כ בהתפעלות הלב ידמה שיצא י"ח ולא ילמד כו') ומכ"מ ענין השיר והזמרה בתפלה לעורר את האהבה אינו בכלל זה כלל כן שמעתי בפ"י.

שמעתי: בתכריך כת"י מס' 722 נמצא אדמו"ר מהר"ש עם כמה שינויים, ובסוף מאמר ד"ה ברוך שעשה נסים הנ"ל, בגוכ"ק המאמר שם (צט, ב) מופיע רשימה זו.



בעזה"ש

להבין שורש הטעם למה אין הקטרוג מצוי על ת"ת כמו שמצוי על התפלה להיות כי התורה למעלה מעה"ד טו"ר שהוא עץ חיים כו' ואיש בער לא ידע כו' אבל התפלה במל' שהוא שורש עה"ד טו"ר כו'. וביאור דבר זה יובן עד"מ חבורה אחת היושבים יחד במעלה אחת ויקרא המלך לא' מהם ויושיבוהו אצלו הגבה למעלה הנה מאד תגבה אש הקנאה על כל החבורה למה זה יעלה בעילוי גדול כזה ולא הם עד שיתאמצו להפילו וישתווה אליהם או שגם הם יעלו עמו אמנם אם אחד מרואי פני המלך ירד להשפיל עצמו לחבורה שלקטני הערך לא יתקנא בו חבירו המקרב למלך למה ירד הוא ויהי' עניו כמותו שהרי בכחו לעשות גם הוא כמותו כו' וגם לא יתקנא בו מבני החבורה כי הלא שמחים בו כו' וגם אם מבני החבורה פעל א' בהתאמצות שיקרב להם המלך לא יתקנאו בו חביריו כי הרי טוב עשה ואין זה מעלה בעצמותו שעי"ז יתקנאו בו כו' משא"כ הנעלה מהם מצד המעלה שימצא בו המלך כו'. ועד"ז יובן שהתפלה הוא עליות הנשמות שיתקרבו למעלה מצד עצמו יתקנא הנח"ש בו ויקטרג שתרד גם הוא כו' אמנם התורה הוא המשכות מלמעלה למטה בגילוי אלקות למטה טוב למקטרג ג"כ ומה איכפת לי' בזה כו' ונמצא לא תמצא הקטרוג בשום צד לא למעלה ולא למטה והוא בן חוריי"ן כו' וד"ל.



נוסחא שניה

להבין הטעם שכל הקטרוגי' הם על תפלה דוקא ולא על תורה כו'. והענין הוא, מפני שתפלה היא בחי' העלאה מלמטה למעלה אליו ית' כו', ותורה הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה כו', ולכך הוא הקטרוג על תפלה דוקא ולא על תורה, ופי' שהוא כמשל כשעומדי' חבורה של אנשי' למטה, וחבורה של אנשים למעלה ע"ג עליה כו', הנה כשא' מבני החבורה שלמטה, הוא עולה למעלה אל אותן שבעליה כו', אזי מתרגזי' הבני חבורה שלמטה עליו (שהם נשאר' והוא עזב אותם ועלה בעצמו למעלה וד"ל), אבל כשא' מבני החבורה שלמעלה יורד למטה אל בני החבורה שלמטה כו', אזי אין מתרגזי' עליו הבני חבורה שלמטה כו', וד"ל. וכמ"כ ממש הוא למעלה, שבחי' תפלה היא בחי' העלאה מלמטה למעלה, לזה הוא הקטרוג שהוא בחי' קנאה של נחש הקדמוני כנז' במ"א ע"ש (שמתרגזי' שעזב אות' למטה והוא בעצמו עולה כו') וד"ל. אבל בחי' תורה היא בחי' המשכת אלקות מלמעלה למטה פי' שעי"ז עסקו בתורה הוא ממשיך גילוי אלקות שיתגלה למטה בעוה"ז כו', לכך אין מתרגזי' כי אדרבה הוא מאיר להם ג"כ שבעסקו בתורה, המשיך גילוי אלקות למטה ולכולם הוא מאיר כי תורה אור ולכך אין הקטרוג על תורה כ"א על תפלה דוקא, וכמשל הנ"ל וד"ל.



מזמור לתודה, הריעו לה' כל הארץ (ר"ת הלכה, כי ענין קרבן התודה הוא בחי' יחוד או"א דיצי"), והיינו כי הנה כתיב כי אל דעות הוי' שיש

ב' דעות שונות, הדעה הא' מלמעלה למטה שם היש האמיתי ומה שלמטה האין דכלא חשיבי, והדעה השנית הוא מלמטה למעלה שלמטה היש הנרגש ונראה העולם וכל אשר בו בראי' חושי' ליש ודבר ולמעלה בחי' כח הפעולה המפעיל את העולם בחי' האין שאינו מושג ונרגש בבחי' גילוי כ"א אל מסתתר בבחי' הסתר והעלם אשר אותותינו לא ראינו ונראה העולם מתנהג עפ"י הטבע גימט' אלקים שהוא מבחי' מדת אלקים המצמצם ומסתיר להיות העולם מתנהג עפ"י הטבע ולא להיות נרגש בחי' כח הפועל ית' המנהיג את העולם ומהווה אותם מאין ליש תמיד ולכן בנס צריכים להודות בבחי' הודו כמארז"ל ארבעה צריכים להודות יורדי הים כו' והיינו לפי שהנס הוא היפך הטבע שאז מודים אנחנו לבחי' הדעה שמלמעלה למטה ששם עיקר היש ולמטה האין האמיתי דכלא חשיב והיינו כמ"ש דעו כי הוי' הוא האלקים שזהו עיקר הדעה שמלמעלה למטה שהוי' הוא האלקים פי' אלקי' הוא בחי' מגן ונרתיק בחי' לבוש לבד לשם הוי' המתלבש בו ועיקר הנהגות העולם הוא ע"י שם הוי' רק ע"י התלבשותו בשם אלקים ששם אלקים טפל ובטל אליו כמשל האדם הלבוש מלבוש המכסה עליו שאעפ"כ אין זה עיקר האדם ומהותו מה שנראה בלבושו כ"א מה שבתוכו היינו האדם הלבוש בו והלבוש בטל אליו כו' ולכן בנס שהוא היפוך הטבע אז מתגלה בחי' הדעה שמלמעלה למטה כי הוי' הוא האלקי', ואלקים הוא רק מעטה לבושו כו' וזהו ענין ההודאה שלמטה. וככה ממש למעלה בחי' קרבן תודה שהוא בחי' יחוד או"א דיצי' והיינו כי או"א הן תרין רעין דלא מתפרשין דזיווגייהו תדיר להחיות העולמות כמ"ש ובטובו מחדש בכל יום מע"ב מאין ליש ממש כי החכ' מאין תמצא ובינה נק' בחי' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש וזהו בחי' העלאות הקרבן תודה ליחד או"א דיצי' שיומשך ויגיע מן החכ' שמאין תמצא לבינה שנק' יש א"א להשיג בחי' החכמה שמאין תמצא שנק' שכל הנעלם שלמעלה מההשגה זולתי ע"י בחי' ההודאה כמשל האדם המודה לחבירו שאתו האמת והצדק אע"פ שאינו משיגו בדעתו איך הוא צדיק בדבר הזה ומבטל דעתו אצל דעתו להודות לו על האמת אף שהוא למעלה משכלו רק אפס קצהו משיגו שיאתה וראוי להודות לו ומסתמא עמו הצדק כו' כו' וכמ"כ למעלה בבחי' היחוד דאו"א דיצי' שלמעלה מגדר ההשגה שא"א להגיע זולת ע"י בחי' קרבן תודה להודות לה' בבחי' הודאה לבד שהוא למע' מן השגת השכל (וכמ"ש במ"א ההפרש בין ברכה להודאה שבזה יש מעלה יתירה בהודאה שמלמטה למעלה הוא מתעלה עד למעלה מן החכ' משא"כ הברכה הוא בחי' גילוי השפע מחכ' ואילך כו' ע"ש).

והנה בשבת א"א מזמור לתודה כ"א מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' במקומו והטעם מפני שבשבת הוא עליות העולמות מלמטה

למעלה כי ששת ימים עשה הוי' את כל העולמות בי"ע (כדכתי' במע"ב ויברא כו' וייצר כו' ביום עשות כו') וביום השביעי שבת וינפש כמשל האדם שעושה מלאכה שמשפיל שכלו ומדותיו בפעולה מעשיות ההיא ואח"כ כששובת ונח בגמר מלאכתו אז חוזרי' ומתעלי' למע' כו' כמ"ש במ"א ולכך בשבת הוא זמן עליות העולמות באצי' רק ההארה להחיות העולמות היא מאירה בראש הבריאה כמ"ש בתפילת שבת ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו להאיר בראש הבריאה כמבואר במ"א) ולזאת א"א מזמור לתודה בשבת שהוא בחי' יחוד או"א דיצי' כ"א מזמור שיר ליום השבת טוב להודות להוי' דהיינו בחי' היחוד דאו"א דאצי', וזהו טוב להודות להוי' שבחכ' דאצי' כמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ שהוא בחי' עצמות אא"ס ב"ה המלוּבש בחכ' ואזי טוב להודות בבחי' הודאה שלמעלה מהשכל דלית מחשבה תפיסא בי' כו' וד"ל.

אזכור תחבטת

הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, הענין הוא דהנה ידוע דאורייתא מחכ' נפקת ובחכ' דוקא אתברירו כל הבירורים דנוגה להבדיל בין הטמא לטהור ובין איסור להתר כשר ופסול שזהו בחי' בירור הטוב מן הרע שנפרד ונתברר ע"י בחי' החכ' שבתורה כנודע והיינו כי הדבר הגלוי לעין שזה טמא או טהור אין מצטרך עיון החכ' בזה זולתי הספיקות שלכאורה נראה שזה טמא אך באמת ע"י עיון החכ' יוכל לברר וללבן הלכתא עד שימצא אמיתית הסברא הנכונה שזה טהור זהו עיקר הבירור של החכ' שבתורה לברר הטוב המעורב ברע בתכלית התערובת עד שנבלע בו והיו לאחדים ואינו ניכר ונרגש כלל כ"א נראה כאלו כולו רע ע"ז החכ' שבתורה מברר להפריד הטוב מן הרע ולהבדילו ממנו בזה שע"י העיון הרבה ממציא הדין האמיתי שזה טהור הגם שנראה לכאורה שהוא טמא כו' ולכן בחכ' דווקא אתברירו להבדיל בין הטוב המובלע בהרע לרע ממש שאין לו תקנה עפ"י החכ' עליונה שמחייבת אותו להיות טמא אחרי כל הפלפול והליבון הילכתא ונמצא פסק הדין לאסור ולטמא כדומה כו'.

והנה לזאת אמרו"ל במשנה דמנחות כל המנחות באות מצה לבד ממנחת התודה ושתי הלחם שבאות חמץ כו' והטעם לזה בהיות ידוע שתמץ הוא בחי' שרש יניקות החיצונים ולא מצה שהוא מיכלא דמהימנותא שהפרש בין מצה לחמץ בצרופי אתוון הוא הה' והחיות שכאשר נסתר נקב ה"ה נעשה חיות ואז נעשה חמץ כו' והיינו כי מל' דאצי' נק' בחי' ה' תתאה ובהיות ידוע שבכל תמונת אות ואות יש בו התכללות ע"ס והיינו גגו של האות הם ג"ר שבו וקו דאמצעית' הם הו"ק שבו עד רגלם שבהם נכללים נה"י שבו.

והנה כתיב במל' דאצי' רגליה יורדות מות שנאחזים בבחי' נה"י שלה המשפיעים למטה יכולים החיצונים לינק ג"כ אך דווקא רגליה יורדות מות כשהשפעה יורדת מלמטה מבחי' נה"י שלה שאז יורדים בחי' השמרים והפסולת למטה מטה ומשתלשלים בריבוי הצמצומים של ההשתלשלות עד שמתגשמי' ממש להיות נאחזי' בהם החיצונים לינק אשר הם בבחי' יש ממש וקרו לי' אלהא דאלוקא ואומרים לי יאורי כו' אבל כשהשפעה יורדת מלמעלה בבחי' ג"ר שבמל' יורד השפע המובחר הטוב והחיים האלקות ממש אשר מוצאי' מצא חיים ממש והוא אדרבא מחי' את כל סט' דקדושה וכמ"ש פי' פתחה בחכ' וכתבי החכ' תחי' וגו' רק רגליה יורדות מות כשהשפע יורדת מלמטה מרגליה לבד אבל מפ"י אנו חיינן שהוא עיקר החיים והטוב דקדושה שאז א"א להחיצונים לינק כלל. וזהו ההפרש בין ה' לחי"ת שהה' פי' פתוח למעלה בג"ר שלו ג"כ מלבד אשר פתוח מלמטה משא"כ החי"ת סתום מכל צד רק פתוח מלמטה. וזהו החילוק בין חמץ שבחי"ת למצה שבה' דכאשר הגג פתוח פי' רומז לבחי' ירדת השפע מבחי' ג"ר שבמל' ג"כ מלבד אשר יורד למטה מבחי' רגלי' ואז נאמר פי' פתחה בחכ' וכו' ואז אין מקום ליניקת החיצונים ונק' בחי' מצה מיכלא דמהימנותא אבל כאשר נסתם הנקב העליון בגג של ה' ונעשה חי"ת רק פתוח מלמטה מבחי' נה"י שבמל' להיות רגלי' יורדות מות אז נק' בחי' חמץ שהוא בחי' הגבהה והתנשאות של החיצונים וכו' ולכן כל המנחות באות מצה כי הקרבן הוא בחי' העלאות מ"ן ממטה למעלה לריח ניחוח לפני הוי' שהוא בחי' בירורי נוגה שהטוב והמובחר מתברר ועולה לרצון לפני ה' הקרבת הקרבן ולכן החמץ שהוא מבחי' הרע דסט"א וחיצוני' א"א להתעלות כלל בכל הקרבנות זולת במנחת התודה ושתי הלחם שבאות חמץ והיינו כדתנן בלחמי תודה בשלשים חלות ה"י של מצה ועשרה של חמץ שהחמץ ה"י חלק רביע והיינו כי שתי הלחם הקריבו בשבועות זמן מתן תורתנו דאורייתא מחכ' נפקת וכן מנחת התודה היא בחי' יחוד או"א דיצי' ובחכ' דוקא אתברירו שיש בכח החכ' לברר אף בחי' טוב מחמץ ג"כ ויהי' לו עלי' למעלה אף שנראה כאלו הוא כולו רע אכן עפ"י בחי' החכ' יש לו תיקון לברר ממנו הטוב שבו ולכן הקריבו ממנו בלחמי תודה חלק רביע מצד שחג"ת דז"א דאצי' אין להם מקום לחיצונים לינק מהם זולת ממדת מל' דאצי' רגלא רביעאה כמ"ש אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב ואלקי דוד דא רגלא רביעאה כו' אך גם במל' דאצי' ימצא בחי' התכללות ע"ס לכך הקריבו עשרה חלות חמץ נגד י"ס שבה שיונקים החיצונים כי רגלי' יורדת כו' ויש להם תיקון ובירור ועלי' למעלה ע"י מנחת התודה דווקא מצד היותה מבחי' אבא והחכ' והוא עיקר המברר כו' וזהו הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, דאורייתא מחכ' נפקא ולכן ע"י ההלכה שמחכ' נפקא וזהו שרש קרבן תודה שהיא ג"כ נגד או"א דיצי' ואפשר לברר

אף בחי' החמץ שרגלי' כו' ולהעלותו למעלה וזהו הריעו לשון פירור ובירור תרועם בשבט ברזל כו' שמתברר לה' כל הארץ העליונה כל לרבות אף בחי' נה"י שבמל' שרגליה יורדת כו', דהיינו בחי' החמץ שבה מתעלה ומתברר למעלה לה' ע"י הקרבן תודה דוקא הוא ר"ת הלכה והכל א' כנ"ל משא"כ כל המנחות באות מצה וא"א שיתברר ע"י כל הארץ כו' וד"ל.

עבדו את ה' בשמחה, פי' תחלה הי' בחי' מוחין דאבא תכלית הביטול דהודי' דהיינו בחי' הוד דאבא שלמעלה מבחי' שמחה שנמשכה ממוחין דאימא כנודע שזהו ההפרש שבין שבת ליו"ט כו' ואח"כ הוא בחי' מוחין דאימא שמסתעף מזה בחי' השמחה וזהו עבדו את ה' בשמחה כו'.

דעו כי הוי' הוא אלקים כו', דעו הוא בחי' הדעת עליון המחבר הוי' ואלקים כו'. 123 4567

אוצר החכמה

באו שעריו בתודה, הנה תחלה נאמר מזמור לתודה זהו בחי' הו"ד דאבא שלמעלה מבינה דיצי' וזהו המזמור לתודה דאבא לייחד או"א דיצי' כנ"ל, ועתה נאמר באו שעריו בתודה זהו בחי' הו"ד דאימא שלמטה מן הבינה והשגה והיינו כי בינה עד הוד אתפשטת שיש ה"ס מבינה עד הוד וכאו"א כלולה מעשר הרי הם חמשים והם נק' חמשים שע"ב לכך נאמר בואו שעריו בתודה דהיינו בחי' העלי' ממטה למעלה בבחי' הנו"ן שערים דבינה תחילת ביאתו הוא לבחי' תחתונה שבהן דהיינו בחי' הוד דאימא שהוא הסוף כל דרגין דנ' שע"ב והיינו כי ההודאה זו היא למטה מן השכל עד"מ בנפש האדם שיש ב' בחי' בבחי' הודאה הא' היא למעלה מן השכל מה שאין יד שכלו משגת ע"ז משיג בבחי' הודאה שמבטל דעתו ושכלו ומודה על האמת אף שאינו משיגו בשכלו והשנית היא בחי' ההודאה שלמטה מן השכל דהיינו כשהשכיל בשכלו בטוב טעם ודעת האמת לאמיתו אזי הודה לו על האמת שהשכיל תחילה היטיב בשכלו נמצא השכל שהשכיל בשכלו מקדם היא למעלה מן ההודאה שאח"כ והוא מקורה שנסתעפה ממנו ובעת שמודה נסתלק השכל והוא למטה מן השכל רק מבחי' ההסכם שעלה במוסכם השכל שכן האמת כו' וככה ממש למעלה ההפרש בין בחי' הוד דאבא להוד דאימא שהוד דאבא הוא למעלה מן השכל והשגה והוד דאימא הוא למטה מן השכל והשגה וזהו באו שעריו בתודה, היינו בחי' העלי' מלמטה למעלה בתחילת ביאתו לנ' שער' דבינה מגיע תחילה לבחי' הוד דאימא שלמטה מן ההשגה ואח"כ לבחי' ההשגה דנ' שער' דבינה ואח"כ להוד דאבא שלמעלה מגדר השגה וזהו ברוך אל ההודאות לשון רבים וכמבואר במ"א ע"ש.

חצרותיו בתהילה, פי' בחי' מל' דאצי' בחי' חצר וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' שהוא בחי' חיצוניות לגבי מה שלמעלה ממנה בכל הפרצופים דאצי' כי הוא סוף כל דרגין דאצי' וזהו חצרותיו בתהילה שענין הכתוב מדבר בבחי' ירידת השפע מלמעלה למטה שתחילה נאמר מזמור לתודה הוד דאבא לייחד או"א דיצי' ואח"כ באו שעריי בתודה הוד דאימא ואח"כ חצרותיו בתהילה אבל מלמטה למעלה הוא להיפוך תחלה חצרותיו ואח"כ באו שעריי בתודה ואח"כ מזמור לתודה וד"ל.

אך בשבת א"א מזמור לתודה כ"א מזמור שיר ליום השבת במקומו וכנ"ל ^{צורה החכמה} שבשבת הוא זמן העליות העולמות דבי"ע באצי' כי בו שבת וינפש כאדם השובת ממלאכתו לאחר שגמר כל מלאכתו שמסתלקי השכל והמדות לעצמותו בבחי' מנוחה, ולכן א"א מזמור לתודה שהיא בחי' יחוד או"א דיצי' כי בו שבת מכל מלאכתו בבי"ע וינפש בבחי' מנוחה והסתלקות לעולם האצי' דאיהו וחיהי וגרמוהי חד כ"א אומרים מזמור שיר ליום השבת שהוא בחי' היחוד דאו"א דאצי' והיינו כגודע ששבת הוא בחי' ש' ב"ת פי' ש' הוא בחי' ג"ר דז"א דאצי' שנמשכין ממוחין דאבא דאצילות וב"ת היא בחי' מל' דאצי' דלית לה מגרמיה כלום ואף ביום השבת כשנמשך תוס' אור מן המאציל ית' הוא רק המשכה של השפע הנ"ל בז"א דאצי' שנק' בחי' ש' ב"ת (וכמ"ש שמריני כאישון בת עין שמל' היא בת עין אבא עילאה דאבא יסד ברתא כו') ולכן מל' דאצי' משוררת בבחי' העלאת מ"ן מלמטה למעלה לבחי' ז"א דאצי' לקבל השפע תוס' ההארה דשבת.



(תהלים כט, ב)

אוצר החכמה

השתחוו' לה' בהדרת קדש, ר"ת קבלה, ואומרים אותו בשבת, ובמזמור לתודה שאומרי' בימי החול נאמר הריעו' לה' כל הארץ ר"ת הלכה. ולהבין מהו השייכות פ' דהשתחוו לה' לאומרו אחר ג"פ הבו שבמזמור לדוד, ומהו ענין הריעו להלכה. הנה קבלה¹ הוא באצי' ותלמוד בבריאי' ומשנה ביצי' ומקרא בעשיה. וצ"ל איך יתכן שמקרא שהוא תשב"כ הוא למטה ממשנה ומתלמוד שהם רק ביאורי²ה ופירושיה. וגם ידוע שקדושת תשב"כ יותר מתשב"ע"פ שאסור³ להניח גמ' על חומש. אך הענין דפי' תלמוד כבריאה ומשנה וכו' היינו רק בבחי' גילוי ההארה אבל שרשם בבחי' אצילות בין במקרא כו', רק שבבחי' גילוי ההארה בהתלבשותם בעולמות יש בהם חלוקות שהקבלה היא בבחי' אצי' בלבד ולא נמשכ' למטה כלל והתלמוד נמשך ומתלבש בבריאה כו' עד שהמקרא נמשך ומתלבש גם בעשי', והיינו באמת לפי ששרשו שלמעלה בבחי' אצי' הוא גבוה מאד נעלה ממשנה ומתלמוד ומקבלה לכן נמשך ומתלבש גם בבחי' עשי' כנודעי הכלל שכל הגבוה יותר יכול לירד ולהשפיל עצמו למט' יותר. ולפי ששרש המשנה שבאצי' למטה מן המקרא לכן אינו יכול להתמשך ולהתלבש בעשי' אלא ביצי' בלבד. והתלמוד שהוא למטה בשרשו גם ממשנה אינו מתלבש רק עד בריאה בלבד וכו'.

אה"ח 1234567

ולהבין זה דלכאורה אנו רואים שגם קבלה ירדה בעולם לחכמים מביני מדע שהם בעולם השפל דעשי'. הנה יש להקדים תחלה הפרש שבין גביאים למקובלים. דהנה ידוע שיחזקאלי הנביא שהי' בגלות לא השיג רק בנו"ה דיצי' ונקי⁴ בן כפר וישעי' בנו"ה דבריאי' וכן כל הנביאי' חוץ ממרע"ה שנאמ' עליו

ויקרא ה, אי.ב. ס' מאמרי אדה"ז, אתהלק לאזניא' ע' כח. ובכ"מ.

6) שאסור להניח גמ' על חומש: ראה זח"א ע"א, ב ואילך (ובנצו"א שם). ס' חסידים סקמ"א (הובא בבית לחם יהודה ליו"ד ר"ס רפ"ג).

7) כנודע הכלל שכל הגבוה יותר: ראה שערי אורה שער הפורים נח, א. סה, א. ובכ"מ.

8) יש להקדים תחילה הפרש שבין נביאים למקובלים: ראה גם תניא אגה"ק סי"ט. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' לו ואילך. ובכ"מ.

9) שיחזקאל הנביא . . רק בנו"ה דיצי' . . וישעי' בנו"ה דבריאה: ראה תקו"ז בהקדמה ד, א. לקו"ת להאריז"ל ישעי' קאפיטל ו. תניא שעיהיחז"ה"א פ"ה. אגה"ק סי"ט שם. ובכ"מ.

10) ונק' בן כפר: הגיגה יג, ב.

1) השתחוו לה': נדפס כאן מגוכי"ק הצ"צ בס' תקע"ב [מס' 1116]. וראה המאמר בס' מאמרי אדה"ז על כתובים ח"א ע' ו. וראה עניני המאמר באריכות בד"ה מזמור לתודה בס' מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' קלט.

2) השתחוו לה' בהדרת קודש: תהלים כט, ב.

3) ר"ת קבלה: שער הפסוקים להאריז"ל תהלים ק, א. פע"ה שער השבת (שי"ח) פכ"א. וראה במ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ נ"ך שם ע' קלט.

4) הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה: תהלים ק, א. שער הפסוקים שם. פע"ה שער הזמירות (שי"ו) פ"ד.

5) קבלה הוא באצי' . . ומקרא בעשיה: ראה פע"ח שער הנהגת הלימוד (שי"ז). תניא פ"מ בהגה"ה (נה, ב). אגה"ק סכ"ו. לקו"ת

ספר תקע"ב

ולא"י [קם] נביא עוד כמשה וג"כ ה"י נבואתו מבריא' אלא שה"י מב' פרקין קדמאין שבנצח ולא השיג בחי' אצי' אלא כמו שהוא בבחי' התלכשו' בבריא' בחכמ' וחסד שבנצח וזהו וראית¹² את אחורי כו' ואהרן ה"י נבואתו מב' פ"ק¹³ דהוד ושמואל¹⁴ שה"י שקול כמשה ואהרן היינו לפי שה"י מקבל מב' הבחי' מנצח ומהוד אבל רק מבחי' אחוריים ושאר כל הנביאי' הם מפ"ת דנו"ה כו'. והנה אנו רואי' שהרשב"י ע"ה באד"ר דיבר בעניני' העומדי' ברומו של עולם בבחי' אצי' ולמעלה מהאצי' וכן האריז"ל עד גם בעולם הא"ק כו', והיתכן שיהיו גדולים ממרע"ה אשר התורה אח"ח 1234567 העידה עליו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה כו'.

ב. אך הענין שיש להקדים ענין אור א"ס מהו, כי פי' אור א"ס היינו בחי' ההשפעה שממנו ית' שנקראת בשם אור וכמ"ש ויקרא¹⁵ לאור יום ור"ל לאור המאיר מהשמש, ועצם השמש נק' מאור. ובאמת באור יש כמה שינויים שכעת ההארה בצמצום ובהסתר פנים ולעתיד יהי' הגילוי בתוספת רב ועצום ויש כמה וכמה עליות ברבוי התגלות ההארה וכ"ז אינו נוגע לעצמותו ית' הנק' מאור שנאמ' בו אני¹⁶ הוי' לא שניתי כמשל אור השמש שאינו פועל שינוי בשמש כידוע, אך מ"מ גם האור נק' א"ס כי מ"מ הרי ההארה והזיו הוא מעין המאור כזיו השמש שהוא מעין השמש וא"כ אינו בערך הספירו' כלל רק שע"י צמצומים נתהוו ממנו י"ס חכמ' חסד כו' אבל מצד עצמו' האור הוא בבחי' א"ס וכמ"שי' בת"ז שה"י יכול להיות התהוות ריבו' רבבות ספי', פי' שיהי' התהוות מהות ספי' אחרים שאינן ממהו' חסד וחכמ' כלל מאחר שהאור הוא א"ס רק שע"י הצמצום שנמשך רק קו מהאור אזי נתהוו רק י"ס כו' ונקי' אצי' מלשון ויאצל מן הרוח מרוחו של משה לע' הזקנים ועם כ"ז לא הי' הזקנים ערוך למשה שהריי' ולא יספו להתנבאות רק אלדד ומידד היו מתנבאים במחנה. כמ"כ בחי' הספירו' שהם נאצלים ומוגבלים במהות' חכמה חסד כו' אינן ערוך כלל לגבי עצם האור המאיר ממנו ית' שהוא א"ס ממש כנ"ל שהאור הוא עכ"פ מעין המאור כו'.

ועוד יש להקדים שיש ב' מיני השגות, א' הוא השגת המהות, ב' ידיעת המציאות. כגון עד"מ המדות והשכל שבאדם אינו מכיר מהותם רק יודע מציאותם שהרי יודע איש החסד מציאת טבע החסד המוטבע בלבו להיות מוותר משלו

- | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>16) אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
 17) וכמ"ש בת"ז שה"י יכול להיות התהוות ריבו' רבבות ספי': ראה תי' ע' (קלה, א).
 18) ונק' אצי' מלשון ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה. וראה גם תו"א בראשית ג, א. משפטים עו, ב. ובכ"מ.
 19) שהרי ולא יספו... רק אלדד ומידד: בהעלותך יא, כה-כו.</p> | <p>11) ולא [קם] נביא עוד כמשה: ברכה לד, י.
 12) וראית את אחורי כו': תשא לג, כג.
 13) פ"ק... מפ"ת: [= פרקין קדמאין. מפרקין תתאין] ראה תקו"ז סוף תיקון י'. ע"ח שער א"א (שי"ג) פ"א. שער הכוונות דרושי כוונת ק"ש דרוש ה'. ובכ"מ.
 14) ושמואל שה"י שקול כמשה ואהרן: ברכות לא, ב.
 15) ויקרא לאור יום: בראשית א, ד.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

לזולתו ומרגיש אותו וכן הקפדן מקפדנותו שהוא טבע מדת הדין והגבורה המוטבע בלבו, ועכ"ז אינו מכיר מהות החסד איך ומה הוא וכן מהות הקפדנות. וכעד"ז במחשב' יוכן ביותר מאשר אנו רואי' שיזכור האדם איזו שכל וסברא שלמדה כבר כמה שנים ולא עלתה על מוחו בינתיים רק אח"כ בעיונו בהלכה יזכור אותו השכל, וא"כ מוכרח שהי' הדבר גם עד הנה טמון בשכלו, והלא האדם אינו מרגיש מזה כלל, והיינו לפי שהשכל אינו דבר יש אלא רוחני ואינו משיג מהותו, ולכן אין כל אדם יכול להשיג איכות ומהות השכל, שאנו רואי' זה חכם וזה טפש, אף ששניהם יש להם מוח גשמי, רק החסרון הוא מצד כח החכמ' הרוחנית, ואין גוף גשמי יכול להשיג מהות רוחני, רק שידע מציאותן שידע בבירור שהוא חכם או שזה סכל, אבל לא יכיר מהות חכמ' זו שבו. ומ"ש ב"ש²⁰ רוחות מספרות זע"ז הוא לאחר פרידת' מהגוף אזי רוחני משיג רוחני זולתו, משא"כ גוף גשמי אפי' רוחני שבו אינו משיג רק מציאותו ולא מהותו.

וכך יוכן שזהו ההפרש בין נביאים למקובלים, שזה א"צ לפנים שידע מרע"ה כל הרזי דרוזין שבאד"ר אבל מ"מ נבואתו הי' רק בבריא', פי' בבחי' השגת המהות, שמה שידעו המקובלי' ואפי' רשב"י ע"ה היינו רק ידיעת המציאו' בלבד שידע שיש בחי' חכים²¹ ולא בחכמ' ידיעא אבל לא השיג מהו' חכמ' מהו, וא"א כלל לאנושי להשיג זאת כי הרי מקור התהוות שכל אנושי הוא רק בבחי' יש מאין מכלים דעשי', ועשי' לגבי יצי' אין ערוך כו' עד מבריאה לאצי', רק שע"י פרסות שהוא צמצומי' והעלמי' רבי' שמתצמצם אור ושפע החכמ' דאצי' מתהווה ממנה חכמ' אנושי', ולכן לא בחכמ' ידיעא כלל וא"כ הרי א"א להשיג בחכמ' שלמטה חכמה עליונ' ית' רק מציאות' בלבד. ועד"ז השיג הרשב"י ע"ה מה שהשיג בבחי' אצי' ולמעלה מהאצי', וכל אלה לא נפלאו גם ממרע"ה ופשיטא הוא, אבל מ"ש שמרע"ה הית' נבואתו רק בעולם הבריאה היינו בחי' השגת המהות, שבעולם הבריאה השיג מהות אותו העולם ממש, וכזה השיג ישעי' ג"כ בבריא', וז"ש שרפי"י²² עומדים כו' שהם בבריא' אבל למטה ממשה כנ"ל, ויתזקאל ביצי' כו'. והוא עד"מ כמו בחי' הדבור שבאדם שמשגי האדם מציאותו ומהותו לפי שהוא בערכו להיות מושג מחמת שהוא גשמי כמוהו, כי הגם שכ"כ האותיות הם מהנפש כידוע דאע"פ שאחה"ע²³ יוצאי' מהגרון כו' היינו שאותיות אחה"ע יוצאי' מן הנפש ומכים בגרון ועושים בו הקול וכן בומ"ף בשפתים כו' ואותיו' שבנפש הם רוחניים, אין הכוונה שגשם האותיות הוא מהנפש כי גשם האותיות הוא הקול שהוא גשמי רק שכ"כ אותיות הנפש מתלבשים בו, אחה"ע מתלבשי' בקול שבגרון כו'. ולהיות כי יש להם עכ"פ חומר גשמי לכן נתפסים במהותם ממש להאדם שהרי המדבר מרגיש מהות קול הדברים שמוציא מפיו ואינן כמו המדות והשכל שבו שאינו מכיר ותופס

(20) ב' רוחות מספרות זע"ז: ברכות ית, ב.

(21) חכים ולא בחכמה ידיעא: תקו"ז

פ"ב מ"א.

בהקדמה ד"ה פתח אליהו (יז, ב).

מהות' בלבדי" רק שיודע שהם נמצאי' בלבד. ועד"ו ענין הנבוא' הוא תפיס' מהות ועצמו' הדבר הנראה לו ובוה יש חלוקות ישעי' ראה והשיג כך ויחזקאל כך כנ"ל. [אוצר החכמה]

ג. **ועתה יובו ענין מקרא בעשי' כו' עד קבלה באצילות.** כי הנה כתי' בראשי'²⁵ ברא אלקי' את השמים ואת הארץ וכתי' ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים והכריעו רז"ל במחשבה ארץ קדמה כו'. כי יש ב' בחי' ממכ"ע וסכ"ע, והנה ממכ"ע הוא בחי' השתלשלות עילה ועלול והכל ברוחני' אבל להיות התהוות עשי' גשמיות א"א להיות כלל עפ"י השתלשלות שאין ערוך גשמיות לרוחניות אלא מא"ס ב"ה דוקא הסוכ"ע שהוא כל יכול, פי' כי הרי נז"ל שגם התהוות החכמה מא"ס ב"ה הוא ע"י צמצום רב ועצום א"כ קמי' ית' שוה להיות מהוה דומם גשמי כמו שמהוה החכמה ששניהם אינן ערוך אצלו ית' בשוה. וזהו שבמחשבה"ה שהוא בחי' סוכ"ע ארץ קדמה, ולכן ג"כ גבי ארץ נאמר הוי' אלקי' וגבי שמים לא נאמר הוי' רק אלקים בלבד שהוא ממכ"ע וכמ"ש בחכמה"י יסד ארץ משא"כ שמים הוא כונן בתבונה כו'. ולכן מקרא בעשי', מקרא דוקא ששרשו שבאצי' הוא למעלה מעלה ממשנה ומתלמוד כו' יכול להתלבש למטה בבחי' עשי' גשמיות עד שנק' תשב"כ בדיו ע"ג קלף גשמי וכל קדושתה נשפל בבחי' עשיה דוקא שעיקר הקפידא הוא על ציור והידור האותיות הגשמיים כו'. ועוד טעם למה שנשפל בבחי' מעשה כתב גשמי ולא כתשבע"פ בדיבור משום שצ"ל בה תגין וטעמים שהם אותן סתרי' דאורייתא שא"א לפרשן בפה אלא לחכימא ברמיזא שהן התגי' והטעמי' שרומזי' לעיני' פלאים כידוע. אבל משנה ביצירה שלא יכלה להתלבש כ"כ למטה בעשיה גשמיות אלא ביצירה (שהוא ממוצע בין בריאה שהוא תכלית הרוחני' לעשי' הגשמיו') והיינו בחי' הדבור שכלול מרוחני' וגשמיות כי הרי כ"ב אותיות הן עצמן רוחני' ונמשכי' מהחכמה (פי' קדמות השכל שלמעלה מהשכל המושג) ומתלבשי' בקול היוצא מהבל הלב שהוא גשמי כו'. ותלמוד בבריאה שא"א לו כלל להתלבש בשום בחי' גשמיות אלא ברוחני' בלבד והוא עולם הבריאה דאימא"י עילא' מקננא בכורסייא והוא עד"מ למטה בחי' השכל שאינו מעורב משום בחי' גשמיות כמו הדיבור מ"ט דר' כו' אבל קבלה באצילות. כי הנה ג' עולמות בי"ע אף שבדרך פרט נחלקי' לג' בחי' חלוקות כנ"ל אבל לגבי אצי' כולם הם בחי' יש ואצי' בלבד הוא אלקות ושבו הוא בחי' השתלשלות מחכמה לבינה ומבינה למדות וממדות בדיבור כמשל באדם שמהשכל נמשכי' המדות וממדו' למחשבה או משכל למחשבה וממחשבה למדות כו' הכל בבחי' עילה ועלול, אבל להיות אפי' התהוות עולם הבריא' א"א להיות בבחי' השתלשלו' שהרי הוא בחי' יש וא"א להיות מתהוה מאצי' כמו שא"א להיות התהוות גשמיות מרוחני' כו' אלא דוקא

26) בחכמה יסד ארץ: משלי ג, יט.

24) בלבד: אולי תיבה זו מיותרת.

27) דאימא עילא' מקננא בכורסייא: תקו"ז

25) בראשי' ברא אלקי' . . . ביום עשות הוי'

ת"ו (כג, א). ע"ח שער סדר אבי"ע (שמ"ז) פ"ג. תניא פל"ט. ועוד.

אלקים . . . במחשבה ארץ קדמה: בראשית א, א. ב, ד. חגיגה יב, א. וראה לעיל ד"ה ביום השמע"צ.

מא"ס ב"ה הכל יכול כנ"ל. וכמ"כ הוא ההפרש בין תלמוד ומשנה כו' לקבלה, כי הנה כל בחי' הנגלה אף המשנה שלא נתלכשה בעשי' גשמיות שהרי עיקר מצות קריאתה בפה הוא, ואפי' התלמוד שהוא רק טעמי ההלכות מ"ט דר' פלוני כו' מ"מ בכלל עשי' יחשבו לגבי הקבלה לפי שהם סובבים על עשי' שהרי גם הטעם הוא טעם של העשי' למה יהי' הקרבן כך עד"מ או שיהי' מעשה החושן ואפוד כך וכך. משא"כ הקבלה הוא בחי' רוחנית הטעמי של המצות דהיינו כמו שהן למעלה בבחי' אצילות ואינו שייך לעשי' כלל. וזהו שקבלה באצי', אף שגם קבלה ירדה בזה העולם כנ"ל היינו רק בחי' ידיעת המציאות בלבד (לאיתני' אשר בארץ המה כרשב"י ע"ה ודוגמתו כהאריז"ל כו') כנ"ל בענין ההפרש בין מקובלים לנביאים כו' שהרי מהות הטעם של המצוה כמו שהוא באצי' אינו מושג. משא"כ בתורה הנגלות לנו שמהות הרצון עליון שנתלבש בעשי' גשמיות מושג לנו שנודע שכך רצונו בעשיית מעשה המצוה זו הגשמית כו'. ואמנם באמת שרשן למעלה מקבלה דהיינו בבחי' רצון העליון שלמעלה מהאצי' לכן יכלו לירד ולישפל כבי"ע שהוא בחי' גשמי יחשב לגבי אצי' כנ"ל.

אוצר החכמה
1234567

ד. אך הנה בשבת אומרים השתחוו לה' בהדרת קדש, ר"ת קבלה כי בשבת הוא בחי' עליות העולמות וכמ"ש ויכולו השמים מל' ותכל נפש דוד, שהוגבהו ונתעלו בחי' שמים וארץ בבחי' תענוג ע"י שראה כל אשר עשה והנה טוב מאד, עד"מ האדם העוסק באיזה מלאכה כמו ציור וכתב וכיוצא ששכלו ומדותיו נשפלים ומתלכשים בזו המלאכה ולאחר שפוסק מעשות ונח אזי אות' המלאכה מתעלי' לכלל תענוג להיות מתענג ממנה. וזהו ענין ג"פ הבו עליית ג' עולמות בי"ע בבחי' אצילות ממש. וזהו ענין בהדרת קדש א"ת"י בהדרת אלא בחרדת בחי' נורא הוא בחי' ת"ת הנק' הדר וקדש הוא בחי' אצי' כי בכללות העולמות אצי' הוא חכמה יוד דש' הוי' וכו', והיינו בחי' חרדה וביטול בהתכללותם באצי' ואזי השתחוו לה' ר"ת קבלה כי בבחי' אצי' הוא ממש השגת המהות דקבלה וגם נודע דקבלה בת"ת.

ומזמור לתודה הריעו לה', אומרי' בחול, כי הנה ענין התודה שמודה לאלקות ע"י דבר שראה בו גילוי אלקותו ית' בביטול היש לאין גשמיות לרוחני' כגון ארבעה³⁰ צריכי' להודות יורדי הים המהי' ראו מעשי ה' יעלו שמי' ירדו תהומות, ויעמד רוח סערה ותרומם גליו ואח"כ תקום סערה לדממה ויחשו גליהם, וכן חולה שהי' מושכב על מטתו באין כח כשמתרפא ומחליף כח. אך כ"ז הוא ביטול היש על מצבו ומעמדו באשר הוא שם על מקומו ששם הוא ג"כ בטל לרוחני', כמו מי הים

(28) ויכולו השמים . . . ותכל נפש דוד : (30) ארבעה צריכי' להודות: ברכות נד, ב. בראשית ב, א. שמו"ב יג, לט ות"י שם. (31) המה ראו מעשי ה' . . . ויחשו גליהם : (29) א"ת (= אל תקרי') בהדרת אלא בחרדת: ע"פ תהלים קז, כד-כט. ברכות ל, ב.

שעם היותן בטלי' למאמר ה' אשר שם להם חוק וגבול היינו רק כמו שהם בתמידי' שכך תמיד לא ישנו את תפקידם וכן ריפוי החולה. ולכך אומר' זה כחול שבחי' ביטול היש לאין הוא בבי"ע שהנבראי' הם על עמדם ולא נתעלו ושמה הם בטלים, משא"כ בשבת ביטול היש לאין באופן אחר שמתעלים ממש מבי"ע לאצי'. וזהו השתחוו לה' כו', הריעו לה' כל הארץ, גשמיות דוקא משום דארץ קדמה במחשבה כנ"ל. אך ענין הריעו הוא ע"ד שנודע³² בגמ' ההפרש בין שכרים לתרועה שהוא ענין גנוחי גניח וילולי יליל פי' התרועה הוא קולות קצרים ילולי יליל כאדם הבוכה ופוסק בכל רגע שאינו יכול להאריך במשיכת קול בכיותו והיינו מפני שהבחי' היא ממעמקים יותר מעומקא דליבא שאין לו שום כלי להיות נגבל ונתפס בו ומיד שיוצאת התגלות לבו בבחי' בכיה אזי מיד ג"כ נפסק. וכך יש למעלה ג"כ בחי' מטי³³ ולא מטי שהמשכה היא ממקום גבוה מאד נעלה וא"א לו להיות בבחי' מטי לגמרי ולהתגלות כולו אלא מיד שנמשך בבחי' מטי אזי מיד מסתלק ולא מטי כי אין כלי מספיקו ולזה נשתבחו ישראל אשרי³⁴ העם יודעי תרועה דוקא.

וזהו ג"כ שר"ת הריעו לה' כל הארץ הוא הלכה, כי ההלכות הם ג"כ כמו כך שהם פסקי פסקי כל הלכה היא חלק קטן בפ"ע כענין התרועה הנ"ל שהם קולות קצרים והיינו משום שא"א להיות כל השנה כולה ר"ה להיות תרועה ממש אלא הריעו לה' בבחי' עסק ההלכות שהם ג"כ כמו תרועה כו', ופי' להוי' להיות עי"ז המשכת בחי' הוי' וד"ל.



(32) שנודע בגמ': ר"ה לג, ב ואילך.
 (33) מטי ולא מטי: זח"ב טז, ב. סה, א.
 (34) אשרי העם יודעי תרועה: תהלים פט,



(זהר פ' וישלח דף קע"ה ע"ב)

י"ט

• רבי יהודה פתח ואמר כי ישראלים דרכי ה' כו' כל ארחהו דקב"ה כולוהו ישראלים וכולוהו קשוט כו' וע"ד צדיקים ילכו בהם, בגין דאינון ידעין ארחהו דקב"ה דכל מאן דאשתדל באורייתא איהו ידע ואזיל בהו, דלא סמי בה לימינא ולשמאלא, ופושעים יכשלו בהם, אינון חייבין דלא משתדלין באורייתא, ולא מסתכלין בארחהו דקב"ה ולא ידעין לאן אורחהו אזלין ובגין כך אינון כשלי בהו באינון ארחהו כו'. ת"ח כל כ"נ דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא נשמתו סלקא באינון ארחין ושבילין דאורייתא ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידעין אינון, ואינון דידעין ארחהו דאורייתא יהכון בהו כד נפקין מהאי עלמא ואינון דלא ידעין אורחהו דאורייתא בהאי עלמא לא ינדעון למיהך באינון אורחין ושבילין וכשלין בהון, כדן יהך באורחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא ויתערוון ליה בכמה דינין ואתענש בהו, ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב בשכבך³ תשמור עליך כו' מדינא דההוא עלמא. ע"כ דברי המאמר:

והנה מה שיש לדקדק בזה המאמר רבות, הנה הא' האריך יתכן לשון דרך גשמי בדרכי התורה עד שאמר דאיהו ידע ואזיל בהו לא סמי לימינא כו', ואם כוונתו למעלה, האריך ענין דרכים ואורחין למעלה. והב' מה שפירש בסוף המאמר דנשמתיה אזיל באינון אורחין כו', האריך יתכן שהנשמה

הרוחנית תלך בדרך ולהיכן תלך, ולמה יהיה לה עיכוב מליך בדרך אחר זולת אותו הדרך שע"פ התורה כו'. והג' מה שייך לתלות אותן האורחין באורייתא דוקא. והד' במה שביאר בפ' ופושעים יכשלו בהם משום דלא ידעין ארחין דאורייתא כשלין כו', היאך יתכן שגם שילך בדרך התורה ומ"מ יכשלו בהם, וגם מ"ש כדן יהך באורחין אחרנין כו' היאך יתכן שיהיו נמצאים דרכים אחרים זולת דרכי התורה, וגם מ"ש דיתערוון עליה דינין כו' לכאורה אין לזה שייכות כלל עם ההילוך בדרכים אחרים כנ"ל:

אך הנה כל הדקדוקים הנ"ל יתורצו בהקדים תחלה שרש ענין אורחין דאורייתא מה הוא, דהנהי' ידוע בתחלת ס' הע"ח דעצמות אור הא"ס היה ממלא את כל החלל כו' לפי שהוא אור פשוט בתכלית וגם עתה הוא למעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע שנמשך מבחי' הקו והחוט ונק' סובב כ"ע הכללי גם לאחר שנמשך צמצום הקו וחוט להקיף את כל ההשתלשלות מראשית המשכת הקו והחוט עד רגלי העשיי' ממש בהשוואה אחת וכמ"ש ומתחת' זרועות עולם כמשלי העיגול המקיף מכל צד בהשוואה אחת ואין בו בחי' מעלה ומטה כלל כידוע דקמיה' כחשיכה כאורה כו', אך הנה לאחר שהי' מל' דא"ס זה ממלא כל החלל צמצם א"ע ונעשה בחי' מקום פנוי באמצעיתו כו' וכמ"ש בע"ה, ונמשך בצמצום בבחי' הקו והחוט וכידוע, ומן' הקו והחוט הזה נמשך למטה מטה להיות מקור לי' ספירות דאצי' בכלל וגם

- 1) למיהך באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון כדן יהך בארחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא ויתערוון ליה בכמה דינין ואחענש בהו. ע"כ.
- 2) כי ישראלים דרכי ה': הושע בסופו.
- 3) בשכבך תשמור עליך: משלי ו, כב.
- 4) דהנה ידוע בתחלת ס' הע"ח: דרוש עגולים ויושר (ש"א) ענף ב'. מכאן (עד פיסקא: וזהו פי' אורחהו דאורייתא) נמצא ג"כ (בכמה שינויים) בתוך ד"ה זכור, בסה"מ תרל"ד ע' קלו-קלח. וכן נמצא בשינויים ובתוס' הגהות בד"ה יו"ש של ר"ה בסה"מ תער"ב-תרע"ו (קה"ת תשמ"ו) ע' ג ואילך. ובהמשך תער"ב ח"א פרכ"ט (ס"ע תסד ואילך). וראה גם סה"מ מלוקט ח"א ע' רנו [בהוצאה הישנה - ע' רן] ובמ"מ שם. וראה במאמרים שנסמנו לעיל בתחלת המאמר.
- 5) סובב כ"ע הכללי . . . עד רגלי העשיי' ממש: ראה תו"ח בראשית פז, ד. שמות ח"ב שמא, א ובהערה 774. ועייג"כ סה"מ תרל"ח ע' תעה. וראה בביאורו' להצ"צ ע' תשי (על ביאורו' כאן) שמציין לתרא מג"א צ, ב. צב, ב ואילך. עיי"ש. וראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ס"ע קמו ואילך ובהערה 16. לקמן ויגש סד, ד ובהנסמן שם בהערה 10.
- 6) ומתחת זרועות עולם: ברכה לג, כז. וראה תו"ח שם מט, ד ובהערה 67.
- 7) כמשל העיגול . . . ואין בו בחי' מעלה ומטה: תו"ח שם ובהערה 66.
- 8) [דקמיה] כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב. וראה לעיל ויצא מה, א. וש"נ. [הלשון כאן דקמיה כו' - כ"ה בכוכ"כ מקומות בדא"ח. וראה גם לעיל שם (ושם: ודוקא קמיה ממש כחשיכה כו' עיי"ש). תו"ח שמות ח"א ל, ד. וש"נ. וראה לקו"ת ועט"ר שנסמנו לעיל ויצא שם (ובתקו"ז [ת"ע קלה, ב] המובא בהם). ועייג"כ אגה"ק ס"ב].
- 9) וכמ"ש בע"ח: שם.
- 10) ומן' הקו . . . וגם בפרט כו' וכמ"ש בפרדס בשער הצנורות: ש"ז פ"ב. וראה ביאורו' להצ"צ כאן ע' תשה ובסוגריים שם ספ"א.

- 1) רבי יהודה פתח: מאמר זה נאמר ע"י כ"ק אדה"ז ביום א' י"ט כסלו פ' וישב תקס"ז. ונרשם בשעתו ע"י כ"ק אדה"אמ"צ בס' תקס"ז (1025 קמב, ב. משם נעתקו לשונות הזהר). ושם נרשם שנאמר בפ' וישלח. נוסח שני (הנחת הר"מ בן אדה"ז) נמצא בכת"י 1066 כא, ב ויודפס א"יה במאמרי אדה"ז תקס"ז הוצאה חדשה. שתי נוסחאות נוספות נמצאים בכתב-יד (מס' 284 מד, א. נט, ב. 735 רכא, ב).
- תוכן המאמר בשינויים נמצא ג"כ במאמרי אדה"אמ"צ קונטרסים ע' קצט ואילך. הגהות הצ"צ למאמר זה נדפסו בביאורו' להצ"צ ח"ב ע' תשד ואילך. (ונדפסו ג"כ באוה"ת נ"ך ח"א ע' תנג ואילך). וע' תשט ואילך. וכן נמצאים עניני המאמר בהגהות ושינויים בד"ה כי ישראלים, בסה"מ תרל"א ע' פח ואילך (ובכ"מ שם מעתיק מלשון המאמר כאן). סה"מ פר"ת ע' קצ ואילך. וראה להלן בהערה ד"ה דהנה ידוע.
- כפנים כאן מובא ל' הזהר בקיצור (ושינויים קלים). ולהקל על המעיין, נעתיק ל' הזהר בשלימותו:
- ר' יהודה פתח ואמר (הושע יד) כי ישראלים דרכי יי' וגו' כל ארחיו דקב"ה כלהו ישראלים וארחיו קשוט ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא וצדיקים ילכו בהם בגין דאינון ידעין ארחיו דקב"ה ומשתדלי באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא איהו ידע ואזיל בהו דלא סמי לימינא ולשמאלא. ופושעים יכשלו בהם. אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא ולא מסתכלו בארחיו דקב"ה ולא ידעין לאן ארחיו אזלין ובגין דלא ידעין לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא אינון כשלי בהו באינון ארחיו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ת"ח כל בר נש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין דאורייתא ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידעין אינון ואינון דידעין ארחיו דאורייתא בהאי עלמא יהכון בהו בההוא עלמא כד יפקון מהאי עלמא ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא ולא ידעין ארחין ושבילין כי יפקון מהאי עלמא לא ינדעון

והנה על דרך משל הצינור המקלח מהנהר יש בו רבוי אופנים שונים איך להמשיכו מן הנהר לכל המקומות המצטרפים אם כך אם כן, ויש בזה חכמה עמוקה שע"פ אותה החכמה דוקא יעיין ויפקח איך יהיה אופן הליכת הצינור בכלל ומכ"ש בפרט לכל מקום בפ"ע ולא ילך השפע דרך עקלתון למקום שאינו צריך, וגם שיהיה חיבור וקשר בהילוך זה גם מהיותר אחרון אל המקור הראשון שממנו מקלח הצינור כו' והרי זה ההילוך הוא ממש כמו הדרך שנק' אורח שעשוי לעבור בו ממקום למקום שאינו נק' דרך ואורח אלא דוקא כשיכולים לעבור בו מעיר לעיר בהליכה וחזרה אבל אם אינן יכולים לעבור בו בחזרה לא נק' דרך גם לאותה העיר שהלך משם ומכ"ש לעיר שבא שם, וגם עיקר הדרך הוא שיכולים לבא בו בעיירות הרבה מסביב והוא על ידי דרכים קטנים שעוברים ומסתעפים מהדרך הזה ומגיעי' להרבה מקומות על ידם, ומאותן המקומות יכולים לחזור ולבא באותן הדרכים הקטנים אל הדרך הגדול המגיע לעיר הגדולה כו', ונמצא עיקר ענין הדרך הוא ענין החיבור והקשר שמסתעף על ידו מהרבה מקומות נפרדים שיתאחדו על ידם כנ"ל, ומכל זה יובן הנמשל למעלה בענין בחי' הקו והחוט הנ"ל שנק' צינור וגם דרך עד"מ שהוא בחי' המוליך אור א"ס וממשיכו ומביאו למקומות הרבה, שהן כל האורות הפרטיים שבכל ההשתלשלות כנ"ל, שבדאי יש בפרטי' הילוך דרך גדול זה שעובר מלפני האצ"י הרבה עד רגלי העש"י חכמה עמוקה באופן ההילוך, שבאופן זה ילך הדרך לחכמה, ובאופן זה למדה אחרת כנ"ל, והיינו על ידי חכמה שבתורה שעל ידה מוליך הקו הזה אור הא"ס לכל ההשתלשלות כפי העולה ע"פ חכמה שבתורה דוקא וד"ל:

וזקן פי' אורחיה דאורייתא, כי הנה שרש חכמה שבתורה למעלה היא נמשכת מבחי' עצמות חכמה שבא"ס, והיינו בחי' שם¹⁵ מ"ה מלגאו בחכמה דא"ק דאיהו אורח כל האצ"י כו', להיות כי אנו רואים בתורה גשמית הנגלית למטה שנק' נובלות¹⁶ של חכמה שלמעלה כידוע שעיקר ענינה הוא בפ"י מעשה המצות איך יהיה אופן המשכת אור הא"ס בהתלבשות במצוה הגשמיות אם כך או כן, כמו מצות תרומה ומעשרות הנה הוא בבחי' החסד בכלל, • דכל סדר²⁰ זרעים הוא בחסד דנוקבא דיצירה, וכל סדר מועד הוא בבחי' הגבורה כו' ועל כן כל המסכתות שבסדר זרעים הוא רק

בפרט כי הקו¹¹ והחוט הזה הנה הוא עובר בכל האצ"י, כמו עד"מ הצינור שמקלח בו מים מן הנהר הגדול ובעברו בשטח הארץ ממשיך ממנו קלוח מים לכלים רבים הנמצאים שם סביב עד שיתמלא תמיד מן הצינור הזה העובר שם, והרי בהכרח לומר שיש ג"כ צינורות קטנים המסתעפים מהצינור הגדול כדי שתעבור השפע ע"י הצינורות הקטנים לכל כלי וכלי בפרט, ויש לכל כלי וכלי צינור קטן מיוחד אליה בלבד וכולם מקבלים מהצינור הגדול הממלא כולם, והצינור הגדול מקבל מהנהר הגדול תמיד בלי הפסק, אך לולי הצינור הזה לא היה מתקבל מן הנהר שפע מים בכלים הקטנים כי היה שטף הנהר שוטף את הכל, אך על ידי הצינור • בו יצמצמו הילוכי ההשפעה כו' וכמ"ש בפרדס בשער הצינורות. וכל זה משל להבין דוגמתו בבחי' הקו והחוט שנמשך מעצמות אור הא"ס שהוא כמשל הצינור הנ"ל וממנו יסתעפו צינורות קטנים היינו בחי' פרטי המשכות מהקו הזה לכל ספירה וספירה בפרט, כמו אור ההמשכה מהקו הזה לספי' חכמה דאצ"י הרי נמשך בחי' צינור מיוחד אל אור החכמה להאציל כח החכמה בלבד, וכן לספי' הבינה יש קו וצינור מיוחד כו' ועד"ז לכל פרטי' הספי' כמו במדות לספי' החסד יש קו וצינור מיוחד בפ"ע ולספי' הגבורה יש קו וצינור מיוחד כו' עד ספי' המל' האחרונה שהיא מדת ההתפשטות להחיות רוח שפלים מאין ליש גם לה יש בחי' צינור וקו מיוחד מהקו וחוט הזה להאציל אור מדה זו, וכל זה באורות. וגם בבחי' הכלים של הי"ס ג"כ נמשך מבחי' הקו הזה, וגם כמו ל¹² כלים דז"א שנעשין נר"ן כבי"ע כידוע ג"כ נמשכו ע"י בחי' קו הזה, אך הקו הזה נק' בשם קו המדה למדוד האור בכלי כו' וכמ"ש בזהר¹³ ע"פ יקו המים דא משחתא כו', ודרך כלל פי"4 יקו המים היינו בחי' התחלקות ג"15 קווין, חח"ן קו הימין בג"ה קו השמאל דת"י קו האמצעי שהם ג' צינורות שנמשכים מאור הכתר, ויש צינורות הרבה פרטים בכל קו מג' הקוין, ויש צינורות המחברים מקו הימין לקו השמאל ולקו האמצעי כו' כמ"ש¹⁶ בפרדס באריכות אך העולה מכל זה שאור א"ס בוקע ועובר דרך בחי' צינור בכל האורות של ההשתלשלות עד מל' דאצ"י ששם בחי' הפרסא שמפסיק את הקו הזה מלעבור רק בוקע האור דרך מסך כמ"ש¹⁷ בע"ח, ויהי' איך שיהיה עכ"פ אור הא"ס מגיע עד רגלי העש"י ע"י בחי' הקו וחוט הזה וד"ל:

(11) הקו והחוט . . . עובר בכל האצ"י: ראה גם לעיל ויצא לח, א (ריש פיסקא „והנמשל") ובהנסמן שם.

(12) ל' כלים דז"א שנעשין נר"ן בבי"ע: ראה קו"א לתניא קנו, רע"ב. ובהנסמן במאמרי אדהאמ"צ ג"ך ע' קפא.

(13) בזהר ע"פ יקו המים דא משחתא: בראשית א, ט. ראה זח"א יח, ב. וראה מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרטס ובהנסמן שם. וראה בענין קו המדה זח"א טו, א ואוה"ח ומק"מ שם. לקמן פקודי קיט, סע"ד ואילך. מאמרי אדהאמ"צ שם ע' תקנ. וש"נ. וראה בסמוך ובהערה הבאה.

(14) פי' יקו המים היינו בחי' התחלקות קווין: ראה לקמן מק"ס, ב. וש"נ.

(15) ג' קווין חח"ן . . . קו האמצעי: נסמן לעיל ס"פ לך לך.

(16) כמ"ש בפרדס באריכות: ש"ז שם פ"א ואילך.

(17) כמ"ש בע"ח: ע"ח שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"ד ופי"ג. שער סדר אבי"ע (שמ"ז) פ"א. וראה בהנסמן במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתפא.

(18) שם מ"ה מלגאו: ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א). נסמן לעיל פ' נח יא, ד.

(19) נובלות של חכמה שלמעלה: ב"ר פי"ז, ה. פמ"ד, יז. וראה לעיל בראשית ו, א ואילך. וש"נ.

(20) סדר זרעים הוא בחסד . . . מועד הוא בבחי' הגבורה כו': ראה גם לעיל בראשית ז, ב ובהנסמן שם.

המשכת הקו והחוט הנ"ל באורות וכלים דאבי"ע אם כך או כך כו' כמו שע"פ התורה הגשמית נתברר בחכ' שבה איך יהיה המשכת אור א"ס בהתלבשות גשמיות המצות כנ"ל, והיינו פי' אורחיה דאורייתא מפני שהתורה מתברר בה אורח ושביל לגילוי אור א"ס בכלל מהקו הזה, ובפרט לכל ספירה וספירה עד רגלי העשי' כו' וד"ל:

ולהבין מאמר זה בתוס' ביאור, הנה תחילה יש להבין שרש ענין שיתא³⁰ סדרי משנה שהן ב"ק דנוקבא דיצי' ומעשה המצוה עצמה בבחי' עשי' אך החכ' שבתורה איך לעשות המצות הוא בבחי' היצי', ואין הענין על עצם ו"ק דמל' דיצי', שהלא בלא נתינת התורה יש מכבר בסדרי ההשתלשלות בי"ע ג' עולמות, אלא הענין הוא דאור א"ס שבקו וחוט הנ"ל עובר ושוכן ומתלבש בו' קצוות הללו, במדת החסד שוכן על ידי לימוד זרעים כנ"ל, לפי שבחסד הזה הגשמי במצות פאה ומעשר כשנותן ע"פ התורה הוא מעורר בחי' חסד עליון שבג' קווין דאצי', חכמה חסד נצח מימין וכמ"ש אס"י ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, משום דרוח³² אייתי רוח ואמשיך רוח כידוע, וכאשר מעורר בחי' אור חסד עליון היינו שמעורר בו תוספת אור חדש מאור א"ס שמאיר בחסד זה על ידי בחי' הקו והחוט שהוא דומה לצינור שממנו נמשך צינור מיוחד להאיר בתוס' האור במדת החסד דאצי' על ידי לימוד סדר זרעים בכלל, ואם כן הרי זה נק' אורח ודרך עד"מ הדרך שהולכין בו מעיר לעיר שעיקר ענינו התאחדות כנ"ל, כך על ידי לימוד . סדר זרעים נעשה כמו בחי' דרך ואורח לימשך בו אור א"ס דרך הקו והחוט בדרך וצינור מיוחד אל ספי' החסד, ושרש זה הדרך והאורח הוא נמשך על פי אופן הנגזר על פי חכמה שבתורה דוקא, והן הדינין וההלכות שבסדר זרעים. וגם מבואר מזה שכמו שעל ידי דרך הגשמי יש בחי' קשר וחיבור לעבור בו בהליכה וחזרה דוקא כנ"ל, כך הוא על ידי אורחין דאורייתא כמו הדרך שנעשה על ידי מסכת פיאה למעלה יש בדרך זה חיבור וקשר גם לחסד גשמי דעשי' הנעשה במצות פאה עם עצמות אור א"ס מאחר שיכול לעורר על ידי זה החסד כנ"ל, והרי זה כמו שהולך בדרך בחזרה למקומו באותו המקום עצמו שהלך בו להלאה ממקומו כו', וזהו פי'

ענין צדקה וחסד כמו פאה לעני תרומות ומעשרות לכהן וכלאים ודמאי וכיוצא בהן הן בחי' תיקוני החסד. אך הנה אם עיקר ענין המצוה הוא בחי' החסד היה מהראוי שיתן האדם הכל תרומה ולא במדה קצובה, וכמו כן במעשר, וגם יש הרבה דינים שפוטרים מתרומה ומעשרות לגמרי, אלא הענין הוא לפי שזהו עיקר ענין התורה שפוסקת ע"פ חכמה וטעם כך וכך יהיה אופן המשכת אור א"ס בחסד באופן זה דוקא ולא בזולת זה, ועל כן אמרו שיהיה שיעורו במדה דוקא בפאה וכן בתרומות ומעשרות, וגם גזרו כללים בדברים שהמה יפטרו לגמרי בתרומות ומעשרות כמו כלל²¹ אמרו במעשרות, וכן אמרו ה"י²² לא יתרמו ואם תרמו אין תרומתן תרומה, הרי גזרו שאין גילוי המשכת אור הא"ס נמשך ומתגלה כלל בתרומה זו שתרמו אותן החמשה, וכן בדברים שיוצאין מן הכלל אין מצות מעשר בהם כלל, ולא יהיה בהם גילוי אור א"ס כלל בעשותם מעשר, וכמו מוץ²³ ותבן שפטורים מן המעשר לפי שהמעשר א' מיו"ד הוא בחי' קדש העליון שהוא בחי' חכמה כמ"ש העשירי²⁴ יהיה קדש להויה מפני שאור²⁵ א"ס שורה בחכמה כו' והמוץ והתבן להיותם מבחי' הקליפות שנק' מוץ ותבן להיות שאינם מקבלים רק מבחי' האחוריים ופסולת דקדושה כמו מוץ ותבן שאינם רק פסולת החטה לכן אין במעשר דמוץ ותבן שורה אור האלקי כלל כדי שלא יהא על ידי זה תוס' יניקה לחיצונים שנק' מוץ ותבן, כי הוא ית' טהור²⁶ עינים מראות ברע ולא²⁷ יגורך רע כתיב כו', ולזה הטעם היה עשו נותן מעשר ממוץ ותבן, כי עשו²⁸ היה מסטרא דקליפה שהמוץ והתבן עיקר יניקתם כו' והוא שיבח את עצמו שנתן מעשר ממוץ ותבן, אך זהו כנגד התורה, כי אין במעשר דמוץ ותבן שום התלבשות מאור האלקי מטעם הנ"ל. וכיוצא בכל זה גזרו חכמי המשנה כל הדינין וההלכות בכל שיתא סדרי משנה ע"פ החכמה שבתורה, שבדרכים כאלו דוקא ישכון אור א"ס במצות הללו ולא ישכון בדרכים אחרים זולת זה, וכמו שאמרו שלשה²⁹ שאכלו חייבין לזמן ולא בשנים, ועל דרך זה בכל המצות כולן נתנו שיעור ומדה באיזה דרך יהיה אופן גילוי אור א"ס למטה ובאיזה דרך לא ישכון, אם כן הרי יובן מהתורה הנגלית שלנו גם כן בשרש התורה למעלה בבחי' חכמה עצמית דא"ק שהיא ג"כ ענין הברור בחכ' איך יהיה אופן

27) ולא יגורך רע: תהלים ה, ה. וראה הנסמן בהערה הקודמת. לעיל נח י, ג. וש"נ.

28) עשו . . שיבח את עצמו שנתן מעשר וכו': ראה ב"ר ופרש"י עה"פ תולדות כה, כז. וראה לקו"ש שם

29) שלשה שאכלו . . ולא בשנים: ברכות מה, א.

30) שיתא סדרי משנה . . ב"ק דנוקבא דיצי': ראה לעיל בראשית ז, ב. וש"נ.

31) אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד. וראה (נוסף להנסמן בהערה הבאה) תו"א בהוספות למג"א קכ"א, ג. סידור עם דא"ח ערב שבת קסד, רע"א.

32) דרוח אייתי רוח: ראה זח"ב קסב, ב. ח"א צט, ב. וראה לעיל חיי"ש כו, ב. וש"נ.

21) כלל אמרו במעשרות: מעשרות פ"א, מ"א.

22) ה' לא יתרמו: תרומות פ"א, מ"א. יבמות קיג, א.

23) מוץ ותבן שפטורים מן המעשר: זח"ג ערב, א. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 122 – שם הובא מביאוריהו"י כאן – וש"נ. גם בהבא לקמן בסמוך, ראה בהנסמן בלקו"ש שם.

24) העשירי יהיה קדש: בחוקותי כז, לב.

25) שאור א"ס שורה בחכמה: ראה לעיל תולדות לד, ב הערה 17.

26) טהור עינים מראות ברע: חבוקק א, יג. [כ"ה בכ"מ. בחבוקק שם: רע. וראה רש"י, ראב"ע ורד"ק שם. וראה הנסמן בתו"ח שמות ח"א קכג, ד]. ראה בהנסמן בתו"ח שם. ועיי"ג – בקשר קצת לתוכן הענין כאן – מאמרי אדה"ו תקס"ט ע' רסז. לקמן וישב נה, א. ס"פ מקץ. סה"מ תרל"ח ע' שה.

כך יובן בכל הלכות הו' סדרים גם בכל פרטי פרטיהם שכלם נק' אורחין דאורייתא להיות על ידם חיבור וקשר לעלות לידבק בעצמות אור א"ס, אלא שהן כמו דרכים קטנים שמסתעפים מדרך הגדול כנ"ל במשל וד"ל:

וזקן שאמר דוד ע"ה בפקודיך³⁵ אשיחה ואביטה אורחותיך, פי' אורחותיך היינו בחי' אורחין דאורייתא הנ"ל שהוא ענין הילוך אור א"ס בדרכים וצינורות הנעשים על פי חכמה שבתורה כמו שהיא בשרשה למעלה בעצמות אור א"ס כנ"ל, וזהו שנק' אורחותיך דהיינו אורחות ה' ממש שבהם מאיר אור א"ס באורות וכלים דאצי' על ידי קו וחוט הנ"ל כו', ואמר דוד זה על עצמו כשהיה לומד דין והלכה במצות התורה אע"פ שאינו מדבר אלא רק בפשט ההלכה הגשמית כמו איך לעשות סוכה וציצית וכהאי גוונא, והרי זה כמו שיחה בעלמא בענינים גשמיים שההלכה מלובשת בהן, והיינו בפקודיך אשיחה בשיחה גשמית אבל אביטה אורחותיך כלומר אביטה בהלכות ואסתכל להתבונן בהן למעלה כמו שהן בשרש החכמה שבתורה כמו שהיא למעלה ובענין³⁶ שרש המצוה כמו שהיא למעלה שהם רק בחי' אורחין ושבילין לגילוי • אור א"ס, ובכל מצוה לפי מה שהיא למעלה אתבונן בה בחי' אורח לעצמות אור א"ס ב"ה שיאיר בה בצינור המיוחד אליה אם לבחי' אור ספי' החסד או לבחי' אור ספי' הגבורה וכיוצא, ולא אשגיח בפשט ההלכה בלבד, אלא אע"פ שאשיחה בפשט ההלכה הפשוט מ"מ אביטה ואתבונן באותה שעה בהלכה זאת בפרטות בחי' אורח ודרך שיש בה מאור א"ס באבי"ע, וזהו בפקודיך אשיחה אע"פ שאשיחה בה מ"מ אביטה בה אורחותיך וד"ל:

ועל דרך זה שהי' דוד ע"ה לומד בפשט ההלכות והיה מביט ומסתכל אורחות אור א"ס באותן ההלכות כנ"ל כך בכל ת"ח דמשתדלי' באורייתא כמו תנאים ואמוראים הגדולים היו מביטין אורחין ושבילין דאור א"ס באותן ההלכות ולכך נקראים³⁷ התנאים בשם בונים כמ"ש ורב³⁸ שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שעוסקין בבנינו של עולם פי' בבנינו של עולם הנאצל בבחי' גלוי אור א"ס באורות וכלים בדרכים וצינורות הרבה כנ"ל וד"ל. ואדרבה הרי בדידהו תליא מלתא, דלפי³⁹ השגתם באורחות אור א"ס כך יפסקו הדין וההלכה אם טמא או טהור אם כשר או פסול וכיוצא, שהרי אנו רואים בכל פסקי ההלכות שבתנאים

שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח כל האצי', פי' אורח הוא שיהיה קשר וחיבור במשפיע עם המקבל עד שיכול המקבל לעורר את המשפיע מלמטה למעלה כמו שהמשפיע יורד אל המקבל כו', וכל זה הוא ע"י חכמה שבתורה שהיא עושה אופני הדרכים והצינורות כנ"ל, והיינו פי' אורחותי דאורייתא דוקא כנ"ל וד"ל:

וכמו שמבואר בענין לימוד סדר זרעים כך יובן בענין לימוד סדר מועד, דסדר מועד הוא במדת הגבורה, לפי שכל המסכתות שבסדר מועד מדברים בבחי' הדין והצמצום, כמו מסכת שבת שמדבר בהלכות שבת באיסור ל"ט מלאכות ובענין ד' רשויות באיסור הוצאה, שכל זה הוא בחי' דינים וצמצומים לומר שבחי' המוחין דאבא שצריך להאיר ביום השבת אינו מאיר כשיעשה מלאכה פלונית או הוצאה חוץ לרשות, והרי שנתנו שיעור ומדה לקדושת יום השבת ואף על פי שעיקרו של ענין השבת הוא בחי' חסד להיות כי ביום השבת הוא זמן עליות כל העולמות, מכל מקום עלי' זאת על ידי בחי' צמצומים היא באה לומר בכך וכך תתכשר לעלות ולא בכך וכך, והרי כל עיקר יום השבת צמצום הוא במה שמוגבל ומיוחד יום זה דוקא לעלי' ולא ביום שלאחריו כו', ועל דרך זה מסכת עירובין וסוכה וכל היו"ט כולם הן דיני' וצמצומים, כמו במצות סוכה גזורי' ואומרים שאין אורות המקיפים שורין על הסכך אלא³³ בדבר שגידולו מן הארץ כו' ולא בזולת זה, והרי כל היו"ט והמועדים תלויין בזמן דוקא דהיינו בבחי' נוקבא דז"א ששרשה בזמן, כמו שידוע³⁴ בפי' מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות שעיקר שרש הזמן הוא בנוקבא כו', וכל המצות שבסדר מועד כולם מצות עשה שהזמן גרמא כו', ומזה יש הוראה שסדר מועד במדת גבורה דנוקבא דיצירה וד"ל:

וגם במדה זו דגבורה יתפרש אופן גילוי אור א"ס ב"ה בה שהוא כמו המבואר למעלה בגילוי אור א"ס במדת החסד למעלה על ידי לימוד סדר זרעים, דהיינו שעל ידי לימוד סדר מועד נמשך צינור ודרך מיוחד מעצמות האור א"ס בקו וחוט לקו השמאל בינה גבורה הוד שרש מדת הגבורה, ועל ידי זה הדרך נעשה ג"כ חיבור וקשר מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כנ"ל. וכמו שמבואר ענין ב' דרכים הללו מחסד וגבורה על ידי ב' סדרים הללו זרעים ומועד,

33) אלא בדבר שגידולו מן הארץ: ראה סוכה פ"א, מ"ד.

34) שידוע בפי' מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות: קידושין כט, א (במשנה). ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע (ש"נ) פ"ד. טעמי המצות פ' בראשית. מאמרי אדה"ו תקע"ב ע' קלו (ד"ה להבין מ"ש בלקו"ת בענין טעם דמ"ע שהזמן ג' נשים פטורות). פרשיות התורה ח"א ע' קלח. מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' רכו. ובהנסמן בהנ"ל.

35) בפקודיך אשיחה: תהלים קיט, טו. וראה בהנסמן במאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' מג.

36) ובענין שרש המצוה כמו שהיא למעלה: ניתוסף ע"פ גוכ"ק.

37) נקראים התנאים בשם בונים: ראה ברכות סד, א. שבת קיד, א. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'תכו. וש"נ.

38) ורב שלום בניך א"ת בניך: ישעי' נד, יג. ברכות סד, א.

39) דלפי השגתם באורחות אור א"ס כך יפסקו הדין וההלכה: ראה מ"ש ע"ז בלקו"ש ח"ד ע' 1178. ח"ז ע' 170. חל"ו ע' 182. (ע"פ לקוטי לוי"צ - אגרות קודש ע' רסג ואילך). ועד"ז בהוספות לס' כתר שם טוב סת"כ (ובהנסמן שם).

והרי זה כמו עד"מ הסומא שהולך אחרי הרואה שמכוין דרכיו ממש כמו דרך הילוך הרואה באחיזתו בו אלא שאינו רואה איך הוא הולך בדרך הישר והטוב והרואה המוליכו משיג הילוכו • איך שהוא בכי טוב כו', כך אנחנו הולכים בהלכות המשנה בעקבות הראשונים התנאים לעשות ג"כ אורח ושביל לגילוי אור א"ס כמו הם ממש אלא שאין אנו רואים ומשיגים אורחות ה' בההלכות כמו שהם היו רואים ומשיגים, אבל מ"מ אין אנו נוטין ימין ושמאל מאותן הדרכים אחר שע"פ אותה החכמה עצמה אנו דנין אלא שהיא מלוכשת בפשט הפשוט כו' וד"ל:

ואתחך כל זה יתבאר כללות ענין המאמר הנ"ל כמה שאמר ע"פ כי ישרים דרכי ה' כו' דכל מאן דאשתדל באורייתא איהו ידע ואזיל באורחותיה דקב"ה עד ואינון אורחין ושבילין ידיען אינון כו':

פי' כל מאן דמשתדל אפילו מי שאינו מביט ומשיג למעלה, מ"מ כמו סומא בארובה יוכל לידע ולילך באורחותיה דקב"ה מאחר שיש בפשט ההלכה זאת אורח ושביל לאור א"ס שנק' קוב"ה כנ"ל באריכות בענין שרש אורחין דאורייתא, ואח"כ אמר ואינון אורחין ושבילין ידיען אינון פי"ט⁵⁹ כבר ידיען אינון לתנאים וכיוצא בהם וכנ"ל וכמ"ש דוד אביטה אורחותיך, ואם כן אע"פ שאינו ידועים ומושגים לסתם ת"ח מ"מ אם כוונתו לש"ש לדבקה בו ית' ע"י לימוד ההלכה הזאת, הרי אזיל באורחות ה' שבהלכה הזאת ומגיע עד עצמות אור א"ס שלמעלה גם מבחי' קו וחוט כנ"ל, וחוזר וממשיך בחי' גילוי אור א"ס בצינור ודרך מיוחד שיש בהלכה זאת כו', אבל מאן דלא אשתדל באורייתא הרי אינו יודע כלל בחי' דרך ואורח לגילוי אור א"ס גם בדרך לבוש גשמי, ומכ"ש שלא ישיג וידע בדרכים וצינורות העליונים מאור אין סוף באורות וכלים כו' וד"ל:

ומעתה יתפרשו דברי המאמר בפרט. כי ישרים דרכי ה', כל אורחותיה דקב"ה ישרים דהיינו עפ"י החכמה דא"ק שמלוכשת בתורה כנ"ל, וצדיקים ילכו בהם כגון דאינון ידיען אורחותיה דקב"ה משום דמשתדלין באורייתא דוקא וד"ל, וכמו שמפרש בסמוך ת"ח כל בר נש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא נשמתא פלקא באינון אורחין ושבילין דאורייתא ואינון אורחין ידיען אינון, פי' כמבואר למעלה במשל הדרך הגשמי שמעיר לעיר הנה עיקר ענינו שיוכל לבא בחזרה באותו הדרך כו' וגם אם

ואמוראים תלוי פסק הדין אע"פ שאינם נותנים טעם פשוט לדבר אלא כך גוזר אומר רבי יהודה שיהיה הדין כך לפסול ולטמא וכך גוזר אומר רבי יוסי שיהיה הדין להכשיר ולטהר וכיוצא, לפי שרבי יהודה היה מביט באורח אור א"ס שבזה הדין לא יתלבש אור א"ס ועל כן גוזר אומר לטמא ולפסול, ורבי יוסי מביט ומשיג באור א"ס שיכול להתלבש ולשכון באורח ודרך כזה על כן מטהר ומכשיר כו', וכיוצא בזה בכל דיני ההלכות הכל בת"ח תליא מלתא ולכך נק' בונים כמו הבונה שירחיב הבנין או יקצר כפי ששיג בשכלו שהוא כפי אופן היותר נאות לדעתו לדירה והיכל כו', וכמבואר במ"א⁴⁰ בענין המאמר שאמר ר' יוחנן בן זכאי לגבי רבי חנינא בן דוסא אני כשר לפני המלך כו', ועל דרך משל שרי המלוכה שיש בכחם לפסוק דבר בדברי הנהגות המדינה בפקודת המלך מעצמם ומדעתם והמלך יחתום על הפסק שלהם כו', לכך הרי בחי' חכמה שבמל' דאצי' הרי היא מלוכשת בבחי' חכמה שבתורה שבע"פ המלוכשת בסנהדרין ובכל חכמי ישראל שבכל דור, וכמ"ש אל"ה השופט אשר יהיה בימים ההם כו' אפילו⁴² אומר לך על ימין שמאל כו' ועל כן יכולין חכמי ישראל לפסוק דיני התורה ע"פ דעתם והשגתם למעלה כמשל שרי המלוכה כנ"ל, והיינו שאמר אני כשר לפני המלך כו', ולכך נקראים גם כן בונים כנ"ל. אך לפי שהתלמיד חכם יש⁴³ ששרש נשמתו מבחי' אור החסד ויש ששרש נשמתו מבחי' הגבורה ע"כ יוכל להיות התחלקות שזה מטה כלפי חסד לטהר ולהכשיר, כי מצד שרש נשמתו לכך מביט ומשיג באורח הוי' לחסד, כמו ב"ה שפוסקים תמיד לחסד להקל שיוכל אור א"ס לשכון גם אם אינו נעשה כל כך באופן ההכשר, וב"ש מחמירים מצד שרש נשמתם שהוא מבחי' הגבורה ע"כ מטה שכלם והשגתם להחמיר ולפסוק לטמא ולפסול לומר שבדרך כזה לא ישכון אור א"ס כו', אבל כל התנאים ואמוראים היה פסק דין שלהם רק ע"פ מבטם בשרש החכמה שבתורה כמו שהיא למעלה, וע"פ אותה החכמה היו מעיינים ומפקחים איך יהיה הילוך אורחות ה' כו', ולכך נק' הלכות כמ"ש הליכות⁴⁴ אלי והליכות עולם לו הלכות כמ"ש במ"א וד"ל:

והנה אף אנחנו שאין בערכינו להשיג למעלה כמו התנאים ואמוראים, מ"מ כשאנו לומדים פשט ההלכה בטעמיהן שיש לנו התנאים ואמוראים הרי ישכון אור א"ס באותה ההלכה שיפסוק תלמיד חכם פשוט להיתר גם על פי הפשט הפשוט, אחר שיש לפשט זה סוד עמוק אשר היה מושג לתנאים א"כ היינו הך אלא שמלוכשת בלבוש גשמי כו',

בסה"מ תרפ"ב ע' שצא הערה 59.

44 הליכות אלי והליכות עולם לו הלכות: תהלים סח, כה. חבקוק ג, ו. מגילה כח, סעי"ב. וראה גם תו"א הוספות למג"א קכב, ב. לקר"ת שה"ש כט, ד.

שערי תשובה לאדאמ"צ לב, סע"א. קלג, ג. תר"ח שמות ח"ב רצ, ג.

45 פי' כבר ידיען אינון: ניתוסף ע"פ גוכ"ק.

40 במ"א בענין המאמר שאמר ר' יוחנן בן זכאי: ראה ברכות לד, ב. וראה מקומות שנשמנו לעיל ויצא מו, ב הערה 101.

41 אל השופט אשר יהיה בימים: פי' שופטים יז, ט.

42 אפילו אומר לך על ימין שמאל: ספרי ופרש"י עה"פ שופטים יז, יא.

43 יש ששרש נשמתו כו' החסד. . הגבורה. . ב"ה כו' וב"ש כו': ראה הנסמן

דאורייתא יהכון בהו כד נפקי מהאי עלמא ופושעים יכשלו
 כם אינון דלא משתדלי באורייתא ולא מסתכלין באורחותיה
 דקב"ה כו' וכך נפקין מהאי עלמא לא ינדעון למיהך באינון
 אורחין וכשלין בהו, פי' בא לדקדק במה שאמר יכשלו בם
 דפי' בם היינו באותן דרכי ההלכות עצמן ולכאורה מהיכן
 יכשל בהן אחר שלא למד ולא היה לו ידיעה מעולם בהן
 כו', ע"כ בא לפרש הדבר דאין הכוונה על מי שלא למד
 כלל דמשום העדר הידיעה בלימוד לא יוכל לילך אחר צאת
 נפשו באורחות ה', אלא גם מי שלמד התורה כולה ויודע
 היטב כל דיני ההלכות כולן מ"מ אם למד שלא לשמה אלא
 כדי שיהי' רב ואב"ד וכיוצא, אין נפשו יודעת כלל לילך
 באותן דרכי ההלכות ביציאתה מעוה"ז, והגם שהפשט של
 ההלכות ודאי הביין והשכיל ויש להפשט מקור למעלה
 באורחות ה' כנ"ל בפני' בפקודיך אשיחה ואביטה אורחותך,
 מ"מ מאחר שלא הי' כוונתו כלל לשמה כלום דהיינו
 להמשיך אור א"ס בחכמה שבאותה ההלכה ולא הסתכל כלל
 באורח ה' שיש בה כנ"ל אלא אדרבה כל עיקר הכוונה שלו
 היתה להיות על ידו לימוד זה בבחי' פירוד מאלקות דהיינו
 להיות יש ודבר בפני עצמו, כמו להיות נשיא ואב"ד כמו
 האומר⁴⁶ אשנה בשביל שיקראוני רבי וכיוצא, הרי בכונה
 זרה זאת הפריד את נפשו מיחוד אלקות כשאר בחי'
 הנפרדים ממש כמו⁵⁰ הע' שרים החיצונים שמעורבים ברע
 גמור כמו שר של מצרים שאמר לי⁵¹ יאורי כו' ואע"פ
 שיודעים⁵² את רבונם מ"מ הן מתכוונין למרוד בו כו' ואע"פ
 שגם המלאכים הם בחי' יש ודבר מכל מקום יש בהם בחי'
 הביטול לפרקים וכמ"ש וצבא⁵³ השמים לך משתחויים, והוא
 ענין גבורות ממותקות כידוע שהצמצום מסתיר אור האלקי
 לגמרי וע"כ נמצא' בבחי' פירוד אך לפרקים נמתקין
 הצמצומים הללו ונגלה עליהם אור האלקי ומשתחויים
 ובטלים במציאו' משא"כ החיצונים הן תמיד בבחי' הפירוד
 כנ"ל, וכך מי שלומד שלא לשמה מושך את נפשו בין
 היכלות החיצונים שהם בבחי' הפירוד והיש לגמרי והי'
 בצאת נפשו מעוה"ז הגם שהנפש ודאי חושבת במחשבת
 ההלכות שלמד כל ימי חייו מ"מ נפשו מצד שרש אחיזתה
 בהיכלות החיצונים הנפרדים, הרי תלך שמה ותפרד ולכך
 תכשל באותן דרכי ההלכות, עד"מ מי שנכשל בדרך הגשמי
 שאע"פ שיודע הדרך והולך בה מ"מ מיד בלכתו יכשל ויפול
 ולא יוכל לילך בה, כך הנמשל בהליכה הרוחניות של הנפש
 בצאתה מעוה"ז שהוא ענין ההעלאה באורחות ה' שבאותן
 ההלכות מלמטה למעלה אע"פ שהנפש יודעת אותן הארחות
 והשבילין מ"מ כשתתחיל לילך בהן ולהתעלות מיד תכשל

מסתעפים הרבה דרכים קטנים מאותו הדרך יכול הוא להגיע
 על ידם אל המקום הראשון שהתחיל לילך משם כו' רק אם
 לא יטה ימין ושמאל מאותן הדרכים, וכן מבואר במשל
 הצינורות שגם מן היותר אחרון יש חיבור וקשר עם היותר
 עליון כו' כנ"ל באריכות. וכדוגמא זאת יובן למשכיל על דבר
 בבחי' אורחותיה דאורייתא דהנה גם ע"ד הפשוט כשהאדם
 הורגל כל ימי חייו בלימוד ההלכות והיתה נפשו תמיד
 משתוקקת בתשוקה אחת והוא להיות גילוי אור א"ס באותן
 דרכים ואורחות ה' שבאותן ההלכות⁴⁶ שהי' לומד, ועל יסוד
 תשוקה זאת הי' לומד כל התורה כולה, דהיינו כדי שעל ידי
 הלימוד יתגלה אור א"ס באותה הדרך המיוחד אל אותה
 ההלכה כנ"ל בפני' אביטה אורחותיך כו', אם כן הרי יובן
 ממילא שכאשר אדם זה נפטר מן העוה"ז והי' בצאת נפשו
 מחומר הגופני, הנה באותן אורחות ה' שבלימוד ההלכות
 שלמד תלך נפשו בחזרה, דהיינו שתלך בהן בעילוי אחר
 עילוי ותגיע באותן הדרכים עד עצמית אור הא"ס, כי מאחר
 שהי' ממשיך תמיד גילוי אור א"ס בדרכי ההלכות הרי מזה
 מוכרח הענין שיש לנפשו דרך ומבוא למעלה⁴⁷ בחזרה
 באותן הדרכים ממש, אך בעודנו בחייו היה ממשיך אור
 אלקי בבחי' המשכה למעלה למטה ובצאת נפשו מעוה"ז
 תעלה הנפש אז בדרך העלאה מלמטה למעלה, אבל מ"מ
 תעלה ותגיע הנפש אל המקור הראשון שממנו יסתעפו כל
 הדרכים והוא בחי' אור א"ס עצמו כי לא תטה הנפש ימין
 ושמאל בדרך הילוכה מלמטה למעלה אחר שכבר עשתה
 אותן דרכים הללו ממש בעודנה בחיים בגוף בעוה"ז וכידוע
 דהנפש בצאתה מהגוף לא תלך בכחותיה כמו שכל ומדות
 ומחשבה כו' כי אם באותן הדברים שעסקה בהן בכחותיה
 בעוה"ז, ומאחר שהשכל והמחשב' עסקו כל ימי חייו בדיני
 ההלכות ודאי שביציאת הנפש תלך באותה המחשבה שחשב
 בדיני ההלכות, והרי דיני ההלכות הן בחי' ארחות ה' ממש
 כנ"ל, א"כ ודאי שתגיע על ידם עד עצמות אור א"ס, והרי זה
 כמו שנוסע מעיר • לעיר בחזרה שאינו יודע בנסיעתו
 בחזרה זאת רק ע"פ הידיעה שהי' לו בה בנסיעתו מקודם
 מעיר לעיר בהליכ' כו' וד"ל, אך אם לא הי' התשוקה בעוה"ז
 בגילוי אור א"ס אינו יכול לילך בחזרה כי הרי דוקא אותה
 התשוקה תוליכנו כמ"ש⁴⁸ בזהר פ' וירא דבתר דאתמשך
 בהאי עלמא כו' ההוא רעותא אתדבקו כו' משום דרוח³⁸
 אייתי רוח ואמשיך רוח כידוע וד"ל:

וזמן שאמר כד נפיק מהאי עלמא נשמת' סלקת באינון
 אורחין ושבילין דאורייתא ואינון דידעי' אורחין

ראה גם לעיל חיי"ש כו, ד ובהנסמן במ"מ לשם.

51) לי יאורי: יחזקאל כט, ג.

52) שיודעים את רבונם: ראה תר"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י ויל"ש שם).

רש"י נח י, ט. לך יג, ג.

53) וצבא השמים לך משתחויים: נחמי' ט, ו.

46) ההלכות שהי' לומד . . בעילוי אחר עילוי ותגיע באותן: ניתוסף ע"פ גוכי"ק.

47) למעלה בחזרה: תוקן ע"פ גוכי"ק. בדפוסים הקודמים: למעלה בתורה.

48) כמ"ש בזהר פ' וירא דבתר דאתמשך בהאי עלמא: זח"א צט, ב (ואילך).

49) האומר אשנה בשביל שיקראוני רבי: ראה נדרים סב, א. ספרי עקב יא, יג.

50) כמו הע' שרים כו': בהבא לקמן בסמוך (עד התיבות בבחי' הפירוד כנ"ל)

ומה⁶⁰ שאמר דבהליכתם באינן אורחין דסמ"א אתערון בכמה דינין כו', הענין הוא כי החיצונים שרשם נמשך מבחי' הגבורות ודינין הקשות מאד אשר אין להן בירור ומירוק עוד ונק' התוכא' דדהבא והיינו המלאכים הרעים המקטרגים תמיד, כי עצמותם ומהותם הוא ר"ע עצמיות, וע"כ כל תשוקתם הוא לפעול פעולת הרע, וכאשר⁶² יפעלו הרע יתחזקו בשרש חיותם אחר שהרע הוא עיקר חיותם, והוא הנק' דין הקשה בלתי ממותק בטוב כלל:

אך הנה לכאורה יש להבין בזה דמאחר שהחיצונים מלאים דינין קשים מצד עצמם למה אנו רואים שנמצא מהם למטה השפעות רבות בחסדים רבים מאד, כמו השפעת העושר והכבוד וגם השפעת התאוה הרעה נמשכת מהם לכל מי שנמשך אחרי התאוה במחשבות והרהורים רעים, אשר על כן הרהורי⁶³ עבירה קשין מעבירה לפי שממשיך עליו את כחות הטומאה שבהיכלות החיצונים שהן הן המלאכים הרעים המשפיעים כל מחשבת תאוה זרה והוא ענין הסתת היצה"ר בנער לסלסל בשערו ולהיות מתאוה להתכבד בכגדים נאים כו' וכיוצא בזה, ומ"מ הגם שזהו תאוה רעה להאביד הנפש ברוחניות מ"מ בגשמיות הרי זה השפעת חסד וטוב כי הרי הוא מתענג ממנה בתכלית העונג כמוצא⁶⁴ שלל רב כו', ולכאורה האיך יהיה נמצא מן המלאך הרע בעצם בחי' חסד וטוב גם בגשמיות אחר שעיקרו רע כו'. אך הענין הוא דכתיב נופת⁶⁵ תטופנה שפתי זרה כו' • וחלק משמן חכה ואחריתה מרה כלענה, וכן אמר והחזיקה⁶⁶ בו ונשקה לו כו' מרבדים רבדתי כו' עד הטתו ברוב לקחה הולך אחרי' כשורי⁶⁷ לטבח כו' לפי שכך אמרו ז"ל ביצה"ר יורד⁶⁸ ומסטיין עולה ומקטרג וכמבואר⁶⁹ ג"כ בזהר לפי שזהו ענין הסתת היצה"ר בכל ההשפעות של חסד וטוב שהוא עושה לאדם להצליח דרכו בעושר וכבוד וכל תענוגי תאות עוה"ז כי אינם חסדים אמיתיים מצד עצמם אלא רק

ותפול בנפילת המדריגה למטה בבחי' יש, דהיינו בהיכלות⁵⁴ החיצונים מפני שנמשכת אחריהם להיותה גם היא בבחי' הפירוד כמוהם אחר שלמדה התורה רק בשביל להיות יש ודבר ולא בשביל כוונה אחרת כו', ודוגמא לדבר דואג⁵⁵ ואחיתופל הגם שהיה⁵⁶ דואג אב"ד ונק' אביר הרועים ולמד כל התורה כולה, אך מפני שלמד שלא לשמה לא הועיל לו ידיעה זאת בצאת נפשו, ונאמר עליו ופושעים יכשלו בם, וכיוצא בהן בכל דור וכל זמן נאמר על רשע מה⁵⁷ לך לספר חוקי כו' וד"ל. וזהו שאמר אינן חייבין הנק' פושעים דלא מסתכלין באורחיהי דקוב"ה לא ידעין למיהך באינן אורחין וכשלין בהו כנ"ל וד"ל:

• וכדין יהכון באורחין אחרנין דלאו אינן אורחין דאורייתא ואתערון בכמה דינין ואתענשין בהון כו':

דהנה עד"מ מי שהוא הולך בדרך והוא נכשל בה ולא יוכל לילך בה הנה בהכרח שיצא מן אותה הדרך לבקש דרכים אחרים שיוכל לילך בהם ולא יכשל כו', כך הנמשל בצאת נפש הרשע מעוה"ז שלא יוכל לילך באורחות ה' שבתורה שלמד מטעם שנכשל בהם ונופל הנה הולך בהכרח בתחתית המדרגות והיכלות החיצונים אשר דרכים הללו המה דרכים זרים יוצאין חוץ מדרכי התורה שנאמר בתורה דרכיה⁵⁸ דרכי נועם כו' לפי שהיכלות דס"א המה בחי' קליפה מסתירים ומעלימים לגמרי מבלתי יוכל להגיע ולעלות לידבק באור א"ס לפי שהפרידן⁵⁹ מיחודו כידוע, והיינו שאמר כדין יהכין באורחין אחרנין דלאו אינן אורחין דאורייתא פי' דרכי היכלות דס"א דאת זה לעומת זה עשה האלקי מאחר שלא מצאו להם תקומה באורחות ה' מצד בחי' הפירוד והיש שלהם כנ"ל בהכרח שילכו בדרכי העקלתון כו' וד"ל:

לפי שממשיך עליו את כחות הטומאה כו') מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' רח. וראה להלן ובהנסמן בהערה 69.
 64) כמוצא שלל רב: ע"פ תהלים קיט, קסב.
 65) נופת תטופנה שפתי זרה... כלענה: משלי ה, ג'ד ואילך.
 66) והחזיקה בו ונשקה לו: שם ז, יג ואילך.
 67) כשור לטבח: כ"ה בהגדפס (כמשלי שם). ובגוכתי"ק: כצאן לטבח. וראה הנסמן לקמן ויחי עג, א בהערה 50.
 68) יורד ומסטיין עולה ומקטרג: ראה ב"ב טז, א ובפרש"י שם. לקמן ויגש סט, ג ואילך. סה"מ ת"ש ע' 159, ובהערה שם. תרל"ח ע' רצז. וש"נ. וראה גם תורת מנחם ח"ז ע' 88. ח"כ ע' 182. ועייג"כ קונטרס ומעין מאמר א' פ"א. במאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' קע: עולה ומסטיין יורד ומקטרג. וראה בהערה שם ויכ"ה בכמה מקומות, ומהם: לקמן וישב נב, ג. שערי תשובה לאדהאמ"צ יז, ד. פג, ג. ת"ח בראשית קו, א. מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' שלד (והשווה המשך תער"ב ח"ג ס"ע אירפח ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 29).
 69) וכמבואר ג"כ בזהר... ולהאבידו כו' ונ"ש נופת תטופנה כו': ראה זח"ב רסו, ב - רסז, ב.

54) בהיכלות החיצונים... יש ודבר: ראה תניא פל"ט פ"מ (נג, ב - נד, ב). קונטרס אחרון קנד, ב.
 55) דואג ואחיתופל... ולמד כל התורה... שלא לשמה כו': ראה חגיגה טו, ב ובתוד"ה כל. סנהדרין קו, ב.
 56) שהיה דואג אב"ד ונק' אביר הרועים: שמואל"א כא, ח ובפרש"י.
 57) מה לך לספר חוקי: תהלים ג, טז. וראה חגיגה וסנהדרין שם.
 58) דרכיה דרכי נועם: משלי ג, יז.
 59) שהפרידן מיחודו כידוע: ראה ת"ח בראשית עה, ג הערה 23.
 60) ומה שאמר: בהבא פיסקא זו ראה גם לקמן ויקרא קכט, א (פיסקא "פי" מארי דיבבא). אמור קסא, א ואילך. מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' שלד. סה"מ תרפ"ט ע' 29 ובהערה 183. וראה גם לקמן וישב נב, ג.
 61) התוכא דדהבא: ראה זח"א סב, ב. רכח, א. ח"ב רכז, ב. רלו, ב. ועוד. ע"ח שער הירח (שלי"ה) פ"ה. שער מ"ז ומ"ד (שלי"ט) דרוש ג.
 62) וכאשר יפעלו הרע... עיקר חיותם: ראה גם (נוסף להנסמן בתחילת פיסקא זו) זח"ב קסג, רע"ב.
 63) הרהורי עבירה קשין מעבירה: ראה יומא כט, רע"א. וראה בהנסמן במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קיד. וראה גם (בהמבואר כאן דהוא

הולך אחרי' כשור⁶⁷ לטבח כו' שאח"כ עולה הוא ומקטרג כו' וכידוע וד"ל:

ועם כל הנ"ל הרי יתורצו כל הדקדוקים הנ"ל במאמר הזה, דמה שאמר נשמת' אזלי באינון אורחין מבואר למעלה שהן אורחות ה' למעלה ולא דרכים גשמיים, ולא יקשה למה יהיה לה העיכוב מליך בדרך אחר כי מאחרי' שהיה ממשיך תמיד גלוי אא"ס בלמוד ההלכה בהכרח שתלך בדרכי התורה כנ"ל, ומה שאמר דכד יהכון באורחין אחרנין דינין יתערוני עלי' כו' לא יקשה מה שייך לדינין כאן, דבודאי שייך דוקא שיתענשו בדינין הקשים לפי שהדין הקשה הוא שרש החיצונים כנ"ל, משא"כ בצדיקים נאמר כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם פי' ישרים מפני שכל ריבוי הדרכים מכוונים לבחי' עצמות אור הא"ס כי בבחי' אורחין דגלגלתא דא"א שם מאיר מבחי' מל' דא"ס ומא"א מאירין אורחין הללו בז"א ומז"א למל' וממל' לבי"ע ע"כ נק' בשם דרך הישר וכמ"ש ישר⁷² יחזו פנימו וכו', וכמ"ש ועשית⁷³ הישר והטוב בעיני ה' כו' וד"ל:

ענין תחבולות וערמות ושקרים כדי להטות לב האדם מדרך הישר והטוב עד שמתחיל לילך בדרכי הרע לחשוב מחשבות תאוות רעות כמו לסלסל בשערו כו' ואזי משפיעי' לו כחות הטומאה הרהורי עבירה ממש כמארז"ל בא"ס⁷⁰ לטמא פותחין לו כו', וכל זה השפע הוא רק בכוונה רעה מהמלאכים הרעים בכדי להפיל את האדם בגיהנם ולהאבידו מן העולם, כי עצמם ומהותם הוא רע גמור והיינו דינים הקשים כנ"ל אלא שבתחבולות שוא משפיעים לאדם חסדים רבים בכדי לצוד נפשו, וז"ש נופת תטופנה וחלק משמן כו', וכן עד"ז יובן גם כאן שהרי שרש החיצונים הוא רע גמור וע"כ במי שלמד שלא לשמה שבהכרח ילך להיכלות החיצונים כנ"ל לכך דינין אתערוני עלי' בדיני' קשים להאבידו מאור החיים, ואע"פ שבראשית לכתו אליהם יחלקו לו שפתי חלקות ונופת תטופנה, אך אחריתה מרה כלענה לעורר עליו דינין קשין להאבידו כי שרשם רע גמור כנ"ל. וזהו שאמרו ז"ל יורד ומסטין את האדם והוא עצמו שעולה אח"כ ומקטרג, לפי שהחסדים והטוב בגשמיות לא עשה רק למען יוכל הטותו מדרך הטוב וכמ"ש הטותו ברוב לקח'



מאמרי אדה"ז תקס"ז ח"ב ע' תרנג ואילך (הנחת אדהאמ"צ מהמאמר בלקו"ת) [ועיי"ש עוד ע' תרנה]. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשיד.
 (73) ועשית הישר והטוב: ואתחנן ו, יח. וראה ע"פ (דברים יג, יט) כי תשמע גוי לעשות הישר בעיני ה' אלקיך לקו"ת [ומאמרי אדה"ז] שם, ולעיל שם מתחילת הענין כג, ד ואילך. וראה אוה"ת שם (וראה גם ח"ו ע' ב"שכה). ובמאמרי אדה"ז לעיל שם ע' תרנ (עיי"ש).

(70) בא לטמא פותחין לו: שבת קד, א. יומא לה, סע"ב. וראה שערי תשובה (לאדהאמ"צ) יט, א. אמרי בינה שער הציצית פ"ג קלג, ד [בהוצאת קה"ת תשס"ט]. שם פ"ז קמז, א-רע"ב. מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרט"ו ע' רב. [ועיי"ן לקו"ד ח"א ע' 376 ואילך].
 (71) מאחר שהיה ממשיך תמיד גלוי אא"ס בלמוד ההלכה: תיבות אלו ליכא בגוכי"ק, וצ"ב.
 (72) ישר יחזו פנימו: תהלים יא, ז. וראה לקו"ת פ' ראה כד, סע"א ואילך.

אגרת נט

הוצאת החסידים

[אחרי י"ט כסלו תקני"ט]

הנה ברך לקחתי ובירך אשיבנו, לכבוד אהובי הרב הגאון הגדול בו"ק חסידא ופרישא פ"ה ע"ה נ"י כמוהר"ר לוי יצחק, ולכל המסתופפים בצלו צל החכמה תחיו וחיים עד העולם, ובפרט לבניו הנחמדים המסולאים שיחיו

יען משך ד' אותי ויעלני לבשר ענוים ולישרי לב שמחה, שמחו צדיקים בה' והללתם את שם אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא עד אין מספר, אגידה ואדברה עצמו מספר, כי הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ,

אגרת נט

נדפסה בבד קודש (ווארשא תרל"ב) ד, ב. תולדות עמודי החב"ד ע' 71. קובץ מכתבים מקוריים ע' נב. משנת יואל ע' מו. ס' התולדות אדה"ז ע' ריה. אגרות-קודש מהדורת תש"מ אגרת לח. קיצור מאגרת זו נדפס בבית רבי לה, א. החסידות (כהנא) ע' 227. גנזי נסתרות סי' סה. לקוטים יקרים ע' ג. אגרות בעה"ת סי' סב. י"ט כסלו (קה"ת תשי"ב) ע' 22. ומועתקת בכת"י רבים (42 קעו, ב. 110 א, ב. 268 פו, א. 433 תמה, א. 488 שז, ב. 499 רפה, א. 501. 525 רכד, א. 531 לא, ב (הב'). 577 עט, א. 619 רי, ב. 635 שח, ב. 701 תקכד, א. 798 קיד, א. 1007 שע, א. 2000 גה, ב. ובכת"י ירושלים 1547 קסט, א. 2916 שכב, ב).

אגרת זו ישנה בב' נוסחים. ולפי הנראה, הנה נוסח הב' הוא קיצור (ע"י מעתיק) מנוסח הא' (שאותו כתב רבינו). גם האגרת הבאה (להר"ב ממעזבוז) נראית כקיצור מאגרת זו (ע"י רבינו, או ע"י מעתיק), ולכן נסמנו כאן השינויים בין ג' הנוסחים. ובסי' הבא תודפס בפני עצמה האגרת למוהר"ב – בנוסח הג'.

הנה .. שיחיו: ג' ליתא.	יען .. מספר: ב ליתא.
הנה ברך .. אשיבנו: ע"פ בלק כג, כ. ב: ולו אשיבנה.	ויעלני: ג ליתא.
לכבוד אהובי: ב: ה"ה.	יען משך .. ענוים: ע"פ ישעי' סא, א.
בו"ק חסידא ופרישא פ"ה ע"ה נ"י: בוצינא קדישא חסידא ופרישא פאר הדור עמוד הימיני נר ישראל.	ולישרי לב שמחה: תהלים צז, יא (ג ליתא).
נ"י כמוהר"ר: ב: מו"ה.	שמחו צדיקים בה': תהלים צז, יב.
לוי יצחק: מברדיטשוב, שנעשה אחר כך מחותנו של רבינו (ראה תולדות חב"ד ברוסיא הצארית פרק ז).	והללתם את שם אלקיכם: ג: והרנינו כל ישרי לב מגודל חסדי ה' ונפלאותיו.
ולכל .. שיחיו: ב: נ"י.	עמכם: ג: עמנו ועמכם.
בצלו צל החכמה תחיו: ע"פ קהלת ז, יב.	והללתם .. להפליא: ע"פ יואל ב, כו.
וחיים עד העולם: ע"פ תהלים קלג, ג.	להפליא עד אין מספר: ע"פ איוב ה, ט. ט, י.
לבניו: הרה"ק רבי מאיר מחב"ס כתר תורה, והרה"ק רבי ישראל מפיקוב.	אגידה .. מספר: תהלים מ, ו.
	כי הפלה .. ואין עוד: ב: כי הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ, כי הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ, כי ה' הפליא והגדיל לעשות בארץ.
	הפלה ה' והגדיל: ע"פ ישעי' כת, כט.
	לעשות בארץ: ע"פ ברכה לד, יא.

והפליא והגדיל שמו הגדול והקדוש אשר נתגדל ונתקדש ברבים, ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך, אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא, וענו ואמרו על זאת כי אם מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, ותהי' זאת לפלא כי ד' אתנו ואין עוד.

והנה מי אנכי כי הביאני ה' עד הלום להתגדל ולהתקדש שם שמים על ידי שפל אנשים כמוני, כי עיקר המלחמה אשר שמו פניהם ללחום על תורת הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו דווקא. אך מאת ה' היתה זאת לנו לגלגל זכות על ידנו, בזכות ארץ הקדושה ויושביה, והיא שעמדה לנו ותעמוד לנו בכל עת מצוא להמציא לנו פדות ורוחה, להרחיב לנו בצר ולחלצינו ממצור, ולרומם קרנינו בכבוד ה' לעולם ישב וישמח ד' במעשיו אכיה"ר.

ברם כגון דא צריך להודיע, כי זה היום אשר עשה ה' עמנו הוא,

מ"ח

אוצר החכמה

שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בין העמים על ידי, וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו, אך זכות אה"ק ארץ החיים היא שעמדה לנו ולאבותינו כו.

מי אנכי .. עד הלום: ע"פ ש"ב ז, יח.

שפל אנשים: ע"פ דניאל ד, יד.

תורת הבעש"ט .. דוקא: ראה גם לקמן אגרות

סג. צח.

לגלגל זכות: ע"פ תענית כט, א וש"נ.

בזכות ארץ הקדושה ויושביה והיא שעמדה:

ראה גם לקמן אגרת סה.

והיא שעמדה לנו: ע"פ נוסח הגש"פ.

עת מצוא: ע"פ תהלים לב, ו.

להמציא לנו פדות ורוחה: ע"פ פיוט ישראל

נושע.

ולרומם קרנינו: ע"פ תהלים פט, יח.

בכבוד ה' .. במעשיו: ע"פ תהלים קד, לא.

כגון דא צריך: ע"פ ב"מ קא, א.

כי זה .. רבינו הקדוש ז"ל: ג: שביום פטירת

רבינו הגדול המגיד הילולא רבא בו ביום

יצאתי לחפשי.

זה היום אשר עשה ה': ע"פ תהלים קיח, כד.

עמנו הוא: ב: לנו.

כל השרים .. מדינות המלך: ע"פ אסתר א, טז.

גם בעיניהם יפלא: ע"פ ישעי' ח, ו.

הפלא ופלא: ישעי' כט, יד.

וענו ואמרו: שופטים כא, ז.

מאת ה' .. בעינינו: תהלים קיח, כג.

ה' אתנו: ע"פ שלח יד, ט.

להפליא .. ואין עוד: ג ליתא.

והנה מי אנכי .. אכיה"ר: ב: ומי אנכי שפל

אנשים כמוני שהביאני ה' עד הלום, שנתגדל

ונתקדש שם שמים על ידי. אך מאת ה' היתה

זאת ונפלאות בעינינו, כי אפילו בין העמים

והשרים אשר בכל מדינות המלך גם בעיניהם

היתה זאת הפלא ופלא, ענו ואמרו אין זאת כי

אם מאת ה' היתה זאת, ונפלאות בעינינו. כי

עיקר המלחמה אשר שמו פניהם ללחום עם

תורת הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו

דוקא, אך מאת ה' היתה זאת לגלגל זאת על

ידינו, בזכות אה"ק ויושביה, ותעזור לנו בכל

עת להרחיב לנו מצר ולחלצינו ממצור. יהי כבוד

ה' לעולם ישמח ה' במעשיו אמן.

ג: כי לא עלי לבדי היה הדבר הזה כי אם על

הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו. ואף כי

מי אנכי נבזה ושפל רוח כי באתי עד הלום,

יום שנכפל בו כי טוב, י"ט בכסליו, יום הילולא רבא פטירת רבינו הקדוש ז"ל. וכשהיינו קורא בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו יצאתי לשלום. ואסיים בשלום מהי שלום.

כ"ד או"נ ודוש"ת בלוני"ח

שניאור זלמן בא"א מו"ה ברוך ז"ל

קב"ה

אגרת ס

[אחרי י"ט כסלו תקנ"ט]

יען משך ה' אותי לבשר ענוים, שמחו צדיקים בה' והרנינו כל ישרי לב, מגודל חסדי ה' ונפלאותיו אשר עשה עמנו ועמכם. כי לא עלי לבדי היה הדבר הזה, כי אם על הבעש"ט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו. ואף כי מי אנכי, נבזה ושפל רוח, כי באתי עד הלום, שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בין העמים על ידי, וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו. אך זכות אה"ק ארץ החיים היא שעמדה לנו ולאבותינו וכו'. ברם כגון דא צריך לאודועי, שביום פטירת רבנו הגדול המגיד, הילולא רבא, בו ביום יצאתי לחפשי. וכשקריתי בתלים פסוק פדה בשלום נפשי יצאתי בשלום. ואסיים בשלום.

תהלים כמו שנחלק לימי החודש, „אמנם בהיות הוד כ"ק רבנו הזקן במאסר, הוסיף להגיד שיעור תהלים ביחוד בשביל מצבו בהוה, ושיעור זה ה' כמו שהתהלים נחלק לימי השבוע“.

קודם .. שלאחריו: ג' ליתא.

לשלום: ב ג: בשלום.

ואסיים בשלום: ב ליתא.

מה' שלום: ע"פ שופטים ו, כד (ג ליתא).

כ"ד .. ז"ל: ב ג ליתא.

יום שנכפל בו כי טוב: פירש"י בראשית א, ז.

שנכפל .. בכסלו: ב: י"ט כסלו יום ג' שהוכפל

בו כי טוב.

פטירת: ב ליתא.

פטירת רבינו הקדוש ז"ל: המגיד ממעזריטש,

בי"ט כסלו תקל"ג.

וכשהיינו קורא: ב ג: וכשקריתי.

בספר תהלים: גה, יט. הערת כ"ק אדמו"ר

זי"ע: מנהג הנשיאים לומר בכל יום שיעור

אגרת ס

היא אגרת ששלח אז להצדיק רבי ברוך ממעזבוז (מטולטשין) ראה אגרת הקודמת. לקמן אגרת צת.

נדפסה בבית רבי לה, ב. החסידות (כהנא) ע' 228. גנזי נסתרות סי' סו. אגרות בעה"ת סי' סג. ס' התולדות ע' ריט. אגרות-קודש מהדורת תש"מ אגרת לט. ומועתקת בכמה כת"י (433 תמו, ב. 744 קצו, א. 1007 שע, א. 2178 רלג, ב (בסופו: ע"כ נעתק מר' שמעון גואל בביכעל שלו)).

מה שמקשה א. רובינשטיין (קרי"ס מ"ז ע' 367) על אגרת זו „מעולם לא שמענו על יחסים ידידותיים בין השניים“, ראה לקמן אגרת קג „עד שנת תקס"ב היינו אוהבים נאמנים“. לעיל אגרת

לג.

אגרת סב

אוצר החכמה

[אחרי י"ט כסלו תקנ"ט]

הנה מודעת זאת חומר עון המחלוקת ושנאת חנם. אשר על כן ראוי לכל החיל אשר נגע יראת ה' בלבו וחרד לדברו, ליזהר מאד מהיות גורם או גורם דגורם בניזקין חס ושלום בתכלית הזהירות עד קצה האחרון, אשר נלאיתי נשוא להעלות במכתב נקודת לבבי האמיתית, לעורר בלב כל סיעת מרחמינו אהבה גם לאנשים אשר לא מסיעתנו, בכלל אהבת כל בני ישראל כמצווה עלינו.

<p>יחן ה' בלב: [נ"א: ישים ה' גם לב. נ"א: גם בלב]. כמים הפנים: משלי כז, יט. מידי .. אזכרנו: [ע"פ ירמיה לא, יט]. הקרובים והרחוקים: ע"פ אסתר ט, כ. עד שבת שמברכין אדר שני: ראה לעיל בשוה"ג לתחלת האגרת. הנותן ליעף כח: ע"פ ישעי' מ, כט.</p>	<p>נכאה יהי' לא רק משיב חמה כי אם גם שיתפייסו ועוד יותר וכולי האי כו' כמים הפנים וגו'. וכיון דפשוטו דהסיום הכתוב אינו בטוב לכן רק רמזו ב"גו". וכולי האי: לקו"ד כ' כסלו [תר"צ]ג סט"ו: "מתחלה הי' אגה"ק מסיים נכאה כו', ואחרי אשר .. הוסיף "וכולי - הפנים וגו", ובזה נטע אצל החסידים מדות טובות". וכולי האי ואולי: חגיגה ד, ב.</p>
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

אגרת סב

נדפסה בבית רבי לה, ב. הרב מלאדי ע' 83. החסידות (כהנא) ע' 228. לקוטים יקרים ע' א. משנת יואל ע' מט. אגרות בעה"ת סי' סה. ס' התולדות אדה"ז ע' ריט. אגרות קודש מהדורת תש"מ אגרת מא. ומועתקת בכמה כת"י (189 מת, א. 309 קפת, א. 407 עד, א. 577 פה, ב. 1064 עה, א (בכותרת: "אגרת מאדומ"ו שלא לדבר ח"ו סרה, לא יוחל און וצרה". האגרת מוגהת כאן ע"פ אותו כת"י). 2340 ג, ב. ובכת"י ירושלים 3496. 3547 קכת, א).
 ממ"ש בהאגרת "בשנה דאשתקד אחר פטירת כ' הגאון ז"ל מווילנא", יש לקבוע את תאריכה לשנת תקנ"ט. וממ"ש "עתה בצוק העתים שעברו עלינו" רואים שנכתבה אחר גאולת י"ט כסלו. א. רובינשטיין, קרי"ס מ"ז ע' 367, רוצה לפגום במהימנות אגרת זו. אבל די להעיר שאגרת זו מופיעה בשלימותה בכת"י 1064 הנ"ל (שנכתב בסמיכות לשנת תקע"ג, ראה תיאורו אצל א. קופפר, תרביץ תשל"ט, ע' 231 הערה 9). ואודות תמיהתו שם, כבר ציין לדברי הבית רבי (טה"ד שם, וצ"ל): כז, ב הערה ב. וראה גם כרם חב"ד גליון ד ע' 211 ואילך.
 לתוכנה ראה גם לעיל אגרת הקודמת. לקמן אגרת סט.

<p>מודעת זאת: ישעי' יב, ה. החיל אשר נגע .. בלבו: ע"פ ש"א י, כו. וחרד לדברו: ע"פ ישעי' סו, ב. נלאיתי נשוא: ישעי' א, יד.</p>	<p>סיעת מרחמינו: ע"פ ת"א תולדות כו, כו. לאנשים: נ"א: לאחינו. מסייעתנו: נ"א: מאנ"ש.</p>
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

אשר לזאת גם בשנה דאשתקד, אחר פטירת כ' הגאון החסיד ז"ל מווילנא, כתבתי אזהרה נוראה לכל סיעת מרחמינו שלא לספר אחר מטתו של ת"ח שום שמץ דבר דופי ושמצה, בלי שום הוראת היתר בעולם. אך עתה הפעם בצוק העתים שעברו עלינו, למיחש מבעיא אולי הותרה הרצועה ח"ו, מחמת שאנשי ריבנו נתלים באילן גדול, החסיד המנוח ז"ל, ע"כ באתי להזהיר שנית באזהרה כפולה ומכופלת לכל סיעת מרחמינו הקרובים והרחוקים בכל מקומות מושבותם, בל יורו היתר לעצמם, לפתוח פה ולשון על כבוד התורה, כ' הגאון החסיד הנ"ל זללה"ה, כי ידוע לנו בבירור שלא מאתו יצאו הדברים כבושים ח"ו לילך עמנו בגדולות, וכל ימי חייו לא יצא המכשלה והשגגה מלפני השליט ח"ו.

וגם לרבות שארי ת"ח וכל לומדי תורה יראי ה' הקטנים עם הגדולים שאינם מסיעת מרחמינו, חלילה וחלילה ליתן בהם שום שמץ דופי ח"ו, לא בדיבור ולא במעשה רבא או זוטא ח"ו.

ואף אם לפעמים יצא מפיהם דבר שלא כהוגן בעיני ובעיני סיעת מרחמינו, לשלוח את פיהם ולשונם בקדושי עליון, הבעש"ט ותלמידיו נ"ע, אזי השומע יחוש לנפשו להרהר בתשובה שלימה על כל מעשיו ודבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה, כי הן הם גרמא בניזקין לגרום לדבר סרה על עבדי ה', אשר אנחנו מכוונים בשם הסרים למשמעתם והולכים בעקבותיהם, ולכן הם סובלים עבורנו ואת פושעים נמנו, להיות בחבורתם

פטירת כ' הגאון: י"ט תשרי תקנ"ח.	להמלשינות. כן פ"י בבית רבי כז, א"ב.
כתבתי: לא הגיעה לידינו.	לילך עמנו בגדולות: ע"פ תהלים קלא, א.
ושמחה: נ"א: ושמצא דשמצא.	וכל ימי חייו לא יצא המכשלה: שעיקר
בצוק העתים: ע"פ דניאל ט, כה. הכוונה	הרדיפות התחילו אחרי פטירתו (בג' דחזה"מ
למאסרו בתחלת שנה זו.	סוכות), בחרם שהכריזו בהושענא רבה תקנ"ח
אולי: נ"א: שמא.	(חסידים ומתנגדים ע' 208).
הותרה הרצועה: ויק"ר פכ"ח, א.	והשגגה מלפני השליט: ע"פ קהלת י, ה.
שאנשי ריבנו: נ"א: שאנשים רבים.	יראי ה': נ"א: יברך ה'.
נתלים באילן גדול: ע"פ פסחים קיב, א. וראה	יראי ה' הקטנים עם הגדולים: ע"פ תהלים
גם לעיל ח, ובהנסמן בהערות שם.	קטו, ג.
החסיד: נ"א: ה"ה כ' הגאון החסיד.	מעשה רבא או זוטא: ע"פ סנהדרין סה, א.
כפולה ומכופלת: ע"פ נוסח הגש"פ.	פיהם ולשונם: ע"פ תהלים עג, ט.
הקרובים והרחוקים: ע"פ אסתר ט, כ.	הבעש"ט ותלמידיו: נ"א: הבעש"ט ז"ל ותלמידיו
בל יורו: נ"א: בלי שום הוראת.	הקדושים.
זללה"ה: נ"א: זללה"ה מווילנא.	לא לה' המה: ירמ"ה, י.
יצאו הדברים כבושים: ע"פ סוטה י, ג. הכוונה	בחבורתם: נ"א: בחבורתם זאת.

נרפא לנו, וכזכור זאת יתמרמר לב השומע, ויהי לבו נשבר בקרבו, ולא ירום לבבו להרחיב פה ולשון על מוציאי דבה, כי כל העם בשגגה והי יסלח להם.

עוד זאת אדרוש ואבקש מאתם, להרגיל את לבם לאהוב את כל אחד מבנ"י, אף אם אינו מסיעת מרחמינו, ולדונם לכף זכות, כי באמת לאמיתו כל ישראל כאחים ממש ועל כולם נאמר בנים אתם להי אלקיכם, ובין כך ובין כך קרואים בנים. ובודאי כשהם נוטרים שנאה בלב כל אחד ואחד על שכנגדו, הוא למורת ועצבון לרוח קדשו אביהן שבשמים. בכך מי שנגע יראת שמים בלבו, לקיים מ"ש ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם, וכמים הפנים אל הפנים, בודאי גם מהם יפול הקנאה והתחרות מלבם, והי שלום ישים בלב כל ישראל שלום ואחוה וריעות, וכל אחד יבא על מקומו בשלום.

ונאמן עלי אבא שבשמים, כי כל הדברים הנ"ל הן באמת לאמיתן, ולא לפנים מפני היראה ח"ו. כי באמת כבר יצא לאור צדקנו ומשפטנו כזהרים.

והנה מובטחני בסיעת מרחמינו האמיתים, שדברי אלה המעטים יקבלו ברצון, ולא יפול דבר אחד מדברי הנ"ל ארצה ח"ו. אך להיות שרבו החונפים והצבועים שמתדמים במעשיהם לסיעת מרחמינו, ונדמה להם שמחניפים לסיעת מרחמינו בזה שדוברים סרה על יראי הי שאינם מסיע"מ או על שאר ההמון, לזאת הנני מטיל גודא רבא, על כל מי

אגרות יד. סא. ולקמן אגרת קג (קרוב לסופה):
„כמה בקשות ואזהרות שלא יחזיק עוד במחלוקת
לשם שמים ... בשובי בשלום מפ"ב בחורף
תקנ"ט שלחתי אליו ב' אנשים מיוחדעיו ומכיריו
להשיבו מדרכים האלה.”

כמים .. הפנים: משלי כז, יט.

בודאי: נ"א ליתא.

שלום ישים: נ"א: יעשה.

יבא על מקומו בשלום: ע"פ יתרו יח, כג.

נאמן עלי אבא: ע"פ ב"ב קכת, א.

יצא לאור .. כזהרים: תהלים לו, ו.

שדברי אלה: ע"פ עקב יא, יח.

יקבלו ברצון: נ"א: יקבלו לרצון.

ולא יפול .. ארצה: ע"פ מ"ב י, י.

שמחניפים לסיעת מרחמינו: נ"א: שמתחשבים

לאנ"ש. נ"א: שמתקרבים לסיע"מ.

גודא רבא: ע"פ ב"ק צב, ב.

ואת .. נרפא לנו: ע"פ ישעיה נג, ה.

וכזכור: נ"א: ואם יזכר.

יתמרמר: נ"א: יתמסמס.

לבו נשבר בקרבו: ע"פ ירמי' כג, ט.

ולא ירום לבבו: ע"פ דגיא' יא, יב.

להרחיב פה: ע"פ תהלים לה, כא.

כי כל העם בשגגה: שלח טו, כו.

והי יסלח להם: ע"פ מטות ל, ו.

להרגיל את לבם לאהוב: ראה גם לעיל אגרת

יד.

כל אחד מבנ"י: נ"א: אחב"י.

באמת לאמיתו: ע"פ סנהדרין ז, א.

כל ישראל כאחים ממש: נתבאר בתניא פרק

לב.

בנים .. אלקיכם: ראה יד, א.

ובין כך .. בנים: ע"פ קידושין לו, א.

שמים: נ"א: הי.

ואיש .. בלבבכם: זכריה ח, יז. ראה גם לעיל

שישמע מסיעת מרחמינו דבר סרה על אחד מהלומדים או היראים שאינם מסיעת מרחמינו, אפילו בדרך שחוק ובדיחותא, מחויב להודיע לי במכתב, בכדי שאדע איך להתנהג עמו להרחיקו מעל גבולי, ואל יבא עדי. ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב.

שניאור זלמן בלא"א מו"ה ברוך זללה"ה

שישמע: נ"א: ששמע.

ולהשומעים יונעם .. ברכת טוב: ע"פ משלי

כד, כה.

אגרת סד

[תקני"ט:]

אד"ש

פתח דברי יעיר און שומעת תוכחת חיים, אשר הוכיח הי חיים על ידי נביאו ואמר חסדי הי כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, והוה לי למימר כי לא תמו, כמ"ש כי לא תמו חסדיך, ומאי תמנו. אלא הענין נפלא פלאי הי יביע, אשר הפליא הי והגדיל לעשות עמנו גדולות אין חקר ונפלאות אין מספר.

כטאו כימי שמים: תהלים פט, ל.
ויחזיקו מיומים: הושע ו, ב.
ויחזש כנשר נעוריו: ע"פ תהלים קג, ה.
יארץ ימים .. ובניו: שופטים יז, כ.
דורש שלומו: ע"פ תצא כג, ז.

ביד מלאה ורחבה: ע"פ נוסח ברכת המזון.
ארחי ופרחי: ע"פ כתובות סא, א.
ביודעי ומכירי קאמינא: ע"פ תענית ה, ב.
ולאסהודי לחוד קאמינא: ע"פ מכות ו, א.
מדעתו יצדיק צדיק לרבים: ע"פ ישעי' נג, יא.
יכון בחסד כטאו: ע"פ משלי טז, יב.

אגרת סד

חלקה נדפס בבית רבי לה, א. ובשלימות יותר במאה שערים סי' יא [ובהערות כ"ק אדמו"ר זי"ע שם: להעיר מאגה"ק ס"י. ובאוסף הכת"י התחלתה שלא נדפסה]. ובשלימות באגרות קודש מהדורת תש"מ אגרת מ, עפ"י כתי"ק שבארכיון. ונזכרת באוה"ת תצא ע' תתקסט: "ומבואר במ"א בכי"ק רבינו ז"ל איך בחינת גליא של הנשמה ... סתים שבתורה". ובס' המפתחות ע' 470: "באגה"ק חסדי ה' - מהד"ק - פוטו - גכתי"ק אדה"ז הל' ג' דרגין".
האגרת לא הושלמה, ולא נתבאר הקשר בינה לגאולת רבינו, ובדרך אפשר נתבאר הדבר בבית רבי שם, ובמשנת יואל ע' מת.

הפליא הי והגדיל: ע"פ ישעי' כח, כט.
והגדיל לעשות עמנו: תהלים קכו, ג. והשוה לעיל אגרות נט. ס.
גדולות אין חקר: ע"פ תהלים קמה, ג.
ונפלאות אין מספר: ע"פ איוב ט, י.

פתח דברי יעיר: ע"פ תהלים קיט, קל.
און שומעת תוכחת חיים: משלי טו, לא.
אשר הוכיח הי: חיי שרה כד, מד.
חסדי הי .. רחמיו: איכה ג, כב.
כי לא תמו חסדיך: נוסח תפלת מודים.

אגרת
 רמב דברי יציר אונן שופערת הובן ויתחייק אצור הוביח ה' חייס ע' עיניו ואוצר חסדי ה'
 או העק כ' או ל' דחשין והלכ' כי או תמו כש' כי או תמו חסדיך ואי' העק אוא
 העען נ' או כ' או ה' יבע אש' הליא ה' וה' א' אצות עעק בקר' ונ' אצות און אצור כ'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'

אגרת חסדי ה' חייס ע' עיניו ואוצר חסדי ה'
 או העק כ' או ל' דחשין והלכ' כי או תמו כש' כי או תמו חסדיך ואי' העק אוא
 העען נ' או כ' או ה' יבע אש' הליא ה' וה' א' אצות עעק בקר' ונ' אצות און אצור כ'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'
 ה' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע' און ע'

אגרת חסדי ה' חייס ע' עיניו ואוצר חסדי ה'

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר הזקן שניאור זלמן בן ברוך מלאדי עמוד מס': 319 הודפס ע"י אוצר החכמה

כי הנה נודע מ"ש בזה"ק תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קוב"ה ואורייתא וישראל, וכולהו דרגא על דרגא סתים וגליא, קוב"ה סתים וגליא ואורייתא סתים וגליא כו'. עיי"ש דישראל מתקשרי באורייתא ואורייתא בקב"ה, נמצא דהתורה היא בחי' ממוצעת המחברת ומקשרת את ישראל לקב"ה, דהיינו בחי' הנגלה מהתורה מקשרת את בחי' הנגלה מישראל, שהיא בחי' נפש החיצונית המתלבשת בגוף להחיותו, עם בחי' הנגלה מהקב"ה, דהיינו מלכותו אשר בכל משלה וממלא כל עלמין להחיותם, ובחי' הנסתר וסתימין דאורייתא מקשרת את בחי' פנימיות הנפש שלמעלה מהגוף עם בחי' הנסתר וסתימו דקב"ה, שלמעלה מהעולמות וסובב כל עלמין, שאין העולמות יכולים לסבול אורו וגדולתו דכולא קמיי חשיב כלא ממש, רק בחי' גליא דקב"ה שהוא דיבורו ורוח פיו כביכול הוא המתלבש בעולמות ממש להחיותם, כדכתי' וברוח פיו כל צבאם, וזה נקרא עלמא דאתגליא מהקב"ה. עד"מ כמו באדם שדבורו נגלה ומחשבתו סתומה בתוך דיבורו, ועיקרה ושרשה במוחו רק שמתפשטת עד פיו ומתלבשת בדיבורו ורוח פיו, כך עד"מ הקב"ה הוא למעלה מכל העולמות וסובב כל עלמין, ואיהו בתוך עלמין ולית אתר פנוי מיניי, ולא היו העולמות יכולים להתהוות ולהתקיים ולקבל חיות ממנו ית' אלא על ידי בחי' דבורו כביכול המתלבש בהם, כי הוא אמר ויהי יש מאין, ובתוך דבורו סתומה ומלובשת מחשבתו כ"י, וזה נקי' עלמא דאתכסיא המלובש ומכוסה בתוך עלמא דאתגליא, דקב"ה ומחשבתו ודעתו וחכמתו כביכול הכל דבר אחד ממש עם מהותו ועצמותו כו', כמ"ש הרמב"ם ז"ל שהוא היודע והוא המדע כו', ועל זה רמז אליהו ואמר אנת חכים ולא בחכמה ידיע כו'. וכך הענין בנפש האדם (או רוח ונשמה), שמדרגה התחתונה שבנפש עצמה והחיצונית והנגלית שבה עצמה, היא היא המתלבשת בגוף ממש להחיותו, ופנימיות הנפש וכל עצמותה אין הגוף ממש יכולה לסבלה ולהלבישה, אלא היא מתלבשת מעט בחיצוניות הנפש שבגוף, ועיקרה וכל עצמותה הוא למעלה מהגוף בבחי' מקיף, ובחי' זו היא מתקשרת עלמא דאתכסיא דקב"ה הסובב כל עלמין על ידי פנימיות התורה וסודותיה.

והנה

מ"ש בזה"ק: זח"ג עג, א.	כ"י: כ"ה בכתי"ק, ואוצ"ל: כו'.
מלכותו אשר בכל משלה: ע"פ תהלים קג, יט.	הוא היודע והוא המדע: רמב"ם הל' יסוה"ת ב,
כולא .. כלא: זח"א יא, ב.	י. וראה תניא פ"ב. שהיחודה"א פ"ז.
וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ו.	רמז אליהו: הקדמת תקו"ז יז, א.
כי הוא אמר ויהי: תהלים לג, ט.	והנה: ע"כ נמצא בכתי"ק.

וענין הנם ברוחניות שמענו מרבתינו שהוא ענין אחד עם הנם דחונכה ופורים . דאי' בזה"ק תלת קשרין מתקשראן ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה . וידוע הקושיא הלא אין כאן כ"א ב' קשרים והתירוץ כי בתורה יש סתים וגליא וצריך להיות התקשרות הב' בחי' דתורה סתים וגליא זכ"ז וזהו קשר השלישי (ונת' הענין בד"ח בטוב) . והנה באלו הג' זמנים הי' הקטרוג להפריד הג' קשרים . וע"כ בימי הזמן הי' הגזרה להשמיד להרוג ולאבד כו'. שלא יהיו ישראל יתבטל הקשר . ולא עלתה בידם בעוהשי"ת . ואח"כ נעשה הקטרוג להשכיחם תורתך היינו לבטל תורה הנגלית ומצות מעשיות וממילא כשאין תורה יתבטל הקשר . וגם זה לא עלה בעוהשי"ת . ועתה הי' הקטרוג לבטל סתים דאורייתא וממילא יתבטל ג"כ הקשר . וב"ה שג"ז לא עלתה כו' ד) . (ועוד שמענו מאחד מרבתינו שעיקר החגלות

- (א) במד"ר רות ע"פ שפוט השופטים אוי לדור ששפטו את שופטיהם וכתוב שם שזה גורם גלות או עוני וכו' נתקיימו שניהם כו' :
- (ב) בתוי"ט פ"י דנדריס משנה ג' מציא בשם רבו הגאון הקדוש מהר"ל מפרלא זלוק"ל מה שקוראים למלשון סקר בשם מסור הלא הוא מוסר לאחרים אך כיון שסוף כל סוף יומסר הוא כי בא יבא יומו לא יאחר ע"כ נק' מעתה בשם מסור כו' ודפח"ח :
- (ג) במחנינו ליעפלי הי' ח' מנכדיו למדן וחסיד גדול וגבר דחיל חטאין והי' מקושר לרבתינו בכל עוז . ואח"כ הי' רב החסידים צעיר גדולה מאד במדינתנו והי' חוזר ומטיף שם ד"ח עד למרצה . ונפטר זה קרוב לשלשים שנה . נפלא הדבר מבני בניו של הזמן למדו תורה ברבים כו' :
- (ד) עוד שמענו מאחד מהגדולים שאמר בזה"ל מתחלה רלו לאבד ישראל ואח"כ התורה ועתה רלו לאבד כביכול בחי' קוב"ה בעלמו . והיינו שהגם שיהיו ישראל ויקיימו התומ"ל אך לא ידעו שיש אלוה בעולם כו' והוא עולה ג"כ

זההפשמות החסידות הי' אחר ביאתו מפ"ב כי מקודם לא כתבו הד"ח שהי' נשמע מרבינו כ"א מעט מועיר. ואחר ביאתו מפ"ב (שניתן לו רשית והרמנא ע"ז מהממשלה הרוממה) אז התחילו הכל לכתוב ה):

זהנה מ"ש בענין התלת קשרין כן מצאנו מכתב מרבינו שנכתב אחר ביאתו מפ"ב וכתב בזה"ל. חסדי ה' כי לא תמנו כו'. הענין נפלא פלאי ה' יביע אשר הפליא ה' והגדיל לעשות עמנו גדולות אין חקר ונפלאות אין מספר. כי הנה נודע מ"ש בזה"ק תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קוב"ה ואורייתא וישראל וכלהו דרגא על דרגא סתים וגליא קוב"ה סתים וגליא ואורייתא סתים וגליא כו' ע"ש דישראל מתקשרי באורייתא ואורייתא בקוב"ה נמצא דהתורה היא בחי' ממוצעת המחברת ומקשרת את ישראל לקוב"ה כו'. ויעו"ש עוד במכתב רבינו שכותב באופן זה שהנגלה מהתורה מקשרת את בחי' הנגלה מישראל שהוא נפש המתלבשת בגוף עם בחי' הנגלה מהקב"ה דהיינו מלכותו אשר בכל כושלה וממכ"ע להחיותם. ובחי' הנסתר וסתימין דאורייתא מקשרת בחי' פנימי' הנפש שלמעלה מהגוף עם בחי' הנסתר וסתימו דקוב"ה שלמעלה מהעולמית וסוכ"ע שאין העולמות יכולים לסבול אורו וגדולתו כו'. וכן פנימי' הנפש אין הגוף יכול לסבלה ולהלבישה ועיקרה וכל עצמותה היא למעלה מהגוף בבחי' מקיף ובחי' זו מתקשרת לעלמא דאתכסיא דקוב"ה הסוכ"ע ע"י פנימי' התורה וסודותיה. עכתד"ק שנמצא אצלינו. ויותר לא נמצא גם בכי"ק. והנה גם שמענין התקשרות הב' בחי' דתורה וע"ז לא כתב. אך מאשר המכתב נכתב רק אפס קצהו יכול להיות שבתשלום המכתב הי' מתאים עם דברי המאמר הנ"ל מענין התקשרות הב' בחי' דתורה וע"ז כו'. והשי"ת יאיר עינינו כו' :

לכוונה א' דקאי על סתים דאורייתא שעי"ז הוא עיקר הכרת חלקותו ית'. משא"כ בלימוד התורה הנגלית לצד הלך כתב הגאון הקדוש מהר"ל מפראג זלוק"ל שרבים מהגדולים מרוצ אהבת התורה שכוו על צעל התורה כו'. (וכן מלינו לגדול א' שכתב בזה"ל רבים מגדולי האחרונים שאתו את התורה מלד עלמה וד"ל):

א) ולפ"ז ל"ל שמ"ש בתקנות דלאזני אזהרה מרבינו לאנ"ש שכחו"א יביא הרשימות שלו לאחיו הררי"ל שיגיה אותם הי' זה אחר פעם הא' וקודם פעם הב'. כי קודם פעם הא' לא כתבו הד"ח. ואחר פעם הב' העתיק רבינו אהלו מלאזני ללאדי כו' :

לזכות חיזוק ההתשקרות

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נשיא של דור ה"שביעי לראשון, אדמו"ר הזקן"

ולזכות גאולה קרובה לכל השבויים בארץ הק',

ורפואה שלימה לכל הפצועים,

ונצחון גמור לעם ה' נגד כל הקליפות ימ"ש,

שנזכה בעזרת ה' לפדה בשלום נפשי של כללות

ישראל מגלות להגאולה האמיתית והשלימה

תיכף ומיד ממש!